

Medforvaltning som ideal og praksis

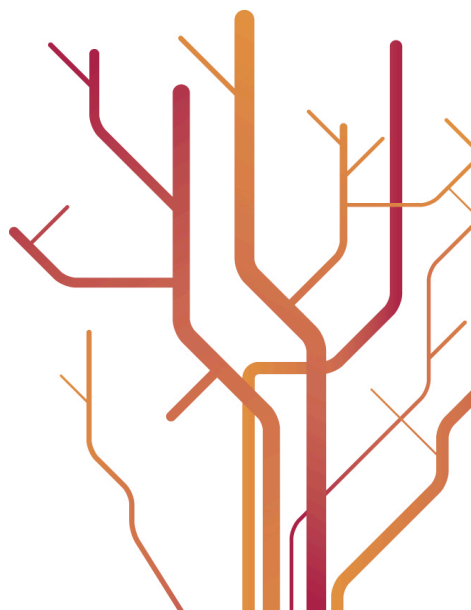
Studie av forvaltningspraksisen i to nasjonalparker med reindrift

Lájlá Helene Eira

Masteroppgave i Samfunnsplanlegging og kulturforståelse
SPL-3900

Mai 2013

Forord

Denne oppgaven markerer slutten på to års mastergradstudier i samfunnsplanlegging og kulturforståelse ved Universitet i Tromsø.

Ambisjonen min med å skrive denne oppgaven var å belyse en del av forvaltningsutfordringene i møtet mellom myndigheter og samisk reindrift. Prosessen har vært lærerikt og jeg håper at både aktører i forvaltningen og reindriften kan ha nytte av oppgaven.

Jeg vil takke alle de som stilte opp til intervju eller hjalp meg på andre måter under feltarbeidet. Takk for deres åpenhet, villighet til å hjelpe og for de interessante samtalene. Min mor og far fortjener også en takk for støtte og for nyttige og lærerike samtaler underveis. Venner, mine to søstre og medstudenter fortjener også en takk. Spesielt vil jeg takke min kusine og bestevenn Berit Oskal-Somby for at du alltid heier på meg.

Til slutt vil jeg takke min fantastiske veileder, Britt Kramvig. Du har vært en stor inspirasjon, motivasjon og forbilde under hele masteroppgaven.

Lájlá Helene Eira
Tromsø, Mai 2013

Čoahkkáigeassu

2010 mearriduvvui ásahuvvot ođđa hálddašanvuogádat álbmotmehciid hálddašeamis Norggas. Jurdda dainna ođđa halddašan vugiin lei buoridit hálddašeami, dainna lágiin ahte hálddašeapmi sirdojuvvon Fylkkamánnis báikkálaš stivrraide. Dáid stivrraide nammaduvvot olbmot gielddai, Fylkagielddas ja dain guovlluin gos lea lunddolas, nammaduvvojit olbmot Sámedikkis. Galget maid ásahuvvot joavkkut masa galget nammaduvvot olbmot álbmotmeahci geavaheaddjiid gaskka ja eará berošteaddjit, dán joavkkus lea ráđdeaddin ámmát álbmotmeahccistivrii. Okta jurdda dainna ođđa hálddašanvugiin lea nannet báikkálašmáhtu saji hálddašeamis, ja lámččit saji báikkálaš geavaheddjiide hálddašeamis. Dán masterčálloš mus guorahalan manggábealálašvuoda luondduresuššaid hálddašeamis. Mun guorahalan mo guokte máhttovuogádaga, árbevirolašmáhttu ja dieđalašmáhttu dahkadba hálddašeami eambo hástleapmin ja makkár sáji boazodoallu oážžu álbmotmeahcci hálddašeamis. Viidásat mun guorahalan mo hálddašeapmi guovtti álbmotmeahcis sáhtá ásahuvvot goabbat láhkai, váikko leatge lágat ja stivrenguogádat seammaláganat. Teorehtalaš veahkkeneavvut maid geavahan leat árbevirolašmáhttu ja co-management, dahje searvehálddašeami. Dán searvehálddašeami jurdda lea juohkit hálddašeami báikkálašolbmuid ja eiseváldiid gaskka ja dákká bokte nannet hálddašeami legitimizehta geavaheddjiid gaskka. Hálddašanválddi juohkimis maid galgá addot báikkálaš dahje árbevirolaš máhttui stuorát sadji.

Lean geahččan guovtti álbmotmeahci mat leat geasseorohagat boazodoalus. Guovllut maid lean dutkkan leat Rávttosvuomi álbmotmeahcci ja Láhtin siida Oarje-Finnmárkkus, ja Ráissa álbmotmeahcci ja Cokkolat & Biertavárri orohat Davvi-Romssas. Lean geavahan kvalitativa metoda ja lean jearhallan olbmuid, oasálasttin ja geahččan, ja geahčadan dokumenttaid. Lean jearahallan badjeolbmuid guktot guovlluin ja lean maid jearahallan olbmuid geat čohkkájit álbmotmeahcci stivrrain ja Fylkamánnis.

Mu dutkkan čájeha ahte vaikko hálddašeamis lea seamma eavttut lágáid ja stivrejumi bokte, de hálddašeapmi áiggiid čađa lea praktihkkálaččat dahkojuvvon goabbatge láhkai dán guovtti guovllus. Ráissas/Cokkolagas & Biertaváris lea leamaš eambo oktavuoha boazodoalu ja hálddaši gaskka go Rávttosvuomis/Láhtinis. Seammás čájeha mu dutkkan ahte olbmot hálddašeamis ja badjeolbmot Rávttosvuomis/Láhtinis eai dieđe áktánasat goabbat guimmiideaset birra. Badjeolbmuid Rávttosvuomis/Láhtinis lea maid ollu eanet eahpeluohtamuš ja ballu álbmotmeahcci hálddašeapmái go Ráissa/Cokkolaga & Biertavári badjeolbmuid. Mu dutkkanbohtosat maid čájehit ahte ovdeš hálddašanvuogit váikkuhit dálá gaskkavuhtii hálddašeami ja boazodoalu gaskka dainna lágiin ahte ovdeš badjelgeahččan lea ain muittus boazodoalus. Áigi lea dehálaš reaidu

searvehálddašeamis, ja go hálddašaneiseváldit lea ovdal váldán oalle muddui vuhtii Ráissa/Cohkolat & Biertavári boazodoalu dárbbuid de lea álkit sidjiide lihkestuvvat ođđa hálddašanvugiin. Seammás lean guorhallan goabbatláganvuodain árbevirolašmáhtus ja diedalašmáhtus dahje hálddašeamis. Lean geahčadan mo olbmot goabbatge máhttovuogádagat govvideaba ja praktisereba guovlluid álbmotmeahccis ja mo dát govvideapmi ja praktiseren leaba goabbatláganat. Ággastalan ahte boazodoalus lea viidábut oaidnu lundui, ja sii čilgejit eatnamiid njelljii kriteriaid vuodul; 1) eatnamiid kvalitehta, 2) makkár olbmot ja eallit vádjolit guovlluin, 3) vásáhusat ja historjá guovlluin ja 4) guovlluid suodjalanárvu. Guoskkahalan maid mo goabbatge máhttovuogádagat ipmirdeaba dahpagiid nugo boazodoallu ja hálddašeapmi. Dán guovtti máhttovuogádagas leat maid muhtunerohusat mo gulahallat, ja dát erohusat sáhttet dagahit ahte

Sammendrag

I 2010 ble det vedtatt å etablere en ny forvaltningsmodell i forvaltningen av større vernede områder i Norge. Tanken bak denne forvaltningsmodellen var å bedre forvaltningen ved å flytte forvaltningsmyndighet fra Fylkesmennene til lokale forvaltningsstyrer. De som er representert i disse styrene er folk fra kommunene, fylkeskommunen og der hvor det er relevant oppnevnes det representanter fra Sametinget. Det skal også etableres rådgivende utvalg hvor lokale aktører og brukere skal være representert. Et av målene med denne forvaltningsmodellen er å styrke den lokale kunnskapen i forvaltningen og gi mer plass til den lokale befolkningen i styrene. I denne masteroppgaven utforsker jeg kompleksiteten av forvaltningen av naturressurser. Jeg gransker hvordan to ulike kunnskapstradisjoner, tradisjonell og vitenskapskunnskap, kan gi utfordringer i forvaltningen av nasjonalparker, og hvilken plass reindrifta får i forvaltningen av verneområdene. Videre ser jeg på hvordan forvaltningspraksisen kan etablere seg ulikt i to nasjonalparker, til tross for lik rammeverk i form av lovverk og styringsform. Jeg argumenterer for at den tidligere forvaltningspraksisen har effekt på realiseringen av medforvaltning i nasjonalparkene. De teoretiske verktøyene jeg har latt meg inspirere av er tradisjonell kunnskap og co-management eller medforvaltning. Hovedtanken bak medforvaltning er å dele forvaltningsmyndigheten mellom lokale brukere og myndigheter, og på denne måten styrke legitimiteten. I medforvaltning skal også lokal kunnskap eller tradisjonell kunnskap få mer plass i forvaltningen.

Jeg har sett på to områder hvor det er nasjonalpark og som samtidig er sommerbeiteområde for samisk reindrift. Områdene jeg har sett på er Stabbursdalen nasjonalpark og Láhtin siida i Vest-Finnmark, og Reisa nasjonalpark og Cohkolat & Biertavárri reinbeitedistrikt i Nord-Troms. Jeg har brukt kvalitativ forskningsmetode hvor jeg har intervjuet folk, feltobservasjon og brukt dokumentanalyse. Jeg har intervjuet reieiere og jeg har intervjuet folk fra nasjonalparkstyrene og

fra fylkesmennene.

Funnene min viser at selv om det er lagt opp til lik forvaltning av nasjonalparkene gjennom lovverk og styringform, så har forvaltningen i praksis etablert seg på ulike måter i nasjonalparkene. I Reisa/Cohkolat & Biertavárri har det vært mer dialog mellom reindrifta og forvaltningen enn i Stabbursdalen/Láhtin. Samtidig viser funnene min at aktørene i forvaltningen og reindrifta i Stabbursdalen/Láhtin har lite kjennskap om hverandres virksomhet. Reineierne i Stabbursdalen/Láhtin har også mer mistillit og er mer mistenksomme til forvaltningen enn i Reisa/Cohkolat & Biertavárri. Funnene tyder også på at tidligere forvaltningspraksis påvirker dagens dialog mellom partene ved at tidligere neglisjering huskes fortsatt av reindrifta. Å ta tiden til hjelp er viktig i medforvaltning, og når forvaltningen i Reisa/Cohkolat & Biertavárri tidligere har invitert reindrifta mer med i forvaltningen har de en bedre forutsetning til å lykkes med medforvaltning. Jeg har også sett på forskjellene mellom ulike kunnskapstradisjoner, tradisjonell kunnskap og vitenskaps kunnskap. Jeg har redegjort for hvordan aktører i de ulike kunnskapsregimene beskriver områder i nasjonalparken, og hvordan disse beskrivelsene er ulike. Jeg argumenterer for at reindrifta har en videre forståelse av naturen og at de beskriver landskapet med fire kriterier; 1) kvalitehtene til stedene; 2) hvem som vandrer der, alt fra turister, dyr og reineiere; 3) historier om stedene; 4) og til en viss grad hvor det er vernet. Videre ser jeg på hvordan begreper som reindrift og forvaltning blir definert og forstått hos partene. Samtidig er det visse forskjeller på hvordan reindrifta tradisjonelt samtaler, samhandler og forhandler i sammenligningen med forvaltningen.

Innholdsfortegnelse

Innledning 1.0	1
1.1 Bakgrunn for oppgaven.....	2
1.2 Teoretisk grunnlag	3
1.3 Problemstilling	3
1.4 Forskningsfelt.....	4
1.5 Oppbygning av oppgaven	6
2.0 Nasjonalparkene, forvaltningen og reindrifta	6
2.1 Stabbursdalen nasjonalpark /Rávttošvuomi álbmotmeahcci.....	7
2.2 Reinbeitedistrikt 16 Kárášjoga oarjjabealli/Karasjok vest.....	8
2.3 Reisa nasjonalpark/Ráisa álbmotmeahcci	10
2.4 Reinbeitedistrikt 36 Cohkolat & Biertavarri	11
3.0 Bakgrunn	13
3.1 Samisk historie	14
3.2 Koloniseringen og forvaltningspolitikken.....	15
3.3 Reindriftas rettshistorie	16
3.4 En truet næring.....	18
3.5 Fra regional- til interkommunalforvaltning	20
3.6 Dagens forvaltning av nasjonalparker.....	22
4.0 Teori	24
4.1 Medforvaltning som styringsprinsipp	25
4.2 Medforvaltning og reindrift	28
4.3 Tradisjonell kunnskap	30
4.4 Tradisjonell kunnskap i sammenligning med vitenskapskunnskap	31
5.0 Metode	34
5.1 Adgang til feltet	35
5.2 Intervjuene	36
5.3 Deltakende observasjon	38
5.4 Noe eksotisk eller noe ordinært?.....	39
5.5 Fra samisk til norsk	41
5.6 Sammenligning av feltene.....	41
5.7 Ethiske utfordringer	42
5.8 Dokumentanalyse.....	42
6.0 Medforvaltning som ideal og praksis.....	43
6.1 Ulike kunnskapstradisjoner – ulike landskap.....	45
6.2 Reineiernes beskrivelse av områdene	48
6.3 Forskjeller i andre begrepsforståelser	50
6.4 Ulike måter å kommunisere på	52
6.5 Utfordringer for medforvaltning	55
7.0 Forvaltningspraksisene i nasjonalparkene	62
7.1. To ulike nasjonalparker og forvaltningsmodeller blir til	64
7.2. Når vern står mot bruk	67
7.3. Medforvaltning i arbeidet med forvaltningsplanen.....	70
7.4 Den nye forvaltningsmodellen	73
8.0 Avsluttende refleksjon	82

Vedlegg A – intervjuguide nasjonalpark

Vedlegg B – intervjuguide reindrift

Innledning 1.0

Norge har lange tradisjoner med “top-down” eller ”ovenfra og ned” som styringsform, det vil si at styringen og forvaltningen skjer fra sentraliserte myndigheter hvor de lokale myndigheten eller befolkningen har liten mulighet til å påvirke forvaltningen. Den sentraliserte styringsform har også vært foretrukket i naturvernforvaltningen. Dette har de siste 10. årene endret seg og det har blitt mer anerkjent at det å ta med lokale brukere, interesser eller organisasjoner kan være fordelaktig både for resultatene av forvaltningen og for selve forvaltningsprosessen. Blant annet er det nedfelt i Plan- og bygingsloven av 2008 at berørte aktører skal gis anledning til å delta aktivt i planleggingsprosessen, og at opplysningsarbeidet om planprosjektene skal begynne på et tidlig stadium av planprosessene (PBL §16-1). Denne trenden har også blitt fulgt av forvaltningen av vernede områder, og i dag har alle de 41 nasjonalparkene i Norge lokale nasjonalparkstyrer. Fram til 2009 har Fylkesmannen hatt forvaltningsmyndighet over vernede områder. Regjeringen besluttet så å flytte forvaltningsmyndighet for større verneområder til lokale forvaltningsstyrer og inviterte da blant annet kommuner til møte får og diskutere den nye forvaltningsmodellen.¹ Disse nye forvaltningsstyrene oppnevnes av Miljøverndepartementet og sammensetningen av styrene består av representanter i fra kommunene, fra fylkeskommunen og fra Sametinget i de områdene samiske interesser blir berørt. Alle nasjonalparkene skal også ha en nasjonalparkforvalter. Denne nasjonalparkforvalteren er formelt ansatt hos Fylkesmannen, og fungerer mer eller mindre som en sekretær for nasjonalparkstyret. Denne typen forvaltningsmodell skal gi et mer demokratisk styresett, hvor lokale aktører både skal sitte i styret og delta i utarbeidelsen av forvaltningsplanene. Forvaltningen skal baseres så langt det er rimelig på “vitskapeleg kunnskap om bestandssituasjonen for artar, utbreiing og økologiske tilstand for naturtypar, og effekten av påverknader.” Videre fastslås det, på bakgrunn av naturmangfoldloven av 2009, at det og skal bli “lagt vekt på erfaringsbasert kunnskap, under dette samisk bruk, som kan bidra til bærekraftig bruk og vern av naturmangfoldet.” (Prop. s. 1: (2009–2010)).

Jeg skal i denne oppgaven utforske hvordan denne nye, desentraliserte formen for nasjonalparkforvaltning utspiller seg. Medforvaltning (*co-management*), som kort sagt går ut på deling av forvaltningsmyndighet mellom brukere og myndigheten, er både en teoretisk modell som jeg kommer til å ta i bruk, og en politisk ambisjon for nasjonalparkforvaltningen. En annen sentral tanke bak medforvaltning er å gi plass til lokal kunnskap og til interessene til brukerne av området som forvaltes. Jeg vil argumentere for at det er forskjeller mellom tradisjonell kunnskap og vitenskapelig kunnskap, og særlig vektlegge de prosedyrer de har for kunnskapsinnhenting. Dette

¹ Brev datert 14.12.2009 fra Miljøverndepartementet. Tilgjengelig fra:

kommer frem spesielt i hvordan naturen ses og hvordan naturen praktiseres. Andre forskjeller, som hvordan dialog om og i natur føres, kommer jeg også inn på. Samtidig har kunnskapstradisjonene forholdt seg til hverandre i flere hundre år. Dette har gjort at det finnes noen likheter mellom disse kunnskapstradisjonene og de har blitt inspirert av hverandre. Jeg har sett på to områder som er fredet og gå under betegnelsen naturpark, samtidig som områdene blir brukt som sommerbeite i samisk reindrift. Områdene mine er Stabbursdalen nasjonalpark/ Rávttošvuomi álbmotmeahcci i Finnmark fylke og Reisa nasjonalpark/Ráisa álbmotmeahcci i Troms fylke. Jeg vil ha gjennomgang av de prosessene som i forløp i forkant av opprettelsen av den nye forvaltningsmodellen, og se hvordan målsetningen om lokal innflytelse ble operasjonalisert og implementert. Deretter vil jeg redegjøre for hvordan modellen for medforvaltning formes, påvirkes/ endres og utspiller seg, i konkrete hendelsesforløp. Jeg skal også presentere og sammenligne to case studier jeg har utført. Her vil argumentere for at forvaltningsmodell og forvaltningspraksiser kan utspille seg ulikt, til tross for at rammeverket i begge tilfeller er de samme. Dette har innflytelse på hvordan målsetningen om medforvaltning realiseres og hvilke legitimitet nasjonalparkens retningslinjer og forvaltning har i reindriften.

1.1 Bakgrunn for oppgaven

Norge har ikke en tett bebyggelse i forhold til andre land, og store områder er i dag uten store byer, veier og slike utbygninger og infrastruktur. Hovedmålet med vern er å sikre biologisk mangfold, og i dag er nesten 17 % av Norges landarealer vernet.² Samtidig blir hele 45% av Norges landareal brukt som beiteområder for reindrift.³ Dette åpner opp for spørsmål om ”bruk” og ”vern” er motsetningene eller om de kan realiseres samtidig. Samisk reindrift er en særdeles viktig som kulturbærer for samisk språk og kultur, og er levebrød for mange mennesker. Gjennom internasjonale konvensjoner, som ILO 196 som Norge ratifiserte i 1989, og grunnloven har samer fått mer anerkjennelse sine behov til å sikre og utvikle sitt eget språk, kultur og samfunnsliv (GLR §110a.). Jeg skal i tillegg vil jeg argumentere for to ulike kulturelle, språklige og næringsmessige praksiser oppfatter og praktiserer verden ulikt. Samtidig er det viktig å huske på at Norge som nasjon er bygget på territoriet til to folk, samene og nordmenn (St.meld. nr. 55 (2000-2001)), og både har en kolonial historie og en pågående dekoloniseringsprosess. Dette har innflytelse på den dialog og tillit som kan bygges mellom forvaltningen og reindriften. Dette er også viktige poeng som det redegjøres for i denne oppgaven.

² Direktoratet for naturforvaltning. Vernet natur.

[http://www.miljostatus.no/Tema/Naturmangfold/Vernet-natur/#A \(14.04.2013\)](http://www.miljostatus.no/Tema/Naturmangfold/Vernet-natur/#A (14.04.2013))

³ Ressursregnskap for reindrift 2011

1.2 Teoretisk grunnlag

Den nye forvaltningsmodellen i nasjonalparkene skal som nevnt styrke lokale aktørenes rolle, medvirkningen til brukerne og gi rom for erfaringsbasert (lokal/tradisjonell) kunnskap. Dette er en type medforvaltning hvor forvaltningsmyndigheten delvis er flyttet til det lokale nivået.

Forvaltningsmyndigheten er dermed delt mellom representanter fra kommunene og representanter i Fylkeskommunen, og der hvor det er relevant, representanter fra Sametinget. Brukernes plass er sikret gjennom plass i et rådgivende utvalg. Videre skal nasjonalparkforvalteren, som fungerer som sekretær for styret, var i dialog med lokale aktører. Arbeidet med forvaltningsplanen skal gjøres i “dialog med lokale og regionale styresmakter, grunneigarar, rettshavarar og andre brukarar av verneområdet” (Prop. S. 1: (2009–2010)).

Siidaene har brukt områdene i generasjoner og tilhører et kunnskapstradisjon som gjerne blir kalt for urbefolkningskunnskap eller tradisjonell kunnskap. Reineierne omtaler områdene som sine og de uttrykker en form for eiendomsrettigheter til områdene, til tross for at de formelt bare har bruksrettigheter. Denne bruksrettigheten anerkjennes allerede i Lappekodisillen fra 1751 som var det første lovverket som gjaldt reindrift. Tradisjonell kunnskap er en kunnskapsform som er spesielt knyttet opp mot praksis og bruk av naturen. Den er i tillegg overført muntlig gjennom generasjoner og har de siste tiårene oppnådd mer anerkjennelse også i forskning og forvaltning. Siida begrepet er sentralt i samisk reindrift og har fått økt anerkjennelse de siste årene, blant annet er begrepet brukt i Loven om reindrift fra 2007. En siida består av individer, hushold, siidaens territorier, ressurser og infrastruktur, og den delvis nomadiske eller nomadiske livsstilen hvor man flytter med sesongene (Sara 2009:143). Tradisjonell kunnskap blir da tett knyttet opp mot siidaen ved at de dagligdagse arbeidet i siidaen er adgang til en dypere forståelse av tradisjonell samisk kunnskap om gjeting (Sara 2009:144).

1.3 Problemstilling

Jeg er interessert i å studere dialogen og samhandlingen mellom forvaltningen og reindriften i nasjonalparker. Jeg er interessert i å vite hva det er som påvirker denne dialogen, og har dermed en ambisjon om å avdekke en del av kompleksiteten på forholdet mellom forvaltningen og reindriften. Min problemstilling er som følger:

I hvilken grad har tidligere forvaltning og motsetninger mellom ulike kunnskapstradisjoner innvirkning på målsetningen om å realisere medforvaltning i nasjonalparker?

Videre har jeg valgt tre forskningsspørsmål for å konkretisere problemstillingen mer.

- 1) Hva slags utfordringer kan forskjeller i ulike kunnskapstradisjoner ha for å realisere målsetningen om en god dialog mellom forvaltningen og reindrifta?
- 2) Hvordan praktiseres forvaltningsordningene i de to nasjonalparkene?
- 3) Hva slags effekt har tidligere dialog og forvaltningspraksis på forsøket på dagens målsetning om medforvaltning i nasjonalparkene?

Ved å besvare disse vil jeg kunne redegjøre for konfliktlinjene mellom reindrifta og forvaltningen. Jeg har som målsetning å sammenligne tradisjonell kunnskap og vitenskapskunnskap og vil argumentere for at de blir forskjellige gjennom at prosedyrene for kunnskapsinnhenting er ulike. Jeg har som målsetning, gjennom å analysere tidligere forvaltning, å argumentere frem hvordan forvaltningen har blitt praktisert ulikt, i de to nasjonalparkene, og hvordan dette innvirker på dagens forsøk på medforvaltning.

1.4 Forskningsfelt

Datamaterialet som er lagt til grunn for oppgaven er redegjørelsen av prosessene før den nye forvaltningsmodellen ble opprettet og semistrukturerte intervjuer og feltobservasjoner. Jeg har intervjuer med aktører fra fylkesmannen og aktører fra nasjonalparkstyrene og nasjonalparkforvaltere. Fra reindrifta har jeg likedan utført semistrukturerte intervjuer med reineiere i områdene. Jeg har også vært med i nasjonalparkene og deltatt på noen styremøter. Samtidig gjør jeg en dokumentanalyse der jeg er opptatt av å undersøke likheter og ulikheter i prosedyrene i forkant av og under gjennomføringen av de nye lovpålagte forvaltningsprinsippene for medforvaltning av nasjonalparkene. Dokumentanalysen består for det meste av møterefferater og brev mellom ulike forvaltningsnivå og reindrifta. Dokumentene er fra opprettelsen av nasjonalparkene og fram til i dag. Datamaterialet er hentet fra to områder, Stabbursdalen nasjonalpark/Láhtin siida og Reisa nasjonalpark/Cohkolat & Biertavárri reinbeitedistrikt. Jeg har intervjuet til sammen 12 personer. Begge nasjonalparkene blir brukt som sommerbeiter av reindrifta. Stabbursdalen nasjonalpark er sommerbeiteområdet i Kárašjoga oarrjabealli / Karasjok vest, mer spesifikt Láhtin siida. Reisa nasjonalpark er en del av sommerbeitedistriktet til Cohkolat & Biertavárri. Nasjonalparkene har eksistert en stund og ble opprettet i 1970 (Stabbursdalen nasjonalpark) og 1986 (Reisa nasjonalpark). Reisa nasjonalpark ligger i Troms fylke, i Nordreisa kommune, mens Stabbursdalen nasjonalpark ligger i Finnmark fylke, i Porsanger og delvis i Kvalsund kommune.

Stabbursdalen nasjonalpark ligger i sommerbeiteområdet til Láhtin siida. Reinbeitedistriktet Kárášjoga oarrjabealli / Karasjok vest, hvor Láhtin siida tilhører, er et stort distrikt både arealmessig, i antall personer og i antall rein. Tidligere var det ni separate distrikt, men de ble slått sammen i 2005 og utgjør i dag Reinbeitedistriktet Kárášjoga oarrjabealli / Karasjok vest. Jeg har intervjuet personer fra Láhtin siida, som har hele sitt sommerbeiteområde innenfor Stabbursdalen nasjonalpark. Siidaen oppholder seg i sommerbeiteområdet fra april-mai til september-oktober, og er i dag den siidaen i distriktet som blir mest berørt av nasjonalparken. Láhtin siida har vinterbeite i Karasjok kommune og tilhører dermed Øst-Finnmark beiteområde.

Cohkolat & Biertavarri distrikt har en stor del av sommerbeiteområdet sitt innenfor Reisa nasjonalpark, men oppholder seg ikke i området i hele sommerhalvåret. Områdene som er innenfor nasjonalparken blir brukt om våren/tidlig sommer og om høsten. Likevel er distriktet det distriktet som blir mest berørt av nasjonalparken, i og med at mesteparten av nasjonalparken er innenfor distriktets grenser. Cohkolat & Biertavarri distrikt har vinterbeite i Kautokeino kommune og tilhører Vest-Finnmark beiteområde. Begge distriktene har ganske lik drift av reinflokken. De har en ganske intensiv gjeting av flokken om høsten, vinteren og våren, mens flokken går mer fritt om sommeren. Flyttemønsteret er også veldig likt, da begge distriktene flytter mellom innlandet og kysten. Láhtin siida har vinterbeite i Karasjok kommune, og sommerbeite i Porsanger kommune. Cohkolat & Biertavarri har vinterbeite i Kautokeino kommune og sommerbeite i Nordreisa kommune.

Målsetningen med medforvaltning er å bedre dialogen mellom myndigheter og lokale brukere og det lokale miljøet og gi plass til alternative kunnskapstradisjoner som tradisjonell kunnskap i forvaltningen. Ved å se på de prosedyrene som ble tatt i bruk ved etableringen av nasjonalparkene og innføringen av lokalforvaltningsmodell, kan jeg se på likheter og forskjeller i realiseringen av disse målsetninger i medforvaltningen. Siden den nye forvaltningsmodellen bare har fungert i noen år, er det vanskelig å si noe om resultatene av den. Derimot kan jeg si noe om hva slags forventninger aktørene i forvaltningen og reindriften har til den nye forvaltningsmodellen. Disse forventningene påvirkes mye av tidligere forvaltningserfaringer. Begge nasjonalparkene har samme rammeverk, følger de samme forskriftene og lovverkene, men prosessene i forkant av og under opprettelsen av den nye forvaltningsmodellen har utspilt seg forskjellig. Dette gjør at målsetningen om å realisere "nær dialog" har vært forvaltet ulikt, og med ulik effekt. Dette kommer til uttrykk blant annet i relasjoner som etableres mellom forvaltningen og reindriften.

1.5 Oppbygning av oppgaven

I kapittel 2 skal jeg redegjøre for den historiske bakgrunnen til samene. Det vil bli lagt vekt på hvordan den norske stat har forholdt seg til samene gjennom tidene, og på denne måten får leseren et innblikk i hvordan møtene mellom myndighetene og den samiske befolkningen har vært tidligere. I dette kapitlet går jeg også inn på forvaltningen av reindrift og vernede områder, og litt om reindriftas rettshistorie. I kapittel 3 skal jeg presentere områdene hvor jeg har gjort feltarbeid. Den historiske bakgrunnen og formål for vern er noe av det som blir lagt vekt på i presentasjonen av nasjonalparkene. Láhtin siida og Cohkolat & Biertavárri reinbeitedistrikt vil også bli presentert i dette kapitlet og det vil bli lagt vekt på siidaens organisasjon og bruk av områdene hvor nasjonalparkene ligger. Sentrale begreper i oppgaven min er medforvaltning og tradisjonell kunnskap og i kapittel 4. skal jeg redegjøre grundigere for hva disse begrepene innebærer og hvordan jeg kommer til å anvende dem i oppgaven min. Deretter skal jeg i kapittel 5. argumentere for de metodiske valgene jeg har tatt. Jeg bruker kvalitativ metode, og har både intervjuet sentrale aktører, vært i møter og nasjonalparker og brukt dokumentanalyse. I kapittel 6. begynner jeg å gå grundigere inn på analysen av datamaterialet mitt. I dette kapitlet diskuterer jeg gjennom eksempler forskjeller på kunnskapstradisjoner. Jeg argumenterer for at det er forskjeller på kunnskapsinnhenting, på hvordan områdene beskrives og praktiseres og på hvordan man fører en dialog. Deretter går jeg videre i kapittel 7., hvor jeg redegjør for den tidligere forvaltningspraksisen i de to nasjonalparkene. I dette kapitlet viser jeg at selv om det er like rammeverk for forvaltningen, så har den blitt praktisert ulikt. I Reisa nasjonalpark har det vært tettere dialog mellom forvaltningen og reindrifta, enn det har vært i Stabbursdalen nasjonalpark. Nasjonalparkene har da ulike forutsetninger for å realisere en vellykket medforvaltning.

2.0 Nasjonalparkene, forvaltningen og reindrifta

Begge områdene hvor nasjonalparkene ligger har tradisjonelt blitt brukt som sommerbeite av reindriftsnæringen. Stabbursdalen nasjonalpark dekker hele sommerbeiteområde for Láhtin siida i reinbeitedistrikt Kárášjoga Oarjjabealli/Karasjok Vest 16. Reisa nasjonalpark ligger innenfor sommerbeiteområdet for Cohkolat & Biertavárri reinbeitedistrikt og blir brukt mest om våren og høsten av distriktet. I tillegg til reinbeitedistriktene som jeg undersøker, ligger nasjonalparkene også innenfor andre reinbeitedistrikt og/eller så flytter noen reinbeitedistrikt gjennom nasjonalparkene. Jeg har valgt å fokusere på de to reinbeitedistriktene/siidaen som blir mest berørt av nasjonalparken.

Bruken av områdene av Láhtin siida og Cohkolat & Biertavárri distrikt varierer med vær og klima, og det er derfor vanskelig å si noe om hvordan områdene blir brukt. Dersom det er lang vår hvor snøen smelter sent, vil bruken av områdene være betydelig forskjellig enn hvis våren er kort og snøen smelter fort. Siden klimaet i Finnmark og Nord-Troms er ganske likt, drives reindriften i de to reinbeitedistriktene rimelig likt. Dette gjør at reindriften i områdene er sammenlignbare. Områdene er geografisk nært hverandre, og reindriften i områdene har de samme rammevilkårene, dette vil jeg gå nærmere inn på i kapittel tre.

I dette kapittelet skal jeg presentere forskningsområdene mine. Først blir Stabbursdalen nasjonalpark og Láhtin siida presentert. Deretter blir Reisa nasjonalpark og distrikt Cohkolat & Biertavárri presentert. I nasjonalparkene kommer begrunnelsen som har blitt lagt til grunn for fredningsvedtakene og verneformålene. Deretter vil reinbeitedistriktene bli presentert og organiseringen og bruken av områdene hvor nasjonalparken ligger.

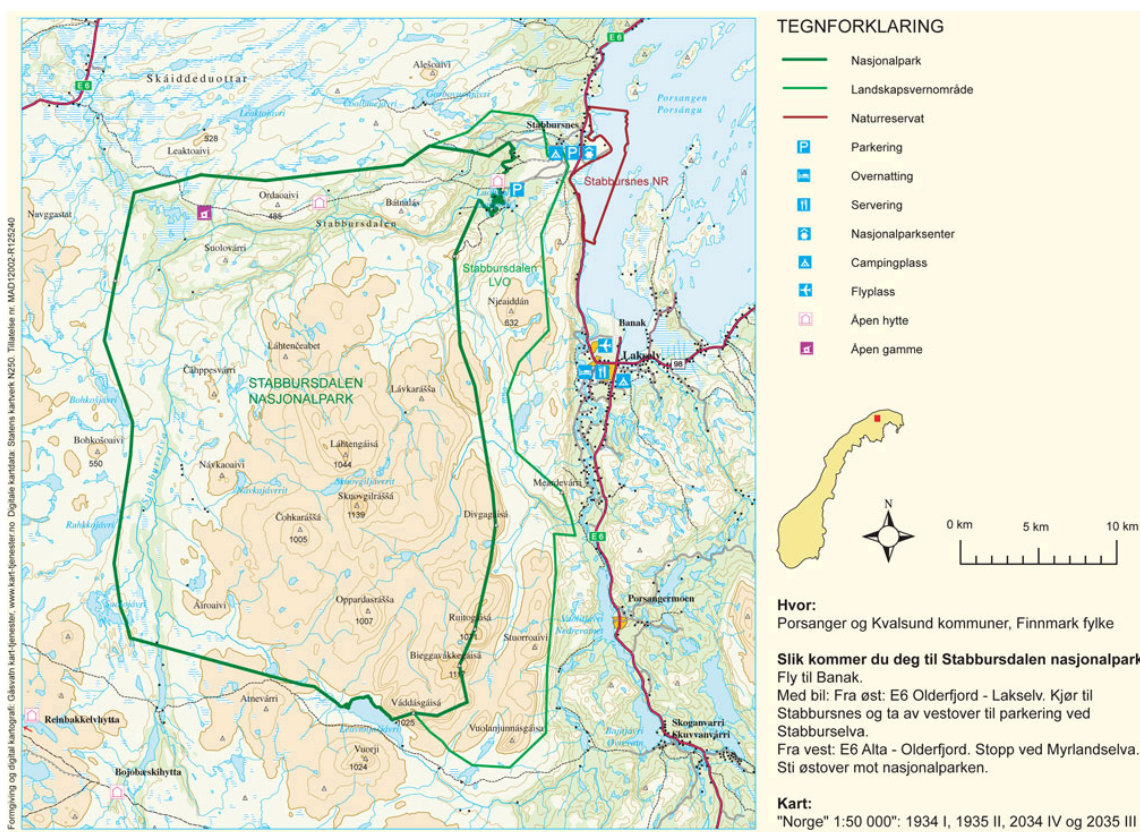
2.1 Stabbursdalen nasjonalpark /Rávttošvuomi álbmotmeahcci

Etter forslag fra landsplan for natur- og nasjonalparker i Norge fra 1964, blir Stabbursdalen nasjonalpark, i Porsanger kommune, opprettet i 1970. Allerede i 1962 skrev Statens naturverninspektør brev hvor hun foreslo hvor grensene til Stabbursdalen nasjonalpark skulle trekkes. Argumentene for å frede området hadde fokus på furuskogen, som blir kalt ”verdens nordligste furuskog”. Videre skal noen av furuene, i følge Statens naturverninspektør, være over 500 år gamle. Formålet med vernet er “kuriositet, men også fordi det vil være av stor vitenskapelig interesse å kunne studere forholdene i et slikt skogsamfunn ved den ytterste grense for et treslags utbredelse”.⁴ Argumentet om ”urørt” natur brukes flittig. Det kommer tydelig frem at sjeldenhet og estetiske argumenter er sentrale i argumentene for å verne området. Grensene foreslås i de områdene hvor det ikke er hytter eller telegraflinjer. I samme brev foreslås det at reinbeiting skal kunne foregå som før, hvis det ikke er ”absolutt nødvendig for skogens foryngelse” å verne det mot reinbeiting. Vernet foreslås å gjelde også mot hogst og hytter.⁵ Området som til slutt blir fredet er 97 km², og det er i hovedsak selve Stabbursdalen som blir vernet. I 1986 blir det området vernet med ytterlige 17 km² med landskapsvernområde, som er et midlertidig vern. I 1994 blir en annen del av området også midlertidig vernet som naturreservat, denne blir på 2,57 km². Ressursutvalget for Finnmarksvidda (NOU 1978:18) foreslå å utvide Stabbursdalen nasjonalpark mot nord-vest. I

⁴ Brev fra Statens naturverninspektør 1962

⁵ Brev fra Statens naturverninspektør 1962

regjeringens nye landsplan for nasjonalparker og andre større verneområder (St.meld. nr. 62 (1991-92) ble det også foreslått å utvide Stabbursdalen nasjonalpark i samsvar med Ressursutvalget for Finnmarks forslag. Dette argumenteres med at det vil øke naturtyper innenfor parkområdet. Våtmarksområdene tilknyttet til lombolaen blir foreslått å bli tatt med i nasjonalparken. I tillegg til dette foreslår de å sikre ”de kvartærgeologiske mest verneverdige områdene” med landskapsvernområde (St.meld. nr. 62:92 (1991-92). På bakgrunn av disse forslagene blir nasjonalparken utvidet i 2002. Naturreservatet inngår i dette vernet, mens landskapsvernområdet blir varig vernet og utvidet. I dag er nasjonalparken er på 746,9 km² og ligger innenfor Kvalsund og Porsanger kommuner. Formålet med vernet er ”å bevare et stort naturområde tilnærmet fri for tekniske inngrep, for å sikre biologisk mangfold med økosystemer, arter og bestander.”⁶ Verdens nordligste furuskog, variert vassdragsnatur og gáisaene (fjellområdene) nevnes også i formålsparagrafen for nasjonalparken.

Kart over Stabbursdalen nasjonalpark.⁷

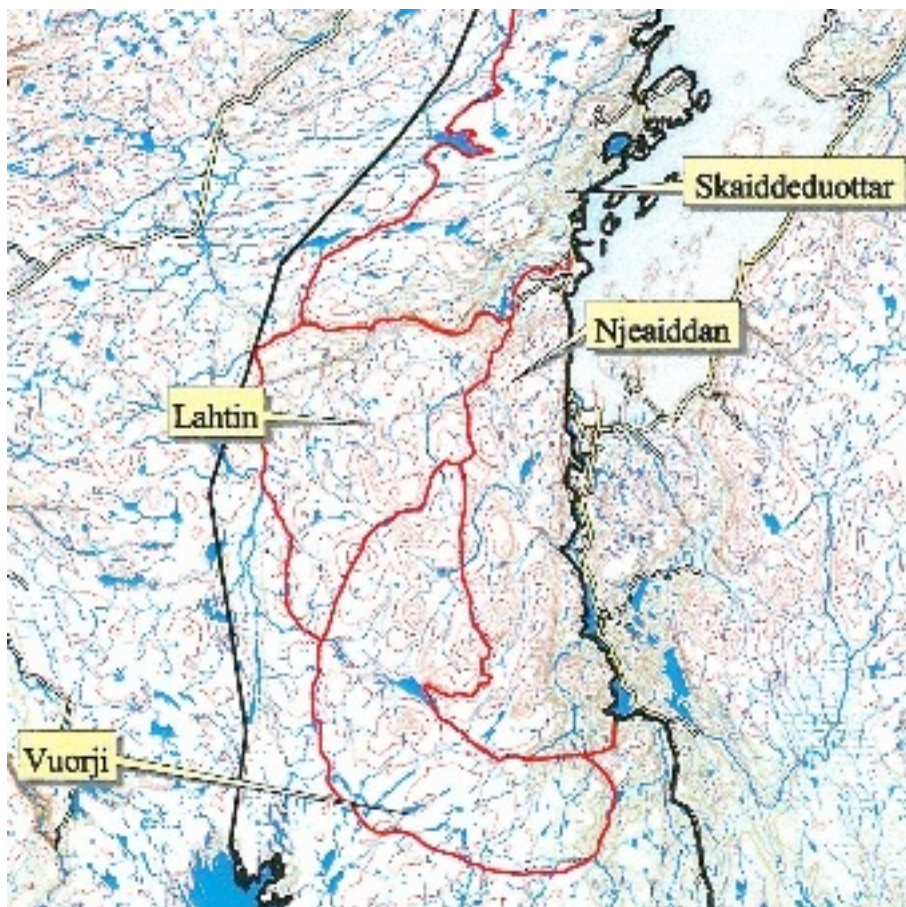
2.2 Reinbeitedistrikt 16 Kárášjoga oarjjabealli/Karasjok vest

Reinbeitedistrikt 16 Kárášjoga oarjjabealli/Karasjok vest er Norges største reinbeitedistrikt når det

⁶ FOR 2002-12-20 nr 1771: Forskrift om verneplan for Stabbursdalen vedlegg 1, vern av Stabbursdalen nasjonalpark/Rávttošvuomi Álbmotmeahcci, Porsanger og Kvalsund kommuner, Finnmark.

⁷ FOR 2002-12-20 nr 1771: Forskrift om verneplan for Stabbursdalen vedlegg. Tilgjengeli fra: <http://www.dirnat.no/content/500039982/Kart-og-verneforskrift>. (27.05.2013)

gjelder antallet personer og arealer. I distriktet er det 81 personer med siidaandel og 429 personer har tilknytning til distriktet. I alt er det ni sommersiidaer og 24 vintersiidaer i reinbeitedistriktet. De ni sommersiidaene er: Jahkenjárga, Láhtin, Njeaiddan, MarlBolon (Márrenjárga/Boalotnjárga), Máhkarávju, Rávdol, Skuohtanjárga, Skáiddeduottar og Vuorji. Disse har tidligere vært separerte reinbeitedistrikter, men ble slått sammen til en reinbeitedistrikt i 2005. Det er flere sommersiidaer som er berørt av Stabbursdalen nasjonalpark, men Láhtin siida er den siidaen som er mest berørt av nasjonalparken. Láhtin har 9 siidaandeler og 72 personer har tilknytning til siidaen. Reintallet i Láhtin siida er på 2682 ved driftsåret slutt i 2011.⁸

Figur 1 Siidagrensene i reinbeitedistrikt Kárášjoga Oarjjabealli/Karasjok Vest.⁹

Hele sommerbeiteområdet til Láhtin siida ligger innenfor nasjonalparken. Distriktet deler seg til fire siidaer om vinteren, men hele flokken er samlet om sommeren. I nordsamisk reindrift bruker man begrepet ”distrikt” når flokkene og menneskene er på sommerbeitet. På vinterbeitene kalles flokkene og menneskene for ”siidaer”. Begreper som ”vinterdistrikt” eller ”sommersiidaer” eksisterer ikke. Skillingen skjer i Karasjok kommune i perioden november/desember. Da skjer også slaktingen. Tidspunktet når siidaene ankommer sommerbeiteområdene varierer med hvordan

⁸ Ressursregnskapet for reindrift 2011

⁹ Brev datert 22.06.2011 fra Fylkesmannen i Finnmark.

vinteren har vært. I noen år kan noen av siidaene ankomme sommerbeiteområdene allerede i april måned. Når flokken kommer til sommerbeite sprer den seg i området, og flokken gjetes ikke like intensivt som om vinteren. Kalvingen begynner i slutten av april/begynnelsen av mai og kalvingsområdene er i fra Njáhkávuopmi og til Binjalvárri. Oksene, som skiller seg naturlig fra simleflokken før kalvingen, pleier å oppholde seg i Binjalvárri, som er sør i distriktet, og Lavkarášša som ligger i i østsiden av distriktet. Merkingen skjer i de første ukene i september måned. Merkingen skjer i et gjerdeanlegg ved Basaldasjohka, som er elva som renner til Navkajohka i sør-vest i distriktet. I Navkajohka har også reieneierne sommerboplasser. I tillegg til disse hyttene har distriktet en felles gjeterhytte i Dilljavárri. Denne brukes under samling og annet arbeid tilknyttet reindriften. Siidaen har sperregjerdet stort sett rundt hele distriktet. Sperregjerdet mot Skaiddeduottar reinbeitedistrikt går opp Ravttošávži (Stabbursdalen) og følger dalen helt til Navkajohka. Derfra følger gjerdet vannene mot øst og går helt til Lavkaávži. Nede i Lavkaávži går gjerdet langs Diljajohka og helt til gjerdet som begynner nede i Ravttošávži (Stabbursdalen). Vann og bratte daler fungerer som naturlige sperrer for rein, derfor trenger det ikke å ha sperregjerder i slike områder.

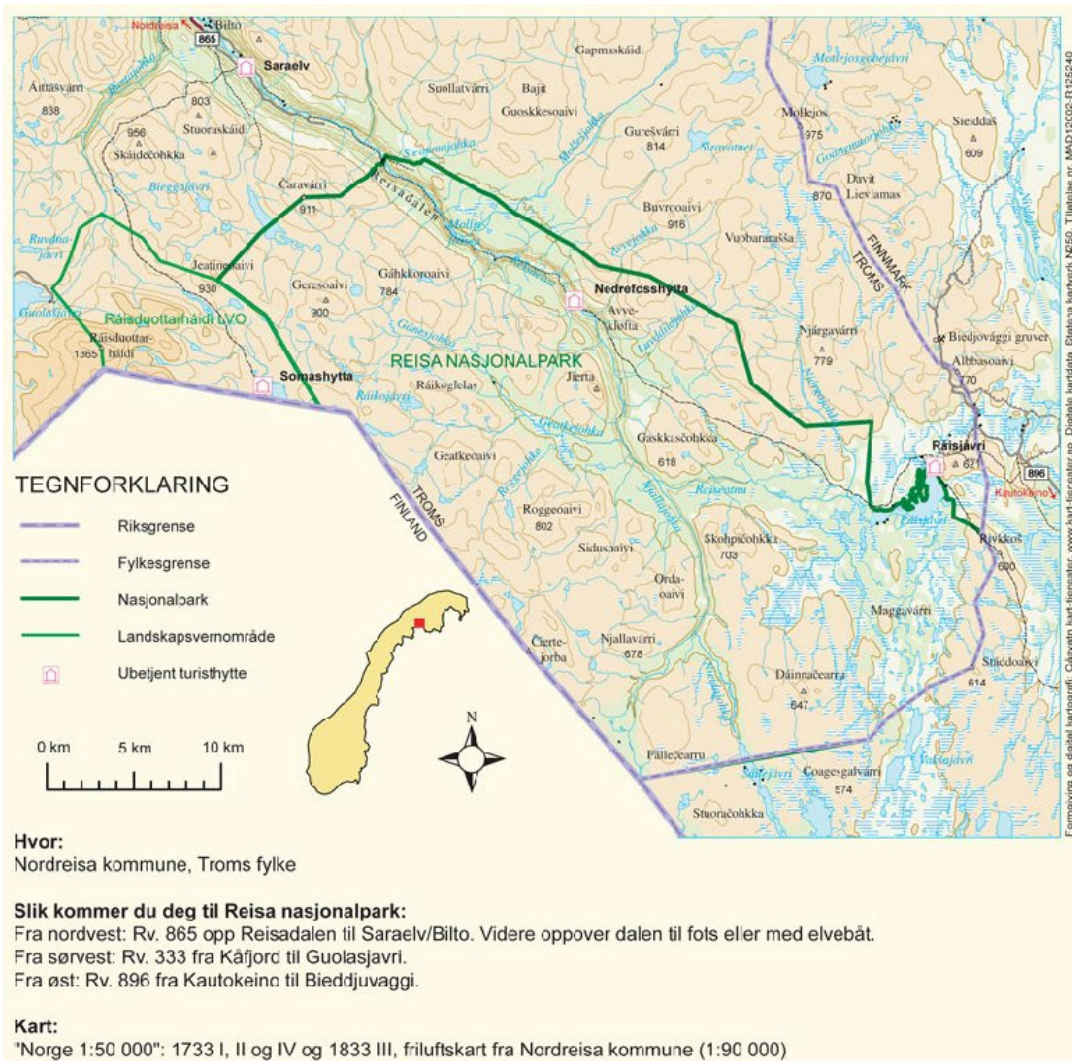
2.3 Reisa nasjonalpark/Ráisa álbmotmeahcci

Ressursutvalget for Finnmarksvidda foreslo i 1978 om å opprette et ca. 750 km stort nasjonalpark i øvre del av Reisadalen. Begrunnelsen var at “Øvre Reisadalen med fjellstrøkene i øst og vest er av de mest storslåtte og mest verdifulle naturområdene i landet.”¹⁰ I tillegg mente flertallet i utvalget at et like stort område skulle innlemmes i nasjonalparken øst for Reisadalen dersom det ikke ble aktuelt med riksvei mellom Nordreisa og Kautokeino. Sperstad utvalget foreslo også i 1983 at Reisavassdragene, med sideelvene, skulle bli varig vernet. Vassdraget hadde vært midlertidig vernet fra 1973. Fylkeskommunen kommer i 1984 med forslag for nasjonalpark. I dette forslaget er det tre alternativer, hvor det første alternativet bygger på Ressursutvalget forslag. De to andre tilleggsforslagene blir fremmet på bakgrunn av at reindriften ønsket det. I 1986 opprettes Reisa nasjonalpark, og dekker et areal på på 803 km². Argumentene for vernet er “særpreget naturområde”, den har “verdifulle kulturminner av samisk og finsk (kvensk) opprinnelse”, “har sjeldne planteplantearter”, en av de beste lakseelvene, mye rovdyr og er “et friluftsområde av nasjonalinteresse”.¹¹ Nasjonalparken ligger i Troms fylke, nærmere bestemt Nordreisa kommune.

¹⁰ Sitat fra NOU 1978:18 i “Forslag til Reisadalen nasjonalpark”, Fylkesmannen i Troms, Miljøvernavdelingen. Mars 1984. Forslag til Reisadalen nasjonalpark.

¹¹ “Forslag til Reisadalen nasjonalpark.” Fylkesmannen i Troms, Miljøvernavdelingen. Mars 1984. Forslag til Reisadalen nasjonalpark.

Formålet med vernet er å ”å bevare et vakkert og tilnærmet urørt fjell- og dalområde med dets plante- og dyreliv og geologiske forekomster, og å gi allmennheten adgang til friluftsliv i et slikt område.” (FOR 1986-11-28 nr 2112: III).

Kart over Reisa nasjonalpark. ¹²

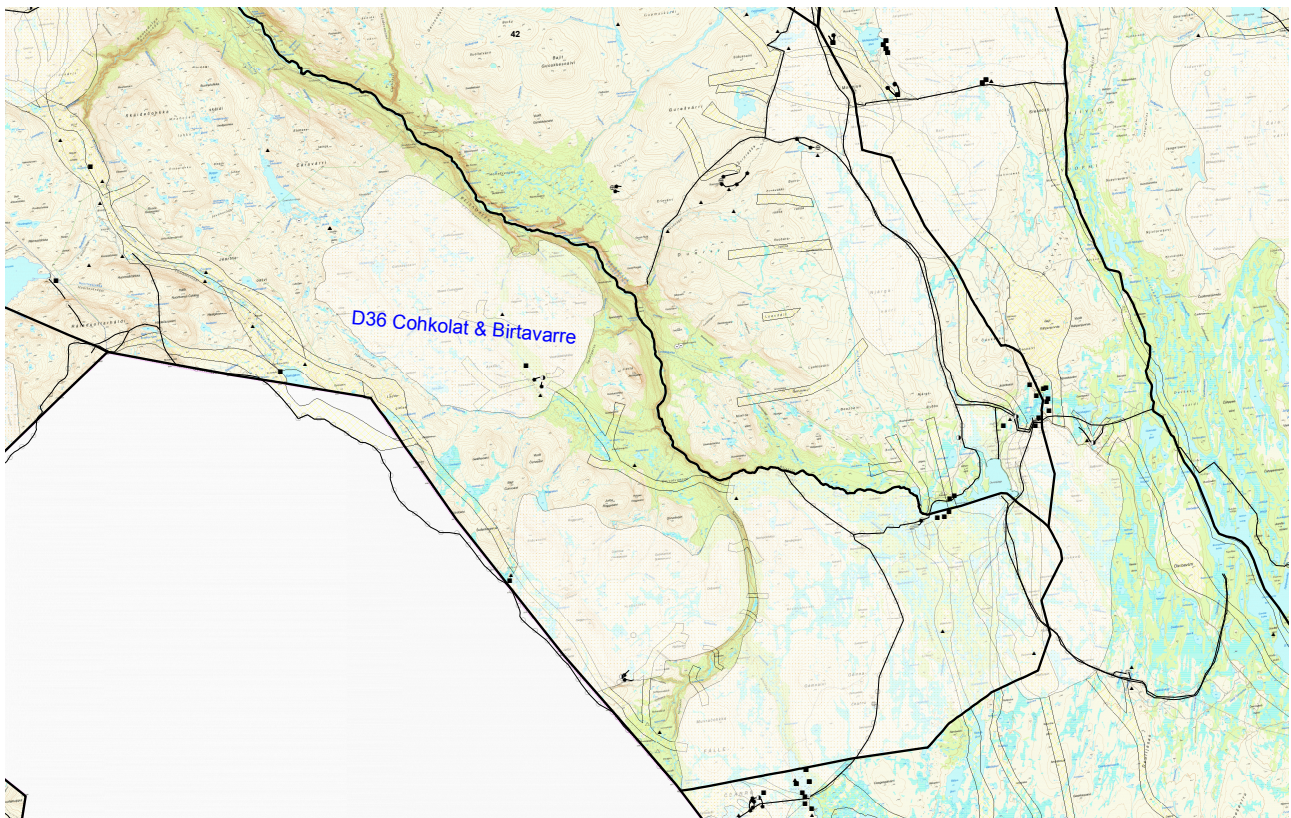
2.4 Reinbeitedistrikt 36 Cohkolat & Biertavarri

Områdene innenfor Reisa nasjonalpark brukes av seks reinbeitedistrikt. Cohkolat & Biertavarri reinbeitedistrikt har sommerbeiteområde innenfor Reisa nasjonalpark. Det er den sørlige halvparten av sommerbeiteområdet til det nevnte distriktet som ligger innenfor nasjonalparken. Kalvings-, brunst- og høstområdene er dermed innenfor nasjonalparken. Distriktet hører til Vest-Finnmark reinbeiteområde. Det har 13 siidaandeler med 60 personer tilhørende til distriktet. Reintallet ved

¹² FOR 1986-11-28 nr 2112: Forskrift om vern for Reisa nasjonalpark/Ráisa álbmotlas meahcci, Nordreisa kommune, Troms. <http://www.dirnat.no/content/500039976/Kart-og-verneforskrift>. Lastet ned den 27.05.2013.

driftsåretsslutt i 2011 var på 8886.¹³

Reisa nasjonalpark brukes som vår/tidlig sommer og høstbeite. Om vinteren deler reinbeitedistriktet i fire siidaer. Distriktet er i sommerbeiteområdet i den lovlige beitetiden som er fastsatt til 01.03 - 31.12. Om sommeren gjetes ikke flokken like intensivt som om vinteren. Distriktet har et sperregjerde sør i sommerdistriktet, dette gjerdet går langs fylkesgrensen mellom Troms og Finnmark. Sperregjerdet starter fra Reisdalen nordenden av "Vievsesgielas" og går sørover via Dainnacearru og Saitejavri til Riksgrensen mellom Norge/Finland. Gjerdet hindrer rein å gå for tidlig inni vinterbeiteområder. Ved dette gjerdet har distriktet også gjerdeanlegg (ved Fállečearru). Dette gjerdet brukes til skilling av flokkene. Om våren blir det brukt til skilling slik at andre distrikt får hentet sine rein og eventuelt for å skille ut luovvasiid¹⁴. Distriktet har også en del hytter ved gjerdeanlegget. Distriktet har trøer og fangarmer i Geatkevuopmi og Suohpatgorsa. Fra Sappen og til Gaivunskaide (Kåfjorddalen) går sperregjerdet nord.

Kart over reinbeitedistriktet D36 Cohkolat & Birtavárri.¹⁵

¹³ Ressursregnskap for reindriftnæringen 2011

¹⁴ Luovvasat – okserein, eller andre rein som ikke skal kalve.

¹⁵ Mail datert den 16.11.12 fra Reindriftsforvaltningen.

Kalvingen, er hovedsaklig spredt over tre områder. Kalvingsområde A er Maurneset, og ligger ikke innenfor Reisa nasjonalpark. Kalvingsområde B ligger innenfor nasjonalparken og går fra Dolpi, Favrosvarri, Samuelsdalen, Gakkovarri (unna Anahas) og nord til bilveien E6 som går over Reisafjellet. Kalvingsområde C ligger også innenfor nasjonalparken og går fra Njallaavzi nær fylkesgrensen til Finnmark og helt til kalvemerkingssanlegg 1 – Gahperus (sperregjerdet-nord). Kalvingen skjer hovedsakelig i midten av mai måned og i disse områdene kalver flesteparten av simlene. Områdene er ikke avgrenset med gjerder eller andre naturlige hinder, så mange simler kalver også utenfor disse plassene. Etter kalvingen slippes flokken ut mot kysten, og forlater dermed nasjonalparkgrensene. I midtsommeren, når myggen kommer, drar reieneierne får å samle resten av flokken ut av dette området. Når høsten nærmer seg begynner flokken å trekke sørover. Okserainen blir i noen år skilt ut fra simle flokken. Disse oppholder seg stort sett i Badjananvággi, Nomedalen, Olderdalen og nordover til Nordmannvikdalen (Kåfjord), Kildalsdammen over Poatkaeidet, og nordover rundt Stor Ste og Kildalen (Nordreisa) og Rotsundelvdalen og Pilteridalen på begge sider, Rotsundfjellet og sørover mot Lyngenfjord siden til sperreura Stallovárri (Nordreisa og Kåfjord). Kalvemerkingen starter i august og varer opp til i 4-6 uker. Merkingen pågår i gjerdeanlegg i Gahperus, hvor reieneierne også har hytter. Andre områder, som Dainnacearru, Fallecearru, Geatkevuopmi og Suohpatgardi blir også brukt til merking av kalver. Distriktet har ikke mulighet til å slakte om høsten og slaktingen foregår dermed i Kautokeino kommune mellom Januar – Mars, det vil si de har vinterslakting. Reindriften har vanligvis tre slaktesesonger, førbrunst- (september), etterbrunst- (november-desember) og vinterslakt (januar-mars).

Nasjonalparkene har ganske like verneformål, med bevaring områder som er tilnærmet fri for tekniske inngrep. De ble opprettet med 16 års mellomrom, og senere i oppgaven skal jeg drøfte mer om forskjellene på forvaltningspraksisene som er etablert i de to nasjonalparkene. Stabbursdalen nasjonalpark ble utvidet i 2002 og det var først da hele sommerbeiteområdene til Láhtin siida ble organisert under nasjonalparken. Som nevnt tidligere er reindrifta i områdene ganske lik. Området til Láhtin siida er derimot geografisk mindre enn i Cohkolat & Biertavárri, og Cohkolat & Biertavárri har dermed også en større reinflokk. Det er også færre siidaandeler i Láhtin siida.

3.0 Bakgrunn

I dette kapittelet skal jeg redegjøre kort for samisk historie, reindriftssamisk rettshistorie og historien og bakgrunnen for forvaltningen av nasjonalparken. Spesielt vil jeg redegjøre for den samepolitiske utvikling etter koloniseringspolitikken. Den historiske dimensjonen er viktig, både

for å forstå dagens forvaltning, og samhandlingen mellom myndigheter og samisk reindrift. Først skal jeg kort redegjøre for samisk historie fra tidlig jernalder. Deretter går jeg inn på assimileringspolitikken og utviklingen av samisk organisasjonsdannelsen. Videre går jeg inn på rettshistorien til samisk reindrift og litt om reindriften i dag. Til slutt skal jeg redegjøre for forvaltningen av nasjonalparker og kommer til å fokusere mest på skiftning av forvaltningsmodell som skjedde i 2010.

3.1 Samisk historie

Reinen har vært en sentral del av levebrødet til samene fra tidlig jernalder. Da var villreinjakt, kombinert med fangsterverv, jakt av sel og hval viktig. Samtidig ble jordbruk også mer og mer vanlig. I middelalderen dominerer fortsatt fiske, jakt og fangst hos samene, med villreinjakt og fiske som særlig sentrale i økonomien. På denne tiden var samene majoriteten i Nord-Norge, men i vikingtiden og tidlig middelalder økes også kontakten, i form av bytting, mellom samer og andre (Hansen & Olsen 2004). Når og hvordan samisk tamreindrift oppstod er det ikke enighet om. Den svenske forskeren Filip Hultblad (ibid:206) har argumentert for at tamreindriften oppstod i sørsamiske områder i Sverige. Deretter utviklet dette seg fram til 1600 tallet og spredte seg sør og nordover. Han har basert disse antagelsene med utgangspunkt i reitellingen svenskekongen Karl den niende gjorde i 1605. Hans la vekt på at tamreindrift var et resultat av skandinaviske kulturimpulser, og dette argumenterte han med at språket i de områdene hadde mange låneord fra skandinaviske språk. Det at reinen ble temmet hadde betydninger for sosial organisasjon, nomadisk virksomhet og organisering av beiteland. Reinen, som før var et felles ressurs, ble i tillegg sett på som individseie. De som hadde mange rein fikk også stor status. Samtidig med disse endringene skjøt koloniseringspolitikken fart i Nord-Norge. Det ble fortsatt krevd skatt og det ble satt opp kirker for å vise norsk territoriell tilstedeværelse i grenseområdet mot Russland, Finland og Sverige (Ibid:167,206-209). Hansen og Olsen (2004:210-213) argumenterte med at det var ytrebetingelser som handel og skattelegging, koloniseringen, introduksjonen til nye rettprinsipper som, ny administrasjon og religion som framskyndet opprinnelsen av tamreindriften. Handle og skattelegging krevde økt produksjon og den teknologiske utviklingen fra den seneste villreinfangsten var betydningsfull for tamreindriften. Samtidig argumenterer de for at kulturmøtene ga grobunn for alternativ atferd og regelbrudd. Fra ca. 1550 tallet til 1750 tallet er det tre ord som beskriver utviklingen i Nord-Norge; kolonisering, integrasjon i økonomiske nettverk og kristning. Fra 1700 tallet kan det dokumenteres i Skattelistene kysten i Finnmark en voksende tamreindrift. Lenge var landegrensene uavklart, og den nomadiske reindrift som krysset gjennom nasjonalstatlige territorier ble sett som truende for nasjonalstatlig autonomi. I denne perioden ble også

landegrensene oppklart, og Danmark-Norge fikk som kjent herredømme over kystområdene og fjordlandskapet (Ibid:234, 259,266-267).

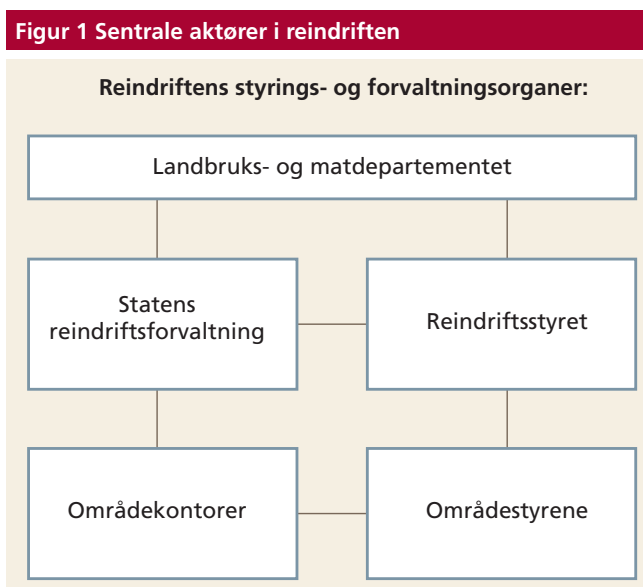
3.2 Koloniseringen og fornorskingspolitikken

Koloniseringen av samiske områder kjennetegnes med en svekkelse av samiske rettigheter til land og vann og en bevist assimileringsspolitikk som særlig rammet bofaste i samisk kyst samfunn. Viktig arbeid i denne prosessen var å opprette norske forvaltningsorganer som lege og prester. Lensherren i Finnmark måtte etter 1600 ta opphold i Finnmark. I denne perioden intensiveres misjonsarbeidet rettet mot samene. I denne perioden ble hundrevis av runeбомmer brent. Misjonsarbeidet var en annen måte å sikre matpolitiske grep i nord (Lorenz1981:32-37). Fornorskingspolitikken har preget stort det samiske samfunnet, og ettervirkningene merkes enda i dag. Den samiske revitaliseringen kan knyttes opp mot to begivenheter, opprettelsen av Finnefondet i 1851 og saken om Alta-Kautokeino vassdraget i 1979-81 (Minde 2005:6). Finnefondet var en egen budsjettpost som gikk til norskundervisning og fornorskning av samene. Fra 1860 strammet regjeringen fornorskingspolitikken, blant annet med bakgrunnen finskenes innflytting til Indre-Finnmark. Argumentene som ble brukt i denne perioden "lydighet til nasjonen" (ibid:12). Lærerne var viktige virkemidler i dette arbeidet, og de lærerne som jobbet aktivt for "språkskiftet" kunne søke om lønnsforhøyelse. Samiske eller kvenske lærere kunne ikke gjøre det. Etter revolusjonene i Russland ble redselen mot den sikkerhetspolitiske trusselen igjen større. Etter hvert utviklet det seg også en redsel om finske innflyttingen i de norske områdene. Dette førte til at den "indre offensiv" mot kvener og samiske ble strammet inn (Ibid:15). Den aktive fornorskningen i skolesystemet fortsatte frem til 1960-tallet, og påbudene om fornorskning i skolene gjaldt frem til 1963 (ibid:17).

På begynnelsen av 1900 tallet startet den første aktive organiseringen av den samiske befolkningen. I 1906 ble Isak Saba valgt inn i Stortinget på et Samepolitisk program, men som representant for Arbeiderpartiet. Den første samis avisa *Sagai Muittalægje* ble utgitt første gangen i 1904. Samene begynte å organisere seg og i 1917 var den første riksdekkende samiske landsmøtet i Trondheim, og etter dette ble det etableret flere lokale samforeninger (Bjerkli & Selle 2003a). Saken om Alta-Kautokeino vassdraget, eller Alta-saken, var et vendepunkt i samisk historie. Saken, handlet om utbygginger i Alta-Kautokeino vassdraget. Alta-saken gikk gjennom flere stadier, fra kraftutbygningssak, til Masi-sak, til miljø-sak, og videre til samerettsak og urfolkssak (Minde 2003). Protestene mot utbyggingen var harde, og både demonstrasjoner og sultestreiking ble arrangert. En uke etter at sultestreiken kom i gang avgjorde statsministeren anleggstans. Argumentet var at det måtte tas hensyn til "samenes legitime rettigheter". De etablerte sameorganisasjonene som

NSR og NRL fikk komme på råd og myndighetene hørte hva dem hadde å si. Myndighetene fulgte ikke de rådene de fikk i den videre prosessen, og i 1981 startet anleggsarbeidet opp igjen (Minde 2003:109-110). Etter Alta-saken skjedde det mye i samepolitikken. I 1980 ble det opprettet en avdeling i Kommunal og arbeidsdepartementet, Same- og minoritetsavdelingen, som skulle jobbe med samiske spørsmål. Samtidig ble Norsk Sameråd utvidet fra 8 til 18 personer. Rådet ble en pådriver til Samerettsutvalgets og Samekulturutvalgets reformforslag (Ibid:111-113).

Samerettutvalget og Samekulturutvalget ble satt av regjeringen i 1980 for å utrede spørsmål med betydning for den samiske befolkningen. I den første utredningen, NOU 1984:14 foreslo Samerettsutvalget å opprette Sametinget (Semb 2003 125-126), og i 1989 ble Sametinget åpnet for første gang. En av grunnene til at Sametinget ble etablert var at samene har hatt vansker med å nå fram i ordinære demokratiske kanaler, samtidig som de som urfolk har rett til å ha innflytelse om saker som gjelder dem selv (Bjerkli & Selle 2003b). Denne utviklingen i samepolitikken må ses i internasjonal sammenheng. Samerettsutvalgets arbeid og argumentasjon om at samene bør ha sin egen organ og om at myndighetenes forpliktelser for samene bør nevnes i Grunnloven, var utarbeidet på grunnlag av artikkel 27 i Den internasjonale konvensjonen om sivile og politiske rettigheter. ILO konvensjonen som ble ratifisert av Norge i 1990 inneholder bestemmelser som om å sikre urfolk eiendoms- og besittelsesrett over områder hvor urfolk dominere, det skal sikre bruksrettighetene til urfolk hvor bosettingen er blandet, og det skal sikre at urfolk får delta i bruken av, forvaltningen av og bevaringen av naturressurser i såkalt “their lands” (Semb 2003:124-130). Selv det har vært mye fremgang i samepolitiske og rettslige saker, er denne utvikling fortsatt i prosess og samiske rettigheter er fortsatt svake. For eksempel har FNs spesialrapportør for urfolksrettigheter, Dr. James Anaya i sin rapport om samenes situasjon i Norge poengtert behovet for blant annet å styrke det samiske språket og landrettighetene til samene.¹⁶

Kilde: Dokument 3:14 (2011–2012)

3.3 Reindriftenes rettshistorie

Den første lovgivningen som omhandlet reindriften er Lappekodisillen fra 1751. Målet med loven

¹⁶ Medby, I. A. 2011. “Historisk FN rapport om samer” i www.fn.no. Tilgjengelig fra: <http://www.fn.no/Aktuelt/Nyheter/Nyhetsarkiv/Urfolk/Historisk-FN-rapport-om-samer> (22.04.13)

var å sikre reindriftssamenes rett til å flytte over landegrensene med sine flokker. Loven gjaldt også for Finland og Sverige. Konvensjonen av 14. Februar 1826, jrf. Lov av 24. Juli 1827 gjorde at det ble forbudt å flytte med flokkene over grensene mellom Russland og Norge. Finland ble i 1809 avstått fra Sverige til Russland, og i 1852 stengte Russland grensene mellom Finland og Norge. Dette gjorde at de norske reindriftssamene mistet vinterbeitene i Finland, som igjen førte til press på arealene. Dermed kom det en lov som forbød beiting i indre Finnmark i sommerhalvåret jrf. Lov av 7. September 1854. Til denne loven kom det en del tilleggslover: lov av 9. September 1857, lov av 17. Juni 1869, lov av 11. Juni 1898, lov av 9. Juni 1905, som alle regulerte beitebruken i Finnmark. I tillegg kom det en lov som gjaldt reindriftnæringen i Finnmark, lov av 23. Juni 1888. Denne loven gjaldt reinmerking, registrering, utskilling av rein, og den ga Kongen rett til å fordele sommerbeiteområdene mellom reindriftssamene. Den såkalte "Felleslappeloven" av 2. Juni 1883 regulerte reindrifta i Tromsø og sørlige fylker. Den ble gjeldende til reindriftsloven av 1933 tredje i kraft (Bull1997:16-17). I dag blir reindriftnæringen regulert av reindriftsloven Av 15. Juni 2007.¹⁷ Loven regulerer blant annet hvem som har rett til å eie rein, hvor og når beiteretten gjelder og hvilken verktøy er lov å bruke i reindriftnæringen. I loven er reindriftnæringen pålagt å utarbeide bruksregler og distriktsplaner som skal være i samsvar med loven. Disse dokumentene skal gjøre den offentlige forvaltningen lettere. Motorferdselen skal blant annet skje i samsvar med distriktsplanen.

Reindriftnæringen overordnede myndighet er Landbruks- og matdepartementet.

Reindriftsforvaltningen er utøvende organ og sekretariat for Reindriftsstyret og områdestyrene. Det pågår en omlegging av forvaltningen av reindriftnæringen og i denne prosessen ble det vedtatt at områdestyrene skal bli nedlagt jamfør reindriftslovsendringen i mai 2013, og deres virksomhet skal flyttes til Fylkesmannen (Innst. 307 L (2012–2013)). Reindriftsforvaltningen har i tillegg en rådgivende funksjon både for Landbruks- og matdepartementet og for reindriftnæringen (Ressursregnskapet for reindrift 2009, forord). Reindriftsstyret består av sju medlemmer, hvor fire av medlemmene oppnevnes av kongen og tre av Sametinget. Reindriftsstyret skal i følge reindriftsloven være en: "faglig rådgiver for den sentrale reindriftsadministrasjonen, reinforskningen og rettledningstjenesten, og skal behandle de saker som følger av loven her samt etter Kongens nærmere bestemmelser (2007:§71). Det har vært seks områdestyrer i landet, og under disse ligger reinbeitedistrikt styrene. Områdestyrene var oppnevnt av Sametinget og fylkesmannsembetene . Områdestyrene jobbet blant annet med fastsetting av antall siidaandeler og andall rein pr.

¹⁷Landbruks- og matdepartementet 2007. LOV 2007-06-15 nr 40: Lov om reindrift (reindriftsloven) http://www.regjeringen.no/nb/dok/lover_regler/lover/reindriftsloven-2.html?id=475631

driftsenhet (Bull 1997:20).

De pågående reinreguleringsprosessene i Finnmark var allerede på dagsorden i midten av 1980-tallet. 1989 var et toppår for reinbeite som førte til vekst i reintallet. Dette og reduksjon av lavbeite førte til at det ble satt i gang reintallstilpasninger. Dette innebærer redusering av reintallet i for de fleste distriktene i Finnmark. Det var allerede fastsatt øvre reintall for reinbeitedistriktene, og i 1991 ble det ble fastsatt øvre tall til driftsenhetene (det som i dag bli kalt for siidaandel). For å fastsette reintall ble først beitegrunlaget vurdert, og senere ble veiing av levende rein prøvd ut. Ulike tiltak ble prøvd ut for å få reintallet redusert, som tilbakeholding av driftstilskudd og produksjons krav. Det ble også antydnet tvangstiltak fra regjeringens side, men likevel ble ikke reintallet redusert, men den ble heller økt (Joks et al 2006:9-11). I 2000 ba Stortinget Regjeringen om å fastsette reintallet til hvert distrikt. Reindrifftsforvaltningen fikk ansvaret med å lage rammebetingelsene til fastsettingen av høyeste reintall. Selve fastsettingen skulle Reindrifftsstyret legge. Det ble gjort en utredning av Ims & Kosmo (2002, i Joks et al. 2006:8), som baserte seg på vurderingen av sommerbeitene. Denne ble lagt til grunn for fastsettingen av høyeste reintall. I 2002 vedtok Reindrifftsstyret høyeste reintall for Vest-Finnmark (Joks et al 2006). I 2013 vedtok Reindrifftsstyret prosentvis reduksjon, hvor hver siidaandel skal redusere flokken med 5% første året, 45 % andre året, og de resterende 50% tredje året.¹⁸ Noen distrikt må slakte ned over 50% av flokken, og det er forventet at dette vil føre til at mange må forlate næringen. Mange vil også tape økonomisk, og konsekvensene vil kunne merker i ”siida-, hushold-, familie- og personnivå, og på resten av samfunnet” (ibid:106).

3.4 En truet næring

Av Norges landarealer brukes 40 % som beiter til tamrein. Av disse områdene er 90 % det som i reindrifftsloven kalles for ”samisk reinbeiteområder”, det vil si områder som er regulert til reindrifftsformål (Ressursregnskapet for reindriffts-næringen 2012:27). Siidaandelen defineres i reindrifftsloven som “en familiegruppe eller enkeltperson som er del av en siida, jf. § 51, og som driver reindrifft under ledelse av en person eller av ektefeller eller samboere i fellesskap” (2007:§10). Alle personer som har reinmerker er tilknyttet til en siidaandel, og som regel er en person leder for siidaandelen. Personene som er tilknyttet en siidaandel er som regel i slekt med hverandre, eller verdder¹⁹. Det finnes 552 siidaandeler i Norge og det er 3159 personer med reinmerker i disse siidaandelene. 390 av disse siidaandelene er i Vest-Finnmark og Øst-Finnmark

¹⁸ Proposisjonen om Reindrifftsavtalen 2013-2014 – Oppfølging av fastsatt øvre reintall

¹⁹ Verdde – gjeste-venn. Gjerne en man bytter tjenester og andre ting med.

reinbeiteområder hvor jeg gjør studiene mine (Ressursregnskapet for reindriftsnæringen 2012:55).

Reindriftsnæringen har per i dag store utfordringer. Interessen for nordområdene er store og det satses mer og mer på mineralutvinning, petroleumsnæring, vindkraftverk og annen næringsvirksomhet. I Finnmark er det i dag 13 nye vindmøllepark søknader under behandling i Norges vassdrags- og energi direktorat, mens det er 6 i Tromsø.²⁰ Dette, sammen med andre planlagte inngrep og eksisterende inngrep, utgjør et stort arealpress fra mange ulike holdt. Dette må ses i sammenheng med den nasjonale Nordområderegjon satsingen, hvor stor del av den politikken går ut på å øke næringsutvikling i Nordområdene. Samtidig har det lenge vært trusler om tvangsslakting fra Statens side, hvor blant annet et enstemmig Storting den 25.01.2013 vedtok å støtte tvangsslakting av rein. Det er nå i gang satt reduksjoner av reintallet i de områder hvor reintallet er for stort i forholdt til myndighetenes fastsatt reintall. De kraftige slaktetiltakene blir sett som en trussel for næringen i den forstand at det antagelig er mange som må forlate næringen. Dette er viktig å ha i bakhodet for å forstå informantene mine, og min egen motivasjon til å skrive denne oppgaven. Dette er allikevel ikke det jeg skal fokusere i denne oppgaven.

Samisk reindrift er en av de viktigste primærnæringene i samiske kultur og blir ofte omtalt som den viktigste kulturbæreren i samisk kultur. Næringens opprinnelse antas å være jakt av villrein, hvor man etter vært gikk over til tamrein. I dag er drifta organisert med ulike reinbeitedistrikter med avgrensede sommerbeiteområder og vinterbeiter. Innenfor disse distriktene er det ulike siidaer, hvor familier og enslige samarbeider med flokken. Selv om reindriftsnæringen er modernisert med motorkjøretøy og andre moderne hjelpemidler er mange deler av den tradisjonelle driften bevart. Eksempelvis er det knyttet stor tradisjonell kunnskap til driftsformen der reinflokkene flytter mellom sommer- og vinterbeitene som de har gjort i århundrer. Reindriftas organisering er ofte slektsbasert og hvem som kan eie rein eller å arbeide med rein er fastlagt av reindriftsloven.

Siida systemet, hvor kollektiv deling av arbeid og fangstutbytte har lange tradisjoner hos samene. Og det er diskutert om den kan knyttes opp mot økonomisystemet allerede i middelalderen (Olsen 2004:176). I dagens reindriftsnæring er siida en sammenslutning av husholdenheter som samarbeider om gjetning og tilsyn av flokken. Siidaene omgrupperes gjennom året og også i noen grad fra år til år. Slektskapsrelasjoner er viktige i siidadannelsene, men slektskap gir ikke uten videre tilgang til siidaen. Områdets familiehistorie og økologiske faktorer er like sentrale. I siidaene tas det beslutninger stort sett om beite- og voktestrategier, tilpasning i forhold til beitelandskapet og

²⁰ <http://www.nve.no/no/Konsesjoner/Konsesjonssaker/Vindkraft/>

andre siidaer (Sara 2001).

3.5 Fra regional- til interkommunalforvaltning

I 1962 ble Norges første nasjonalpark, Rondane nasjonalpark opprettet. I tiåret etter, ble åtte nye nasjonalparker opprettet i Norge (Børgefjell, Gutulia, Øvre Pasvik, Stabbursdalen, Ånderdalen, Femundsmarka, Rago og Øvre Dividal). I dag er det 42 nasjonalparker i Norge, 35 på fastlandet og sju på Svalbard.²¹ Fra 1982 ble forvaltningen av fredede området lagt til Fylkesmannen. Deres ansvarsområde var den regionale miljø- og ressursforvaltningen, mens Fylkeskommunen hadde ansvaret for den regionale næringsplanleggingen. Fylkesmannen har oppgaver knyttet til naturvernloven, mens Fylkeskommunen hadde oppgaver knyttet til plan- og bygningsloven (Sande 2010:66). Fylkesmannen har ulike avdelinger hvor miljøvernavdelingen jobbet med vernede områder.

I det tidligere forvaltningssystemet i nasjonalparkene hadde noen av Norges nasjonalparker et rådgivende utvalg. I dette utvalget var lokale organisasjoner og næringer representert. Dette var imidlertid et nytt konsept og i 1992 var det bare to av de da eksisterende nasjonalparkene som hadde rådgivende utvalg, nemlig Reisa og Jotunheimen nasjonalpark. I stortingsmelding "Ny landsplan for nasjonalparker og andre større verneområder i Norge" anbefales nasjonalparkene til å legge opp til samme type rådgivende utvalg som Reisa nasjonalpark har, hvor ikke bare kommunene er representert, men også de viktigste interessegruppene (St.meld.nr. 62:60). I et rundskriv i 1999 skriver daværende miljøminister Guro Fjellanger at Fylkesmennene skal drøfte behovet og sammensetning av lokale rådgivende utvalg (Rundskriv Nr.: T-3/99). I utvidelsen av Stabbursdalen nasjonalpark er det en rekke høringsinstanser som påpeker viktigheten av et rådgivende utvalg til nasjonalparkforvaltningen. Miljøverndepartementet og Direktoratet for naturforvaltning støtter dette forslaget, men det er først etter at den nye forvaltningsmodellen kommer i 2010 at arbeidet med å opprette et rådgiven utvalg kommer ordentlig i gang, og i mai 2013 er ikke det første møtet enda funnet sted i Stabbursdalen nasjonalpark. Flere av høringsinstansene til NOU 1986:13 "Ny landsplan for nasjonalparker" foreslår en lokal forvaltningsmodell til nasjonalparkene. I st.meld.nr..62. blir det allikevel foreslått at forvaltningen av nasjonalparkene blir delt mellom Statskog, Fylkesmannen og Direktoratet for naturforvaltning (St.meld.nr. 62: 59).

Den 7. juli 2009 kom miljøverndepartementet ut med en pressemelding om at verneområder skal få

²¹ [Direktoratet](http://www.dirnat.no/nasjonalparker/) fra naturforvaltning. <http://www.dirnat.no/nasjonalparker/> (12.12.12)

lokalforvaltning.

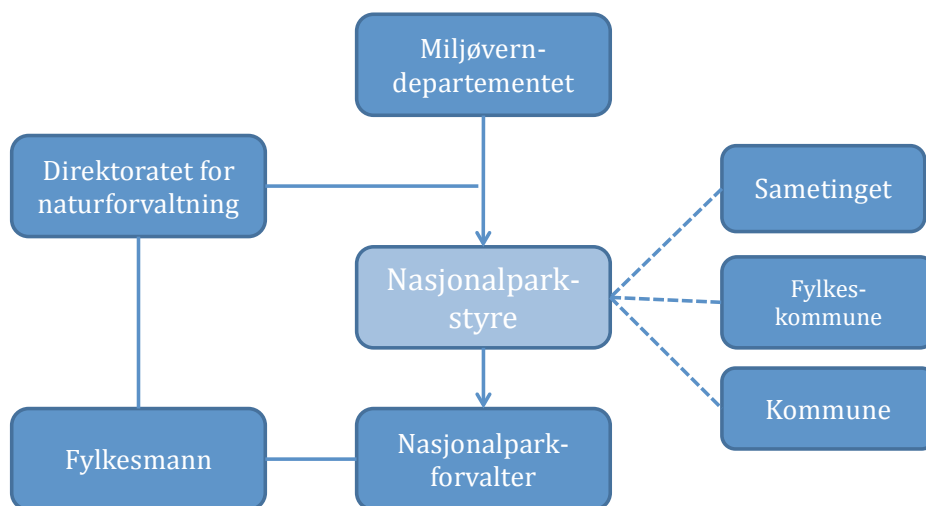
”Regjeringen har besluttet at store verneområder som bl.a. nasjonalparker og landskapsvernområder skal sikres lokal forvaltning gjennom et interkommunalt verneområdestyre. Der det er aktuelt, skal og representanter oppnevnt av Sametinget inngå i verneområdestyret.”

I pressemeldingen blir det argumentert med at den nye forvaltningsmodellen vil sikre at både vitenskapelig og erfarings basert kunnskap vil bli lagt til grunn for forvaltningen. Det blir også vektlagt at nasjonalparkforvalteren skal ha kontorsted geografisk tilknyttet verneområdet. Med dette vil regjeringen styrke lokaldemokratiet i forvaltningen av verneområdene.²² Dette blir videre omtalt mer i budsjett proporsjonen 2010. Allerede september 2010 oppnevnes det første nasjonalparkstyret som skal forvalte midtre Nordland nasjonalpark. I miljøverndepartementet budsjett for 2010 blir det avsatt midler til å etablere interkommunale styrever for nasjonalparkene. Dette har skjedd etter at blant annet Riksrevisjonen i 2006 og en ekstern evaluering av ”Noregs politikk for ei berekraftig utvikling frå 2007” påpeker behovet for et distrikt forvaltning av verneområdene. Det ble også satt i gang forsøk på denne type forvaltning i fire vernområder i perioden 2001-2006 (Setesdal Vesthei Ryfylkeheiane, Forollhogna, Dovrefjell-Sunndalsfjella og Blåfjella-Skjækerfjella) (Prop. 1 S (2009–2010)). Dette var flere år etter FN-konferansen om miljø og utvikling i Rio De Janeiro i 1992 hvor medvirkning i naturforvaltning var i fokus. I Rio-erklæringen ble det lagt vekt på at brukerne skal ha rett til informasjon om det som skjer i nærmiljøet deres og at de skal få mulighet til å delta i beslutningsprosessene. Kvinnenes og urbefolkningens rolle blir spesielt nevnt i denne erklæringen (St.Meld. Nr. 13). Utviklingen med å ha et mer demokratisk forvaltning av vernede områder må ses i sammenheng med den Plan- og bygningsloven av 01.07.1986, hvor planleggingsmyndighetene er pålagt å gi enkeltpersoner og grupper anledning til å delta aktivt i planleggingsprosessen (§16-1.). I stortingsmelding ”Miljøvernpolitikk for en bærekraftig utvikling” blir det fastslått at Plan- og bygningsloven er viktig i arbeidet med bevaring av det biologiske mangfoldet. Videre sies det: ”Åpne og demokratiske planprosesser er nøkkelen til å finne balanse mellom næringslivsaktiviteter, vern og kompensierende tiltak, for å oppnå helhetlige samfunnsløsninger.” (St.meld. nr. 58 (1996-97) 5.2.1). Å bruke Plan- og bygningsloven blir også oppfordret i et rundskriv i 1999 av daværende miljøminister Guro Fjellanger: ”En god måte kan være å kjøre en parallell og samordnet planprosess etter plan- og bygningsloven og av naturvernloven for på den måten ytterligere å kunne legge forholdene til rette for løsninger av eventuelle konflikter mellom bruk og vern.” (Rundskriv Nr.: T-3/99).

²² Miljøverndepartementet, pressemelding 07.07.2009

3.6 Dagens forvaltning av nasjonalparker

I dag har begge nasjonalparkene jeg har studert et oppnevnt lokalstyre. Forvaltningsplanene er under utforming og begge nasjonalparkene har ansatt en nasjonalparkforvalter. Forskjellen på de to nasjonalparkstyrene er at i nasjonalparkstyret i Reisa er reindrifta representert med to personer, men i Stabbursdalen nasjonalpark har ikke reindrifta plass i styret. I de siste årene har det skjedd en endring av hvordan større verneområder forvaltes. Tidligere ble større verneområder som nasjonalparker forvaltet av fylkesmennene. Det var etablert et rådgivende organ med aktører fra kommuner og andre berørte parter. Den nye forvaltningsmodellen går ut på at det utnevnes et styre med styremedlemmer fra kommunene, fylkeskommunen og eventuelt Sametinget. Det er miljøverndepartementet og valg av styret skjer hvert fjerde år, sammen med kommunevalgene.

Organisasjonskart over nye forvaltningsmodell. Kilde: Direktoratet for naturforvaltning

Miljøverndepartementet er den overordnede myndigheten for nasjonalparker. De er klageinstans for vedtak fattet av nasjonalparkstyret (lov om naturens mangfold §62). Det overordnede forvaltningsansvaret av nasjonalparkene har Direktoratet for naturforvaltning. De skal blant annet godkjenne forvaltningsplanene. Fylkesmannen kan klage på vedtak fattet av nasjonalparkstyrene (lov om naturens mangfold §62). Nasjonalparkforvalteren, som fungerer som sekretariat for styret, blir ansatt av Fylkesmannen. Nasjonalparkforvalteren skal med sin naturfaglige kompetanse legge opp til at forvaltningen skjer i samsvar med internasjonale plikter, verneforskriftene og naturmangfoldloven. Han/hun skal også opprettholde en god kontakt med lokalbefolkningen og ha

god kunnskap om lokalmiljøet (Prop. 1 S (2009–2010)). Styret har forvaltningsmyndighet i nasjonalparkene. I Miljøverndepartementets budsjettproposisjon for 2010 beskrives styrets oppgave som: ”Styret skal yte for ei heilskapleg samla forvaltning av verneområdet/verneområda på tvers av administrative grenser innafor ramma av naturmangfaldlova og verneforskrifta.” Videre er styrets ansvar i ”gjennomføring av tiltak som tilrettelegging for bruk, informasjons-, og skjøtseltiltak, og i samarbeid med SNO bidra til lokal forankring i gjennomføring av tiltakene.”²³. Bytting av styremedlemmene følger kommunevalgene, og skjer dermed annen hvert år.

Naturmangfoldloven krever at alle nasjonalparker og landskapsvernområder skal ha en forvaltningsplan (Lov om forvaltning av naturens mangfold, §35,§36). Dette arbeidet er i slutfasen i begge nasjonalparkene, og skal sendes til Direktoratet for naturforvaltning og endelig godkjennes av nasjonalparkstyrene. I samiske områder skal de samiske interessene bli konsultert. Sametinget og Miljødepartementet utarbeidet i 2007 retningslinjer for konsultasjon med samiske rettigheter i verneplanarbeid (Avtale mellom Sametinget og Miljøverndepartementet om retningslinjer for verneplanarbeid etter naturvernloven i samiske områder). Formålet med retningslinjene er at det sikres at forslag om vern konsulteres mellom staten og samiske interesseorganisasjoner/Sametinget/samisk rettighetshavere, og at disse konsultasjonene foregår i god tro og med målsetning om enighet. Retningslinjene sier at dersom det er hensiktsmessig skal det opprettes arbeidsutvalg i verneplanarbeid. I slike arbeidsgrupper skal samiske interesser være representert. Arbeidsgruppens mandat og sammensetning fastsettes av Fylkesmannen etter konsultasjoner med Sametinget. I forvaltningsplanarbeidet opprettet Fylkesmennene i Troms og Finnmark arbeidsgruppe for forvaltningsplanarbeidet. I begge disse gruppene var reindriftsnæringen representert. Bortsett fra at Sametinget skal kontaktes så snart som mulig når slike planer starter opp, og at det skal være lokal og sentral høring, sier ikke retningslinjene mer detaljert om hvordan arbeidsutvalget skal jobbe. Dette gir en fleksibilitet som kommer godt fram når man ser på hvordan de to nasjonalparkene har organisert arbeidet med forvaltningsplanen.

Begge Fylkesmennene har opprettet et arbeidsutvalg som skulle jobbe med forvaltningsplanen. I utvalget var ulike interesser representert, også reindriftsnæringen. Arbeidsutvalget har jobbet seg fram til en utkast som nå er til godkjenning hos Direktoratet for naturforvaltning (DN). Deretter skal nasjonalparkstyrene jobbe og godkjenne forvaltningsplanen. Forvaltningsplanen skal så forelegges Direktoratet for naturforvaltning for endelig godkjenning. Arbeidsutvalgene ble oppnevnt av Fylkesmennene. Berørte parter ble invitert til å sitte i utvalgene og oppnevne representanter. I

²³ Norges nasjonalpark og verneområdestyrer. [http://www.nasjonalparkstyre.no/Om-styrene/\(14.12.12\)](http://www.nasjonalparkstyre.no/Om-styrene/(14.12.12))

arbeidsutvalget i Stabbursdalen var det to representanter fra reindriften, en fra distriktet og en fra Láhtin siida. I Reisa var reindriften også representert med to personer, en fra distriktet og en som skulle representere de reinbeitedistriktene som flyttet gjennom nasjonalparken.

Jeg har i dette kapittelet redegjort for noen av de relevante historiske linjene i samiske saker. Dette vil gjøre det lettere å forstå dagens forvaltning og samhandling mellom reindriften og myndighetene. Også dagens nye forvaltningsmodell er i tråd med tiden, hvor medvirkning og andre typer kunnskap har fått anerkjennelse også i andre lovtekster som Plan- og bygningsloven. Internasjonalt er også medvirkning og annen type kunnskap poengtert. Utviklingen med at det samiske folket har fått en større plass i det norske offentlige samfunnet har også gått parallelt med internasjonal politikk hvor urfolk har fått mer anerkjennelse gjennom blant annet FN erklæring av urfolksrettigheter, ILO 169 konvensjonen og artikkel 27 i Den internasjonale konvensjonen om sivile og politiske rettigheter. Videre har jeg redegjort for forvaltningen av nasjonalpark, hvor fokuset har vært flyttingen av forvaltningsmyndighet til lokale styrer. Denne type forvaltningsmodell kan argumenteres for å være en type medforvaltning. Hva medforvaltning innebærer vil jeg fokusere mer i neste kapittel hvor jeg begrunner de teoretiske valgene mine. I det kapittelet vil jeg også gå mer grundigere i hva tradisjonell kunnskaper innebærer.

4.0 Teori

De teoretiske valgene man gjør skal gjøre datamaterialet mer håndterlig og gi verktøy til analysen av det materialet man har. For å svare på problemstillingene mine har jeg valgt å bruke medforvaltning og tradisjonell kunnskap som teoriverktøy. Ved å se på hvordan medforvaltning utspiller seg i et rom hvor det er to ulike kunnskapstradisjoner, kan jeg gjøre en spennende analyse som gir mulighet til å nyansere kompleksiteten i forvaltningen av de to nasjonalparkene som utgjør mine empiriske case. Både medforvaltning og tradisjonell kunnskap må ses i sammenheng med den anti-positivistiske kritikken som ble fremmet fra 1960-tallet, der det understrekes at forskeren også er deltaker i det samfunnet som studeres. Med denne vendingen fulgte en erkjennelse på at ulike mennesker oppfatter og ser verden ulikt (Sørensen et al.2008:67). Dermed måtte man gå bort fra den tankegangen om å beskrive en verden slik den "er", alle utsagn om verden er heller et virkelighetsutkast. Sørensen et.al lister opp tre teoriretninger som typiske for den post-modernistiske verden, nemlig diskursanalyse, dekonstruksjon og konstruktivisme (Ibid:2008:67). Erkjennelsen av at forskningen er et sannsynliggjort utkast av virkeligheten er en erkjennelse som har fullt samfunnsvitenskapen til i dag. Sentralt i alle disse tre teoriene er at de forklarer forskjellighet med kontekst. Ulike oppfatninger, meninger og virkelighetsforståelser forklares med

bakgrunn og kontekst. Disse ulike kontekstene kommuniseres gjennom språk og tegn, forgrunn og bakgrunn og er gjensidig påvirkende. Dette gjelder også kunnskap om naturen, der kritiske geografer erkjenner at kunnskapen om naturen ofte artikulerer sosiale maktrelasjoner og at slik kunnskap har materiell effekt og at mennesker tror og handler etter dem (Castree 2001:13).

I dette kapitlet vil jeg introdusere og diskutere de teoretiske begreper som jeg har latt meg inspirere av. Først og fremst er dette co-management som med sitt ideal om samarbeid, maktfordeling og lokalforvaltningen gir et godt analyseverktøy til forvaltningssystemene i nasjonalparkene jeg studerer. Videre skal jeg bruke tradisjonell kunnskap som et begrep som lager kontrast til vitenskapelig kunnskap. Samtidig vil jeg gjennom oppgaven argumentere for at, i konkrete praksiser er disse sammenvevd. Først skal jeg presentere medforvaltning, og hvordan de kan brukes som analyseverktøy. Deretter presenterer jeg tradisjonell kunnskap i forhold til vitenskapelig kunnskap.

4.1 Medforvaltning som styringsprinsipp

Det viktigste begrepet i analysen av mitt eget materiale er co-management eller medforvaltning. Begrepet er viktig ikke minst siden dette er et styringsprinsipp som gjør plass til andre kunnskapstradisjoner og samarbeid med brukere og/eller lokalbefolkning i ressursforvaltning. Dette har vært sentral i reorganiseringen av naturparkforvaltningen som skjedde i forvaltningen av de vernede områder fra 2010 (St.meld. nr. 58 (1996-1997), St.meld. nr. 25 (2002-2003))

Medforvaltning ble lansert som et mer demokratisk styringsprinsipp. Med en slik modell skal ikke bare de berørte parter bli hørt, men det skal også legges til rette for at alle berørte parter skal ha påvirkningskraft. Det er en markering om at det eksisterer lokal kunnskap og forvaltningsprinsipper som er viktig, og at det er andre mer biovitenskaplige styringssystemer som har hatt sine måter å skape natur på (Ween 2009). Medforvaltning har dermed blitt foreslått å gi plass til tradisjonell kunnskapsforvaltningen. Det er argumentert for at medforvaltning kan ha mange fordeler for forvaltningen, blant annet kan det minimere kostnadene til forvaltningen, løse opp konflikter og skaper relasjoner mellom aktørene som kan være nyttig for alle parter (Carlsson & Berkes 2005). Denne type styringsform er også kalt for ”bottom-up”, som i motsetning til ”top-down” modellen, involverer brukere og aktører i samfunnet (Otterlei & Sande 2010).

Elinor Orstom (1990) har inspirert mange med sine refleksjoner om forvaltning av fellesgoder. Hennes forslag til forvaltningsprinsipper bygger mye på å ta hensyn til lokale forhold og

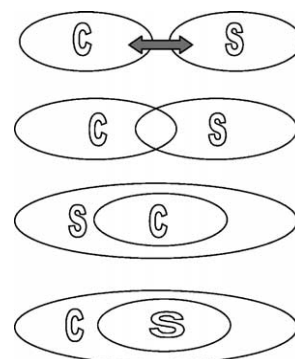
medforvaltning, og hun foreslår noen kriterier for forvaltningen av fellesgoder som jeg har blitt inspirert av (1990:90-101), disse er:

- Klare definerte regler for grensene for verneområdet og hvem som kan bruke det.
- Samsvar mellom forvaltningen og lokale forhold. Reglene som regulerer bruken av områdene må tilpasses lokaleforhold. I noen områder kan det være knapphet på en ressurs, som gjør at bruken på den må reguleres på en annen måte enn i et område hvor denne ressursen ikke er en knapphet.
- Mesteparten av de som påvirkes av reglene skal kunne være med å på endre dem.
- Overvåking av aktørenes handling, slik at erfaringene fra overvåking kan legges til grunn for forvaltningen.
- Sanksjoner som er tilpasset på hvor grov brudd på reglene er.
- Arenaer som skal løse konflikter.
- Forvaltningen må anerkjenne lokale brukernes regler for bruk av områdene, og den må ikke utfordres av autoritære myndigheter.

Med disse punktene fremhever hun viktigheten med å ta hensyn til lokale forhold. Samtidig argumenterer hun for at det er viktig med registrering og overvåking, slik at man faktisk vet om hvordan forvaltningen fungerer. I tillegg skal lokale brukerne være med i forvaltningen og dermed gis muligheter til å være til stede på arenaer for å gjøre dialog og konfliktløsning mulig.

Forvaltning av resurser som er åpne for allmenningen har alltid vært utfordrende. Medforvaltning skal som sagt gjøre dette lettere og mer rettferdig. Definisjonene på medforvaltning er mange og ofte vide. Jentoft definerer medforvaltning som: “a collaborative and participatory process of regulatory decision-making between representatives of users-groups, government agencies, research institutions, and other stakeholders” (Jentoft 2003:3). Han legger vekt på samarbeid og deltagelse i beslutningsprosesser mellom de representanter som har interesser i disse prosessene samtidig som han poengterer viktigheten med maktfordeling. Carlsson og Berkes (2005) påpeker at medforvaltning forutsetter : (1) noe som er assosiert med naturressurser, (2) som har en form for partnerskap mellom private og offentlige aktører, og (3) noe som ikke er en fastsatt tilstand, men en sammenhengende prosess (Carlsson & Berkes 2005:67, min oversettelse). Begge definisjonene vektlegger partnerskap og velfungerende dialog mellom aktørene. Forvaltningen av naturressurser skal skje i pågående prosesser der statlige aktører og brukere, organisasjoner og andre berørte parter av området deltar. Carlsson og Berkes (ibid: 71) påpeker videre at lokale ikke kan forvalte et område alene, i tillegg til at en ensidig forvaltning av offentlige myndigheter også er problematisk. Definisjonene sier ikke noe om graden av partnerskap eller hvordan prinsipper for maktfordelingen

skal kunne ordnes. Carlsson og Berkes (ibid: 68) foreslår fire nivåer av medforvaltning. I det første nivået er det to ulike sfærer, staten og samfunnet. Disse to fraterniserende sfærene deles informasjon, goder og tjenester mellom dem to, men utover det er det ikke mer samarbeid. I det andre nivået møtes de ulike sfærene delvis, men likevel beholder de sin autonomi. Møtet mellom sfærene, eller gruppene, blir gjerne arrangert som et samarbeidsform. I det tredje nivået blir det satt opp uavhengige grupper med en viss grad av selvstendighet, men det er staten som har alle de legale rettighetene til et område. Det fjerde nivået er det ressursbrukene som har de legale rettighetene, men staten kan sett opp restriksjoner for brukerne allikevel.

Fire nivåer av medforvaltning (Carlsson & Berkes 2005)

I boka “Adaptiv co-management” foreslår Berkes et al. (2007) at medforvaltning kan være like mye læring og prosess, som maktfordeling. Berkes (2007) lanserer syv aspekter som kan legges til grunn for medforvaltning: medforvaltning som maktfordeling, som institusjons bygging, som etablering av tillit, som en prosess, som sosial læring, som problemløsning, og som styresett. Medforvaltning krever en viss maktfordeling. Samtidig er det viktig at det har vært reflektert over hvilke interesser som er representert. Hvem som er representert og hvem som ikke er det, kan være vesentlig i medforvaltningen. Sametingets manglende eller svake rolle i forvaltningen av reindriftsnæringen kan eksempelvis gjøre reindriftas rolle svakere fordi Sametinget ville hatt mange ressurser og bidra med (Ulvevadet 2012:48). Det kan variere hvordan sammensetningen skjer, og dermed hvilken maktfordeling som dette reflekterer, blant annet kan de med minst innflytelse i de interessegrupper som er invitert inn, som kvinner, blitt utelatt i slike prosesser. Maktfordeling kan skje ved institusjons bygging, kompetansebygging eller kunnskapsdeling. Institusjons bygging i form av lokale institusjoner eller muliggjørende politikk er viktige for å få et fungerende medforvaltning. Institusjonsbygging og maktfordeling er derimot ikke nok for å få medforvaltning til å fungere. Medforvaltning krever tillit mellom partene for at samarbeid får å løse et problem skal skje. Medforvaltning i krysskulturell sammenheng krever tillit til og respekt for ulike verdenssyn eller det Ween (2009) kaller for ulike ontologier, det forutsetter i tillegg gode prosedyrer for at disse kan artikuleres og dermed ses som mulige å integrer i nye forvaltningspraksiser. Det at medforvaltning er en prosess er viktig i og med at det indikerer at medforvaltning trenger tid. Hvor mye tid prosessen trenger avhenger av situasjonen og konteksten. I prosessen skjer det en form for læring, hvor feedback og erfaringer er viktige. Videre er medforvaltning en problemløsning som gjør at maktfordelingen blir et resultat av medforvaltning og

ikke som et startpunkt. Til slutt poengterer Berkes (opc.) at medforvaltning er en form for styreset.

4.2 Medforvaltning og reindrift

Denne tankemåten står i kontrast til allmenningens tragedie, fangens dilemma og “the logic of collective action”. Disse modellene har en felles antagelse om at aktører ikke vil handle for å bidra til felleskapet, men av egen økonomisk interesse. Disse teoriene svake punkt er nettopp det faktum at det overser sosiale relasjoner som kan påvirke aktørens handlinger og valg. Jentoft (1998:47-50) er en av de som argumenterer for at teoriene om allmenningens tragedie og rasjonelle valg mangler kultur-, verdi- og etikkaspektet. Han bruker eksempler fra blant annet reindriftsnæringen, hvor steder både har en hellig betydning og viktig for tilhørigheten, i tillegg til å være beiteareal. Dermed har aktøren “normative krav og forpliktelser som både begrenser og gir anvisninger om valg.”(ibid:47). Med medforvaltning antar man at aktører ikke bare handler på bakgrunn å maksimere egen verdi, men at sosiale relasjoner og andre sosiale aspekter også spiller inn. Man går ut ifra aktører kan dele interesser og aspirasjoner, være solidariske og uselviske, og det er nettopp denne antagelsen som gjør at man har tro på at medforvaltning kan fungere. Samtidig antar man også at naturen kan forvaltes, noe som er i motsetning til det tradisjonelle samiske synet på naturen. Dette vil diskuteres videre i analysedelen. Samtidig ligger det en antagelse om at naturen er en felles ressurs som må forvaltes. Dette står i kontrast til reieierne, hvor bruken av området tradisjonelt er regulert mye ved sosiale organisasjon som slektskap eller siidarettigheter og hvor man ikke kan forvalte naturen.

Karin Beland Lindahl (2008) har gjort studier hvor hun ser på blant annet reindriftas plass i medforvaltningssystem i Sverige. Hennes fokus er på stedsperspektive, hvor hun har gjort en studie i Sverige hvor hun har brukt et diskursivt perspektiv på stedsanalyser og politisk makt. Hun bruker framanalysis (ibid:68) som verktøy for å forklare aktørenes organisering av erfaringer og handlinger. Rammene (min oversettelse) blir på mange måter det samme som diskurser, hvor rammene organiserer vår måte å erfare situasjoner og fenomener på og de representerer aktørenes verden på en slik måte som former valg og handlinger. Med dette teoriverktøyet viser hun ulike perspektiver på sted og hvordan sosial organisering påvirker og påvirkes av rammene. Hun viser blant annet hvordan aktørene definerer sine synspunkt i forhold til andre sine, hva slags likheter rammene har og hvordan man prøver eller flytter mellom rammene. Gro B. Ween (2009) viser i sin studie av Blåfjella-Skjækerfjell nasjonalpark i Norge. Det ble gjort et forsøk på medforvaltning i det området, men ble ikke særlig vellykket i og med at reindriftsnæringen trakk seg fra prosessene. I

tillegg er Ween's studie inspirert av et aktørnettverkperspektiv, som er opptatt av hvordan naturforvaltningen skaper spesifikke naturer gjennom det hun kaller "naturproduksjoner". Prosessen endte med at reindriftsnæringen trakk seg fra forvaltningsprosessen på grunnlag av at de opplevde det slik at deres synspunkter ble avvist. Reineierne viste gjennom hele etableringsprosessen til en annen ontologi og til Blåfjella-Skækerfjella som et annet sted en det som ble fremsatt av byråkratiske organer. En annen lignende studie er gjort av Ingrid Agathe Bay-Larsen (2012). Hun undersøker hvordan skiftet fra sentralstyring til samstyring blir gjennomført i administrativ nivå og ser litt på lokalkunnskap og ekspertenes kunnskap i dette. Hun viser blant annet hvordan forskningsmakt, nettverks og organisasjonsmakt, retorikkmakt og makt i byråkratiet brukes i forhandlingene i vernede områder. Hun viser hvordan noen aktører i Sjunghatten nasjonalpark løfter forhandlingene til et høyere politisk nivå og hvordan dette kan føre til at forskningen og det administrative styrke kan bli svekket og erstattet av høyere politikk (2012a:342). Hun bruker også begrepet *troll* for å beskrive tvetydigheter i forskning og viser hvordan disse "trollene" er ignorert eller blir gjemt av miljøvern myndighetene (Bay-Larsen,2012b).

I min oppgave skal jeg nøste opp i kompleksiteten i medforvaltning og undersøke to ulike forvaltningsløp innenfor nasjonalparker, diskutere forsøket med medforvaltning og se på hvordan ulike kunnskapstradisjoner kommer frem i forvaltningsprosessene. Ulvevadet (2008) viser hvordan det er lagt opp til medforvaltning av reindriftsnæringen, men som delvis er mislykket. Mange av reineierne er misfornøyde med systemet og systemet har også konflikter innad. Grunnen til dette er, i følge Ulvevadet, måten representasjonen til styrene fungerer. Hun påpeker også viktigheten av at de ulike styrene kommuniserer bedre med hverandre, siden dette kan løse opp noen av konfliktene. Selv om rammeverket for forvaltningen i de to feltene, Stabbursdalen og Reisa nasjonalpark er like, så har forvaltningspraksisen utspilt seg ulikt i de to feltene. Medforvaltning blir ofte argumentert for å være et bedre forvaltningssystem, siden det åpner opp for innflytelse til brukerne, dialog og samhandling. Dette skal gjøre forvaltningen mer effektiv i og med at man løser konflikter tidlig i prosessene. Dialog og god samhandling mellom aktører i forvaltningen og brukerne er dermed en forutsetning. Forvaltningspraksisene i feltene har som nevnt vært ulik, hvor det i det ene tilfellet er forvaltningen tidligere vært nærmere et medforvaltningssystem enn i det andre tilfellet. Jeg skal analysere empirien ved hjelp av å se dette som to ulike kunnskapstradisjoner, tradisjonell kunnskap og vitenskapskunnskap som har ulik ontologier og ulik forståelse av hva gode forvaltningspraksiser består av, som medforvaltningsambisjon forutsetter skal kunne oversettes og der symmetri mellom disse forvaltningsprinsippene skal kunne etableres (Verran 2002). Med språket som verktøy skal jeg analysere hvordan ulike begreper blir brukt når det snakkes om naturen, vernet eller forvaltningen.

Jeg kommer også til å argumentere hvor avgjørende hukommelsen til brukerne (reineierne) er når det gjelder tidligere erfaringer med myndigheter.

4.3 Tradisjonell kunnskap

Tradisjonell kunnskap eller tradisjonell økologisk kunnskap og oppstod fra etnovitenskap og humanøkologi (Ethnoscience & humanecology). Interessen for urfolk som naturforvaltere begynner i begynnelsen av 1980-tallet (Berkes 2012:40,53). Helen Verran (2002) er en av mange som har påpekt fordelene ved å bruke andre kunnskapssystemer i samsvar med (natur)vitenskapen i forskning (se også Jentfoft 1998). Dette har gjort at interessen for tradisjonell kunnskap har vært stor de siste tiårene. Driftsmønsteret i reindrifta er basert stort sett på tradisjonell kunnskap om områdene, reinen, vær og klima. Epistemologi og ontologi er også sterkt knyttet til denne kunnskapen og våre handlinger og oppfatninger er basert på kunnskapstradisjonen vårt. Dermed er det naturlig å bruke tradisjonell kunnskap får å forstå reindrifta.

Både begrepet tradisjonell og urbefolkning er begreper som er vage, og dermed har også tradisjonell kunnskap et begrep med mange definisjoner og diskusjoner om begrepets betydning. Andre begreper, som indigenous knowledge og local knowledge blir også brukt for denne typen kunnskap. I denne oppgaven kommer jeg til å bruke begrepet tradisjonell kunnskap, eller tradisjonell økologisk kunnskap. Berkes (2012:7) definerer tradisjonell økologisk kunnskap som:

”a cumulative body of knowledge, practice, and belief, evolving by adaptive processes and handed down through generations by cultural transmission, about the relationship of living beings (including humans) with one another and with their environment.”

Tradisjonell kunnskap blir oftes sagt å være formidlet muntlig gjennom generasjoner. Samtidig poengterer Berkes at tradisjonell kunnskap også er en prosess, som stadig er i endring og utvikling (Berkes 2012). Tradisjonell kunnskap blir i denne sammenhengen sett på som mulig å studere gjennom kvalitativ forskning, hvor deltagelse, observasjon, samarbeid og systematisering av måter tradisjonell kunnskap gjøres på i spesifikke områder er viktig for å arbeide frem og synliggjøre tradisjonell kunnskap. Tradisjonell kunnskap blir også beskrevet som holistisk, hvor mange og svært ulike faktorer tas hensyn til. Berkes (2012: 208) viser for eksempel til hvordan fiskere bestemmer hvor det skal fiskes. Avgjørelsene baseres på kunnskap om beiteforholdene, fiskene og agnet i forhold til sesong. Deretter er værforholdene avgjørende for når de drar får å fiske. Fiskenes

bevegelser, sjøens farger og sjøfugl er noen av de andre faktorene som også er avgjørende for hvor det fiskes.

Samisk naturkunnskap som er videreført fra generasjon til generasjon er kunnskap som har aspekter av åndelighet i seg. Einar Eythórsson (2001) beskriver moderne, vestlige vitenskapen, som åpne allmenngyldige kunnskapssystemer som stadig er i utvikling. Tradisjonell kunnskap blir da betraktet som en motsetning til dette, altså som noe stillestående, lukkede og knyttet til lokale kulturer. Tradisjonell kunnskap blir ofte sett på som noe som urfolk innehar. Han poengterer at urfolk ofte blir ansett å være særlig flink på forvaltning av naturen. Dette er et syn som i følge Eythórsson råder særlig hos miljøvernorganisasjoner. Dette er et syn som man må være skepsis til, blant annet fordi urfolkene i miljøvernorganisasjonene ofte blir betraktet som fattige, naturmennesker, med høy moral som holder trofast til sine tradisjoner, og sin nøysomme og miljøvennlige kultur. Generelt er det grunn til å være skeptisk når en så stor gruppe, med så store variasjon, blir uproblematisk gitt en slik egenskap. Videre skiller Eythórsson brukerkunnskap fra tradisjonell kunnskap. Den kan ifølge han ikke klassifiseres som enten moderne eller tradisjonell. Dette kan passe godt når det gjelder reindriftssamer ved at det er mange ting som de har lært og erfart ved for eksempel bruk av skuteren som i dag er et vanlig og nødvendig driftsmiddel i reindriften.

4.4 Tradisjonell kunnskap i sammenligning med vitenskapskunnskap

Tradisjonell kunnskap er ofte forsket på og sammenstilt med eller sammenligning med vitenskapelig kunnskap, for å få frem likheter og forskjeller mellom disse to ulike kunnskapsformene. Berkes (2012:10-11) trekker opp følgende forskjeller mellom tradisjonell økologisk kunnskap og vitenskapelig kunnskap, hvor tradisjonell økologisk kunnskap er "embeddednes of knowledge in the local cultural milieu; boundedness of local knowledge in space and time; the importance of community; lack of separation between nature and cultur, and between subject and object; commitment or attachment to the local enviroment as a unique and irreplaceble place; and a noninstrumental approach to nature." I motsetning til vitenskapelig kunnskap som er "disembeddedness; universalism; individualism; nature:culture and subject:object dichotomy; mobility; and an instrumental attitude (nature as commodity) toward nature." De ser altså tradisjonell kunnskap som kunnskap som er kontekstbundet i det kulturelle miljøet og knyttet til en spesifikk tid og sted. Den har i motsetning til vitenskapskunnskap ikke noen klare skiller mellom natur og kultur, subjekt og objekt. Det er argumentert at i tradisjonell kunnskap ses mennesket som en del av naturen, mens i vitenskapelige kunnskapen er det klarere skille mellom mennesket og

naturen, eller samfunnet og naturen. Dette påvirker hvordan man forholder seg til naturen på, ved at man i tradisjonelle kunnskapstradisjoner ikke ”styrer” naturen for eksempel med forvaltning av den. Dette er noe jeg kommer til å diskutere mer i analyse kapittelet.

Tradisjonell kunnskap og vitenskapskunnskap trenger derimot ikke å være konkurrerende. Berkes (2012) foreslår derimot at de kan være komplementerende. Derimot er disse to kunnskapstradisjonene ofte knyttet opp til spesifikke måter å fordele innflytelse og som ulike ontologier og måter å gjøre steder på, og disse kommer også fram i medforvaltning, som jeg vil argumentere for senere.

Som nevnt tidligere har forskning på tradisjonell kunnskap blusset opp de siste tiårene. Urbefolkning har selv også forsket mye om tradisjonell kunnskap og der har spesielt Sámi Allaskuvla/Sámi University College i Kautokeino markert seg. Blant annet har det blitt skrevet om utfordringer knyttet til urforlksforskning (Porsanger & Guttorm 2011), hvor det undersøkes etiske retningslinjer i forhold til tradisjonell kunnskap, de juridiske aspektene av det og noen utfordringer som kan oppstå når man jobber med tradisjonell kunnskap. Sámi Allaskuvla/Sámi University College har også forsket og publisert reindriftens tradisjonelle kunnskap knyttet til de anslåtte klimaendringene (Magga et al. 2012).

Den tradisjonelle kunnskapen jeg omhandler i denne oppgaven er knyttet opp til en urbefolkning, samene. Bjørn Bjerkli (2004) gjør en undersøkelse av hvordan lokale kunnskapstradisjoner både praktiseres, men og hvordan disse praksisene er både fleksible og kontinuerlige. Gjennom forskning knyttet til Svartskogssaken i Mandalen, viser han hvordan ILO 169 konvensjonen ble brukt i avklaringen av rettighetsspørsmålet til bruk av ressurser i Svartskogen. Svartskogen har i ”alders tids bruk” vært benyttet til veduttak. Det har vært lokalt etablerte ordninger for hvordan et slikt uttak kunne gjøres. Lokalt har man ikke skilt mellom den samiske, kvenske og den norske befolkningen i Mandalen. Han argumenterer for at man ikke kan definere bruken av områder for samisk, norsk eller kvensk bare på bakgrunn av driftsformene av bruken. For å avdekke dette må man se på ”prinsippene og de sosiale og naturgitte betingelsene” knyttet opp til bruken. Slik sosial organisering kan knytte opp mot hvem som brukte områdene og hvem hadde tilgang til disse ble dermed avgjørende for at ILO 169 konvensjonen kunne brukes.

Tradisjonelle kunnskap og vitenskapelig kunnskap er ofte drøftet som to separerte kunnskapstradisjoner og karakteristisk forskjellige prosedyrer for kunnskapsinnhenting (se for

eksempel Verran 2002, Barrett 2013,), og det vil jeg også gjøre i denne oppgaven. som jeg i denne oppgaven argumenterer for forskjellene mellom vitenskapelig kunnskap og tradisjonell kunnskap er det viktig å være klar over kompleksiteten og overlappingen av kunnskapstradisjoner. For eksempel er tradisjonell kunnskap ofte brukt i forskning naturvitenskapelig forskningsprosjekter som samarbeider med tradisjonsbærere (Magga et al. 2012), og vitenskapelig kunnskap tas også hensyn til og integreres i tradisjonell kunnskap, som min empiri viser. Tradisjonell kunnskap har også blitt dokumentert i vitenskapelig kunnskap (se for eks. Johannes & Hviding 2000; Eira 2012), og dermed dannes en gråsoner hvor kunnskapen ikke er rent tradisjonell lengere, men er omgjort til vitenskapelig kunnskap i den grad det er mulig. Kunnskapstradisjoner er heller ikke ensartet, men heller mangfoldige.

I opprettelsene til nasjonalparkene ble vitenskapelig kunnskap lagt ned som grunnlaget for vern. Vitenskapskunnskapen, spesielt den naturvitenskapelige kunnskapen blir aktiv brukt i forvaltningen av nasjonalparkene. Blant annet er forvaltningsplanene bygget på rapporter, undersøkelser eller overvåking av dyreartene, plantene og biologien i nasjonalparkene. Bevaringsmålene i forvaltningsplanen for Stabbursdalen nasjonalpark, som er i slutfasen av utarbeidelsen per dags dato, er bygget på overvåking av ørnebestand, fly- og satellittfoto av furuskogen og natursoppsynets registreringer og rapporter.²⁴ I Reisa nasjonalpark er det også gjort rapporter og utredninger for blant annet lokal bruk, kulturminner og kulturmiljø og turisme.²⁵ Selv om vitenskapskunnskapen har egne kjennetegn, inneholder begrepet mange ulike og konkurrerende fagfelt. Den naturvitenskapelige kunnskapen, ligger implisitt og uttrykkes gjennom de byråkratiske forvaltningspraksisene, og er blitt lagt som grunnlag for forvaltningen av områdene. Samtidig er det forskjellige perspektiver, oppfatninger og bruk av natur noe av det som kommer frem i empirien min. Det viser til ulike ontologier, som legges til grunn for forhandlinger mellom nasjonalparkene og reindriftsnæringen. Jeg vil dermed argumentere med at disse forskjellene grunner i forskjellige ontologiske og epistemologiske forståelser virkeligheten. Jeg bruke den ulike begrepsbruken som benyttes som verktøy for å redegjøre for at det er ulikheter i forståelser av natur og forvaltning, og jeg vil i tillegg være opptatt av å redegjøre for de ulike måter som disse kommuniseres på.

Berkes (2012) viser hvordan Cree folket i Nord-America har et verdenssyn hvor mennesket ikke

²⁴ Forvaltningsplan for Stabbursdalen nasjonalpark og Stabbursdalen landskapsvernområde).

²⁵ Haldi nasjonalparksenter: Rapport for registreringsprosjektet 2007-2008

forvalter naturen, men hvor dyrene kontrollerer jakta. På samme måte er forvaltning (hálddašeapmi) et nytt begrep i samisk språk, og selve ordet blir sjelden nevnt når det er snakk om naturen. Begrepet blir brukt når det er snakk om forvaltningen av naturen i form av staten, og da er det gjerne det norske ordet som blir brukt. Det ordet som derimot blir brukt er *soabadit*. Begrepet betyr å bli enig med noen om noe. I motsetning til forhandlinger innebærer begrepet *soabadit* en prosess hvor resultatet er enighet. Enighet er noe som forhandles frem, og hvis resultatet ikke er enighet, kan ikke begrepet bli brukt. I forhandlinger går man noen i møtet, hvor målet er enighet, men ikke en forutsetning. Det innebærer at steder eller fenomener i naturen gis en posisjon i disse forhandlingene. Naturen er ikke bare et objekt som subjektet handler mot, men mer et subjekt som man må komme til enighet med. Dette viser hvordan begreper kan være et viktig verktøy for å få fram sentrale forskjeller på kunnskapstradisjonene.

Utgangspunktet for tradisjonell kunnskap og forvaltningens kunnskap er forskjellige. Mens tradisjonell kunnskap er praktisk orientert, er vitenskapen ikke nødvendigvis det. Samtidig kommer jeg i denne oppgaven vise til at de mest markante forskjellene er knyttet til at de har ulike prosedyrer for kunnskapsinnhenting. Dette gjør ikke medforvaltning umulig, men det krever visse forutsetninger avhengig av konteksten. Jeg vil senere i oppgaven vise eksempel på forvaltning av en nasjonalpark hvor dialogen og samhandlingen mellom forvaltningen og reindrifta fungerer. I de følgende kapitlene skal jeg vise hvordan de aktørene snakker forskjellig om naturen og forvaltningen. Dette skal jeg gjøre ved å se på forskjellene på begrepene i det samiske språket og det norske. Videre skal jeg argumentere for at hukommelsen til aktørene er viktig i forvaltningen, måten dialogen føres er forskjellig og at synspunktene på hvordan områdene skal forvaltes på er forskjellige. Selv om det er mange motstridende effekter i forvaltningssystemet, skal jeg også vise med eksempel på hvordan forvaltningen kan fungere og reflektere litt på disse funnene.

5.0 Metode

Oppgavens formål er å studere dialoger, samhandling og eventuelle sammenbrudd i kommunikasjon mellom nasjonalparkforvaltningen og reindriftsnæringen. Samtidig vil jeg se på hvordan dagens forvaltning blir påvirket av tidligere forvaltning. Med utgangspunkt i problemstillingen, teoritilfanget og dynamikkene i forskningsfeltet har jeg valgt å gjøre en kvalitativ studie. Med kvalitative studier er målet å forstå, og å finne frem til indikasjon på aktørenes meninger, idéer, mål, praksiser og rammer (Alvesson & Stanley 2000:208). For å sikre et nyansert og grundig

datamaterialet har jeg, i tillegg valgt å både gjøre semistrukturerte intervjuer, feltobservasjon og dokumentanalyse. Jeg vil gjennom presentasjon av fremgangsmåten synliggjøre at intervju som metode gav meg i dette prosjektet det mest verdifulle datamaterialet.

I dette kapitlet vil jeg redegjøre for og begrunne de metodiske valg jeg har gjort. Jeg vil argumentere for at valg av kvalitativ metode har sammenheng både med mitt forskningstema og med de teoretiske ambisjoner som jeg har i oppgaven. Kvalitativ forskningsdesign gir en mulighet til å komme med en tykk beskrivelse (Geertz 1973) av det man studerer. Først diskuterer jeg min adgang til feltet. Deretter forteller jeg om intervjuene jeg har gjort med reindrifta og forvaltningen. Så går jeg videre i å beskrive deltagende observasjon, hvor jeg blant annet diskuterer dette med kulturbblindhet. Til slutt diskuterer jeg oversettelse mellom samisk og norsk, om det å gjøre en komparasjonsarbeid og dokumentanalyse.

5.1 Adgang til feltet

I januar gjorde jeg intervjuer med fire reindriftssamer i et reinbeitedistrikt i Varangerhalvøya i samarbeid med NINA. Dette var en svært verdifulle læringsprosess. Datamaterialet fra disse intervjuene viste seg å samsvare med det forskningsfokus som jeg utviklet underveis tidlig i prosjektet, men aktørene virket lite villige til å snakke om nasjonalparken. I ettertid tror jeg det er flere grunner til det. For det første hadde de hatt nasjonalpark i området i mindre enn 10 år. Dermed hadde de fortsatt lite erfaringer med nasjonalparkene. Det at jeg gjorde intervjuene i samarbeid med NINA gjorde at intervjuene ble dominert av temaet til utredningen til prosjektet. Samtidig hadde jeg lite kunnskap om nasjonalparker og viste ikke helt hva jeg skulle spørre aktørene om. Interessen for møtet mellom forvaltning og reindrift hadde jeg imidlertid ikke lagt fra meg, og noen måneder etter det feltarbeidet tok jeg kontakt med en del andre reinbeitedistrikter i Norge som jeg viste hadde nasjonalparker innenfor reinbeiteområdene. Samtidig tok jeg kontakt med nasjonalparkforvaltningen. Valget falt på reinbeitedistrikt 16 - Kárášjoga Oarjjabealli/Stabbursdalen nasjonalpark og reinbeitedistrikt 36 - Cohkolat & Biertavárri/Reisa nasjonalpark. Grunnen til at jeg valgte disse to er fordi de var mest sammenlignbare. Begge nasjonalparkene ble brukt som sommerbeite i reindriftsnæringen, feltene var ganske nært hverandre og reindrifta drives ganske likt på de to reinbeitedistriktene. En annen grunn var at de personene jeg snakket med der virket positive til prosjektet som ville gjøre adgangen til feltet enklere.

Planen var å gjøre feltobservasjon både hos reindriftsnæringen og i forvaltningen. Feltobservasjon ble imidlertid bare gjort hos forvaltningen. En av grunnene kan være at jeg var for dårlig til å

argumentere for feltobservasjon hos reindriftsnæringen og at reindriftsnæringen ikke selv så viktigheten av det. Samtidig har tid og sted noe å si siden intervjuene med reineierne ikke ble gjort i nærheten av nasjonalparkene, måtte vi avtale egen tid for feltobservasjon. Av ulike årsaker passet det dårlig enten for meg, eller for aktørene å møtes. Avstanden til nasjonalparkene gjorde også at ressursene til feltobservasjon ble knappe. Mitt kjennskap til reindriftsnæringen vil i dette tilfellet være til god hjelp. Det er mulig at reineierne i disse to distriktene ikke så nødvendigheten av at jeg skulle gjøre deltagende observasjon i deres daglige praksis-sammenhenger. Dette med bakgrunn i at jeg selv både er samisk og selv er reineier og derfor har en viss kjennskap til de daglige rutiner og praksiser i årstidssyklusen i reindrifta.

5.2 Intervjuene

Jeg har intervjuet 3 personer fra rbd. 36 - Cohkolat og Biertavárri og tre personer fra rbd. 16 - Kárášjoga Oarjjabealli. Disse intervjuene ble gjort på samisk. Jeg har intervjuet tre personer knyttet til forvaltningen av Stabbursdalen, derav en satt i styret, en var nasjonalparkforvalter mens den tredje jobbet hos Fylkesmannen i Finnmark. I Reisa nasjonalpark har jeg intervjuet to styremedlemmer og en fra Fylkesmannen i Tromsø. Det er en vesentlig forskjell på lengden mellom intervjuene gjort med forvaltningen og intervjuene gjort med reindriftssamene. Intervjuene med reindriftssamene er opptil tre ganger lengre enn intervjuene med forvaltningen. Det virket som om reindriftssamene hadde en del frustrasjon knyttet opp til forvaltningen, og de kunne sitte i timevis å fortelle om reindrifta og nasjonalparkene. De fleste i forvaltningen hadde ikke jobbet så lenge med nasjonalparkene, og dette gjorde at de heller ikke hadde så mye å fortelle. Reindriftssamene var nok mer engasjerte i temaet, siden det var snakk om så mye mer enn bare jobben deres, som identiteten, livsstilen og levebrødet.

Det finnes flere typer kvalitative forskningsintervju. Gjennom et intervju arbeides det frem kunnskap i samspill eller i interaksjon mellom intervjueren og den intervjuede. Et intervju er bokstavelig talt et *inter wiew* (fra fransk entrevue), en utveksling av synspunkter mellom to personer i en samtale om et tema som opptar dem begge (Kvale & Brinkmann (2009:22). Hensikten med et forsknings intervju er å “hente inn beskrivelser om den intervjuedes livsverden for å kunne fortolke betydningen” (Ibid: 23). I deler av forskningslitteraturer blir intervju beskrevet som inspirert av fenomenologisk innfallsvinkel (ibid:45). Med en fenomenologisk tilnærming er man interessert i å “forstå sosiale fenomener ut fra aktørenes egne perspektiver og beskrive verden slik den oppleves av informantene” (Kvale & Brinkmann 2009: 45). Det å forstå og få tilgang til aktørenes eget perspektiv gjennom intervjuer er et ganske ambisiøst mål. Det er selvfølgelig ikke

mulig å åpne opp den andres forståelse fullstendig gjennom denne metodikken. Men som et ideal er dette en målsetning for forskningsvirksomhet, også min egen. I de intervjuene jeg har gjennomført, så hadde jeg hatt som målsetning at disse skulle være, en blanding av narrative og diskursive intervjuer, hvor det vil bli lagt vekt på fortellinger og erfaringer i forhold til nasjonalparken, eller andre myndigheter og reindrift. Slike fortellinger, som for eksempel når en reindriftssame forteller hvordan SNO ikke ville høre på dem når de var ute for å dokumentere rovdrysdrepte rein, forklarer hvorfor reindriftsnæringen er skeptis til forvaltningen. Reindrift og nasjonalpark er to ulike kunnskapstradisjoner og gjennom intervjuene ønsket eller hadde som målsetning å få økt innsikt i de kunnskapene som de ulike aktørene mine hadde om det tema jeg var interessert i . Intervjuene ønsket jeg skulle være semistrukturerte, det vil si at de vil være delvis planlagte i den form at jeg har den intervjuguide å forholde meg til, i tillegg til at det var åpning for at jeg kunne stille utfyllende spørsmål og at vi kunne diskutere interessante problemstillinger som kom opp underveis. Likevel vil de være fleksible og den som intervjues vil påvirke retningen og tema i intervjuet mye (Kvale & Brinkmann 2009:325). Jeg har i tillegg intervjuet alle aktørene enkeltvis, med unntak av et intervju hvor jeg intervjuet et ektepar.

Intervjuene ble tatt opp med lydopptaker og transkribert. Jeg skrev også feltnotater. Den eneste redskapen jeg brukte under intervjuene var kart, som stort sett ble mye mer brukt under intervjuene med reindriftsnæringen enn forvaltningen. Grunnen til dette kan være at reindriftsnæringen ofte koblet fortellingene og argumentasjonen sin til konkrete steder og hendelser i spesifikke områder. Når vi åpnet kartene brukte vi de første minuttene til å forstå kartet. Informantene så etter elver, fjell og andre sentrale steder i reinbeiteområdet. Deretter begynte de (noen ganger etter spørsmål fra meg) å forklare hva områdene ble brukt til. På mange måter leste vi kartene – vi så etter områder som for reieierne var viktige, og derifra “gikk” vi videre i terrenget og fikk kartet til å bli forståelig. Gjennom dette kom det gjerne fortellinger, erfaringer og hendelser som hadde skjedd i de områdene som vi så på kartet. Kvalitetene til områdene ble også fortalt. Kartene ble også brukt flittig gjennom hele intervjuet, ved at hvis det ble fortalt om en hendelse så pekte informantene på stedene det hadde skjedd. Mange ganger ble det også sagt “du ser jo at dette området har mange elver og vassdrag”, eller lignende. Med slike utsagn fikk man en følelse av å være nærmere områdene ved at man “så de ovenfra” eller gjennom kartene. Det samme var ikke tilfelle med aktørene fra forvaltningen. De brukte kartet til lite, eller ikke i det hele tatt. Etter hvert tok jeg ikke med meg kartene engang til intervjuene med forvaltningen.

Intervjuguiden til reindriftsnæringen er utarbeidet på grunnlag av den kunnskapen jeg har om reindriftsnæringen i indre Finnmark. I den samiske versjonen bruker jeg samiske fagbegreper.

Intervjuguiden ble brukt under intervjuene i Varangerhalvøya, og er blitt forandret mye etter det. Intervjuguiden til nasjonalparkforvaltningen var litt vanskeligere å utarbeide, og ble endret mye etter de første intervjuene med både reindriftsnæringen og forvaltningen. Jeg tok vekk spørsmål som ikke virket relevante for feltene. Jeg la også til noen nye spørsmål om tema som hadde kommet opp på de første intervjuene. Etter de første intervjuene fikk jeg også noen mer konkrete spørsmål, dette gjorde også at jeg kunne sammenligne feltene bedre. De første intervjuene var også preget av min ukjennskap til områdene, og informantene fortalte mye om områdene. Når jeg på forhånd kunne gjette på hva aktørene kunne komme å svare på spørsmålet, hadde jeg også mer utdypende oppfølgingsspørsmål. Alt dette gjorde at jeg etter hvert intervju hadde fått flere svar, og mye dypere refleksjoner på ting.

Aktørene er slik jeg ser det, delt i to grupper. De som har tilknytning til reindriftsnæringen og de som jobber i tilknytning nasjonalparken. Jeg brukte snøballmetoden for å velge aktører til utvalget mitt. Med snøballmetoden forhører forsker med aktører for å finne de som har mest informasjon om temaet hun forsker på (Johannessen et al. 2010:109). Jeg tok først kontakt med distriktslederen eller siidalederen. Jeg forklarte prosjektets formål med siidaleder. Allerede da fikk jeg en indikasjon om hva slags perspektiv reindriftssamene har på nasjonalparken, i og med at samtalen gikk over på temaet. Videre fikk jeg råd om hvem jeg skulle kontakte videre og vi avtalte å møtes. Ut fra de anbefalingene jeg fikk av siidalederen tok jeg kontakt med personer. Samme metode brukte jeg i forvaltningen også. I Stabbursdalen nasjonalpark tok jeg kontakt med forvalteren og han veiledet meg videre til nasjonalparkstyrelederen. Vi avtalte også å møtes og at jeg skulle komme på et styremøte for å presentere prosjektet mitt. På styremøtet fikk jeg et inntrykk av styremedlemmene og der i fra valgte jeg hvem jeg intervjuet. Jeg ringte også Fylkesmannen i Finnmark og fikk anbefalt hvem jeg skulle snakke med der. Videre kontaktet jeg Fylkesmannen i Tromsø og fikk kontaktinformasjon til styrelederen. Hun inviterte meg til Nordreisa, og der møtte jeg henne og noen andre i nasjonalparkstyret. Ut fra de møtene valgte jeg hvem som virket mest relevant å intervjuet.

5.3 Deltakende observasjon

Deltakende observasjon er en vanlig forskningsmetode innenfor kvalitativ forskning, spesielt i sosial antropologi. Deltakende observasjon kan ligne mye på vanlig deltagelse i sosiale sammenhenger, og det kan være vanskelig å skille en forsker som gjør deltagende observasjon og en vanlig samfunnsaktør. Det er derimot flere ting som skiller deltagende observasjon fra vanlig deltager. For det første så har en deltagende observatør to mål, å delta i situasjonene og å observere

aktiviteter, sosiale samspill og hendelser som utspiller seg i de forskningskontekster man er opptatt av.. Som forsker vil hun også bruke seg selv som instrument og ta notater underveis. Under deltagende observasjon er målet heller å *lære fra aktørene*, heller enn å *studere* dem. (Spradley 1980:3,54,58). Deltagende observasjon er en fin måte å få mer forståelse for aktørene og feltet, og vil gjøre analysen av intervjuene lettere. For å få innpass til en type kunnskap, må man ifølge Tim Ingold (2000:21-22) rette oppmerksomheten mot de relasjoner man ønsker å undersøke. Man må observere men i tillegg høre, se, lukte og ta i bruk, og i feltnotater notere de andre sansemessige inntrykk som deltagelse i en situasjon gir tilgang på.. På denne måten lærer man óg kan grave ut de betydningsmessige sammenhenger som både subjektene og objektene inngår i. Jorunn L. Jernsletten (2010), som blant annet er inspirert av Tim Ingold, sammenligner det å lese landskap med det å lese tekst. Med et eksempel fra hennes eget feltarbeid i Maajehjaevrie (Majavatn) i sør Nordland bruker hun denne metoden. Hun går i landskap sammen med en informant. Der ser hun på stedsnavn, hvordan de har fått det navnet de har fått og om det kan være noe sammenheng mellom stedsnavnene. På denne måten hadde hun et kjennskap til stedene, og hun kunne gå landskapet med hukommelsen i ettetid sammen med andre informanter(Jernsletten 2010). Slik som med tekster, blir også landskapet tolket ulikt av leseren. Å gå sammen medaktørene inn i nasjonalparken kan ses på som en blanding av deltagende observasjon og intervju. Samtidig som aktørene er i de landskaper de kjenner best og observasjonen er en viktig del av metoden, så er det en konstruert situasjon (Setten 2013:100) ved at det er arrangert for et formål, nemlig forskning.

Videre har jeg deltatt på et styremøte i Stabbursdalen nasjonalpark, og presentert et tidlig utkast av mitt forskningsfokus i et styremøte i Reisa nasjonalpark. Jeg har også vært i et åpningsmarkering i Reisa nasjonalpark, samt vært med nasjonalparkforvalteren inne i nasjonalparken. I åpningsmarkeringen av innfallsporten til Reisa nasjonalpark fikk jeg møtt mange i nasjonalparkstyret, i Fylkesmannen og i lokalbefolkningen. I turen opp til nasjonalparken fikk jeg snakket mye med forvalteren, møtt SNO og fikk et inntrykk av hvordan de så på landskapet i nasjonalparken. I Stabbursdalen nasjonalpark var jeg i to små uformelle turer. Den første kjørte jeg og nasjonalparkforvalteren til grensen av nasjonalparken, og gikk en tur der. Den andre turen var sammen med nasjonalparkstyret og noen i lokalbefolkningen, denne turen var i forbindelse med et åpent nasjonalparkstyremøte. I begge turene fikk jeg litt innblikk i forvaltningen av området og turene var til stor hjelp i forberedelsen til intervjuene.

5.4 Noe eksotisk eller noe ordinært?

De to ulike kunnskapsformene jeg tar for meg i oppgaven blir ofte trukket fram når jeg presenterer

mitt mastergradsprosjekt. Dette skjer som regel hver gang jeg nevner reindrift og nasjonalparker i samme setning. Det virker som om der jeg ser en næring og forvaltere, ser andre en urfolk og majoritet. Dette har gjort at jeg har måttet tenke grundig gjennom distanse – nærhet aspektet til min egen kultur. Er det slik at jeg ikke ser «urfolkheten» i feltet, eller er det slik at andre ikke ser næringen i feltene? Selv om jeg har valgt å ha urfolksperspektivet sentralt, er jeg samtidig redd for det eksotiske perspektivet i oppgaven. I mange av intervjuene blir ikke det samiske fremhevet spesielt mye, særlig i intervjuene med reindriftnæringen. Det skilles mellom “samer” og “dáža/rivgu”²⁶, men mer enn det blir det ikke fokusert på urfolk. Urfolk blir gjerne framstilt som noe eksotisk, men det for meg er like vanlig som melkekartongen på kjøkkenbordet. Dermed ser jeg på min egen forskning litt andresledes enn andre. Der hvor andre ser samene med sameluen ved flokken, ser jeg Piera som speider etter reinene sine i naboflokken. Det å studere eget samfunn har flere utfordringer. Som forsker av eget samfunn må man gå ut fra at man opererer med en viss kulturblindhet (Paulgaard 1997). Dette innebærer at min egen ”forutforståelse representerer en feilkilde som sperrer for tilgangen til andre aktørers meningsforståelse” (ibid:72). Kulturblindhet gjør at forskeren risikerer å se forbi viktige fenomener. Dette gjelder imidlertid alle forskere, hvor noen tema blir sett av begge parter som selvfølgelig, og de trenger derfor ikke forklares eller utdypes. Dette må man i feltarbeid i det som er kjent være oppmerksom på, og overkomme gjennom systematikk og grundighet. Å studere det ukjente gjør at man kan stille spørsmål med selvfølgeligheter, og bli tatt i lære. Samtidig krever det å få kulturell og språklig innsikt i det som er ukjent tid, og frem til det tidspunktet at man delvis behersker kulturelle koder vil man og i denne konteksten ha en vis kulturblindhet. Sett på en annen måte åpnet min tilhørighet til en reindriftssame familie, mine slekts relasjoner til aktørene og min samisk språkferdighetsdørene til feltet. Dette kan, på motsatt side lukke, eller påvirke hvordan nasjonalparkforvaltningen snakker til meg. Betydningen av forskerens integritet øker i forbindelse med intervju, fordi intervjueren selv er det viktigste redskapet til innhenting av kunnskap (Kvale & Brinkmann 2010:92). Dermed er mine roller ikke bare viktige i forhold til kulturblindhet, men også som verktøy får å innhente data. Rollene til forskeren påvirker forskningen og hvordan aktørene snakker til forskeren. Dermed er det viktig å være bevisst på rollene. I mitt tilfelle er jeg samtidig student og en reineier. Begge rollene har flere underkategorier og begge rollene har ulik påvirkning på aktørene. I forhold til reineierne kan rollen som reineier skape tillit, mens rollen som forsker kan skape skepsis. Med nasjonalparken kan det være motsatt ved at rollen som reineier skaper skepsis og rollen som forsker skaper tillit. Blant annet merket jeg at noen av informantene i forvaltningen var veldig påpasselig med å si noe fint om reindrifta, eller så virket de veldig “politisk korrekte”. Reindriftssamene fikk jeg rask tillit

²⁶ Dáža – ikke-samisk norsk mann
Rivgu – ikke-samisk norsk kvinne

hos, og mange virket overrasket hvis jeg spurte kritiske spørsmål. Min posisjon i feltet, som blant annet reineier, student, forsker og same, har med andre ord gitt både fordeler og utfordringer.

5.5 Fra samisk til norsk

Alle intervjuene og samtalene med reineierne er gjort på nord-samisk. Tekstene er transkribert av meg og de sitatene jeg bruker har jeg oversatt selv. Målet med oversetting er å være så lojal mot originalteksten som mulig. Selv om dette er målet er det heller ikke mulig å oversette direkte. Oversettelse blir påvirket av posisjonen til oversetteren. I tillegg er det oversettelsesutfordringer mellom samisk og norsk. Samisk er et av de finsturgiske språkene som har en svært annen oppbygging enn det norske språket. Samisk er et kasuspråk, det betyr at man bøyer substantivene i relasjon til både mengde (antall personer) og til avstand. Sammensetningen av ordene er også utfordrende og ofte kan man ikke oversette et begrep direkte fra samisk til norsk. Et eksempel på slikt ord er ordet soabadit. Soabadit betyr å komme til enighet. Det nærmeste norske ordet som kunne bli brukt var forhandling, men det ville heller ikke vært dekkende siden man under soabadit kommer til enighet. Dermed blir det lagt vekt på resultatet (bli enige) og ikke prosessen (forhandlingen). Hvordan man bruker ordet er også annerledes. I samisk gir man gjerne fysiske ting menneskelige egenskaper. Dermed er det like naturlig å soabadit med nasjonalparkforvalteren som med reinen, været eller skutereren. Fagspråket i reindrifta er også mangfoldig og rikt. Å oversette beskrivelser av landskapet fra samisk til norsk vil også føre til en radikal forenkling. Derfor har jeg prøvd å beskrive ordene enn å prøve å oversette dem. Strand (1998:86-87) refererer til Gadamer i sin argumentasjon om at oversettelse er en refleksjon. Leseren ser sin tekst når han leser originalteksten, og ut fra den forståelse han får av den så skriver han oversettelse. Ofte så fremhever han noe, og nedtoner det han synes er uviktig.

5.6 Sammenligning av feltene

For å kunne sammenligne to felt må man modeller slik at sammenligning er mulig (Førde 1998:188). Man må lage kategorier og forenklinger av feltene i selv analysen og i komparasjonsarbeidet. Når jeg gjør en sammenligning går jeg ut fra at det en vesentlig likhet mellom feltene. I sammenligningen har jeg sett på likheter og forskjeller mellom hvordan aktørens perspektiv til forvaltningen. Når jeg gjorde dette fant jeg ut at det er ganske store forskjeller og dermed begynte jeg å se litt nærmere på forvaltningen av nasjonalparken. Jeg sammenlignet tidligere prosesser av forvaltningen, som blant annet arbeidet med forvaltningsplanen, for å prøve å se hva disse forskjellene skyldes. Jeg har også sett etter likheter, og har blant annet funnet likheter

mellom hvordan alle aktørene i forvaltningen på begge feltene ser på dialogen mellom partene. Det finnes også visse likheter på hvordan reindriftsamene betrakter dialogen og forvaltningen generelt.

5.7 Ethiske utfordringer

Siden kvalitative forskningsopplegg er åpne og relasjonen mellom forsker og den som intervjues blir ofte personlig kan det komme fram opplysninger gjennom kvalitativ forskning som kan være veldig personlig for deltageren. Derfor har jeg gjennom hele mastergradsarbeidet lagt vekt på å samarbeide med personene tilhørende de distrikter og nasjonalparken som jeg studerer. Jeg har blant annet tilsendt dem de transkriberte intervjuene, slik at de kan gå gjennom materialet og rette, fylle inn eller ta bort ting som er i materialet. Mange av informantene har jeg også hatt kontakt med underveis i mastergradsprosjektet, og dette har gjort at jeg har kunnet kontakte og spørre dem hvis det er noe jeg lurer på.

Det er vanlig å anonymisere aktørene som deltar i en undersøkelse. Dette har jeg også hatt intensjoner om å gjøre, men i hvilken grad dette er mulig i min masteroppgave er en annen sak. Det samiske samfunnet er ikke så veldig stort, spesielt hvis man avgrenser det til Norge. Den samiske reindriftsnæringen er enda mindre, og med informasjon om nasjonalparkene vil det ikke bli noe problem å finne ut hva slags reinbeitedistrikt det er snakk om. Stort sett alle i næringen vet hvem de ulike personene tilknyttet næringen er. Det vil dermed ikke bli noen vanskelig oppgave for personer å finne ut hvilket distrikt eller personer det er snakk om. Dette aspektet ved masteroppgaven min gjør det enda viktigere at aktørene er fortrolige med hva som står i oppgaven.

5.8 Dokumentanalyse

Dokumentanalyse er vanlig i kvalitativ forskning. Ulike dokumenter kan fylle ut datamaterialet og kan være til god hjelp i analyse delen. Dokumenter kan ha mange former og det blir gjerne skilt mellom tre typer dokumenter; primære, sekundære og tertiære. Primære dokumenter er dokumenter som sirkulerer blant i en gruppe aktører i et tidspunkt. De er ofte ikke offentlige og er knyttet opp til en bestemt situasjon eller begivenhet. Adgangen til slike dokumenter er ofte begrenset. Sekundære dokumenter har også et nærhet til en situasjon eller begivenhet, men disse dokumentene er i prinsippet offentlig tilgjengelige. Tertiære dokumenter er også offentlige dokumenter, men ulikt fra sekundære dokumenter er de produsert etter situasjonen eller begivenheten skjedde (Brinkmann & Tanggaard 2010:138-137). Dokumentene jeg har sett på i denne oppgaven er stort sett sekundære dokumenter som forskrifter og vedtekter, møtereferater, brev og utredninger. Jeg har søkt i arkivene både hos Fylkesmannen i Tromsø og Fylkesmannen i Tromsø. I tillegg har jeg søkt i Statsarkivet i

Tromsø og fått en del av reineierne. I analysen av dokumentene vil jeg bruke en analytisk-induktiv metode (ibid: 144), hvor jeg analyserer dialogen, argumentasjonen og prosessene fra partene. Dokumentene kommer også til å bli brukt for å analysere forvaltningens kunnskap og prosessen for oppstarten av nasjonalparkene. En vanlig måte å vurdere dokumenter på er i forhold til deres autentisert, troverdighet, representivitet og mening (Scott 1990 i Brinkmann & Tanggaard 2010). Med andre ord skal dokumentene vurderes om opprinnelsen og avsendere kan identifiseres entydig, om dokumentet eller dokumentene har skjevhet eller usikkerhet, om det representere et typisk fenomen eller en uregelmessighet og meningen i dokumentet er klart.

De metodiske valgene påvirker hva slag datamaterialet man til slutt sitter med. Jeg har i dette kapitlet har jeg redegjort for de metodiske valgene jeg har gjort i oppgaven og hvordan dette har påvirket feltarbeidet mitt og hvilket datamateriale jeg til slutt sitter med. Ved å bruke intervjuer, dokumentanalyse og feltobservasjon sitter jeg med datamateriale som gir meg mulighet til å analysere tidligere forvaltning av nasjonalparkene, dagens forvaltning og aktørenes oppfatning og synspunkter på forvaltningen og dialogen mellom partene. I de neste kapitlene skal jeg gå gjennom funnene mine og med teoriverktøyet i hånden skal jeg analysere og diskuterer disse funnene.

6.0 Medforvaltning som ideal og praksis

En av faktorene som er avgjørende for om medforvaltning blir vellykket er tillit mellom aktørene. Andre faktorer er maktfordeling, som at forvaltningsmyndigheten deles mellom brukere og myndigheter, institusjonsbygging for blant annet konfliktløsning og sosial læring, ved at man lærer gjennom forvaltningsprosessen (Berkes 2008). I tillegg har Orstrom (1990) formulert et krav om at det må være samsvar mellom forvaltning og lokale forhold, altså at reglene må tilpasses de lokale forholdene. Samtidig skal aktørenes handlinger og erfaring ligge til grunn for hvordan forvaltningen utøves. Jeg skal i denne analysedelen (kap.6-7.) diskutere om disse forutsetningene for medforvaltning realiseres i de to nasjonalparkene og dermed feltene som jeg har forskningsfokus på. De ulike kunnskapstradisjonene, tradisjonell og vitenskapelig kunnskap som ligger til grunn for reindrifta og forvaltningen, møtes i forvaltningen av nasjonalparkene. Jeg skal diskutere hvordan forskjellene i kunnskapstradisjonene kommer fram hos aktørene og hva slags effekt disse kan ha på forhandlingen mellom reindrifta og nasjonalparken. Disse ulike kunnskapstradisjonene, eller ontologiene, påvirker i tillegg hva vi ser som, og hvordan vi utøver naturen.

I dette kapitlet skal jeg redegjøre for hvordan representanter fra reindrifta beskriver naturen, hvilke språklige kategorier de tar i bruk og hvilke praksiser og prosedyrer de knytter til disse. Jeg vil i

tillegg gjøre en sammenligning med de formelle prosedyrer forvaltningen har utformet og tar i bruk. Jeg vil argumentere for at reindrifta beskriver og tar i bruk et området med utgangspunkt i følgende forhold og prosedyrer; 1) kvaliteter til stedene; 2) hvem som vandrer i et område, alt fra turister, jegere og reineiere men og dyr som rein, gaupe, ørn og andre dyr 3) historier om stedene; 4) og til en viss grad hvor det er vernet. Disse forhold vil legges til grunn for min definisjon av tradisjonell kunnskap. Dette vil jeg bruke til å sammenligne med de beskrivelser og prosedyrer som forvaltningens bruker på å definere et område. Deretter skal jeg redegjøre for hvordan reindriftssamene i disse områder samtaler, samhandler og forhandler. Med dette vil jeg gi et perspektiv på hvordan kommunikasjonsmåtene er ulike i kunnskapstradisjonene, og hvordan dette kan gi utfordringer og misforståelser i møter mellom forvaltningen og reindrifta.

Stikkordet her er dialog. Kommunikasjon handler om at partene gir ut og mottar informasjon. Og for at dialog skal kunne realiseres forutsetter dette to parter som klarer å forhandle frem en situasjonsdefinisjon som gjør at man har tilstrekkelig enighet om hva begrepene inneholder og hva man forhandler om. (Goffmann 1992).

Til slutt skal jeg drøfte utfordringene til dagens forvaltning, hvor jeg analyserer om de forutsetninger som dialogen utgjør, lar seg realisere i forhandlinger mellom forvaltningen og reindrifta. Dialog er et sentralt begrep i styringsdokumenter som regulerer relasjon mellom reindrifta og nasjonalparkene. Det skal lages forvaltnings- og skjøtselsplaner som skal utarbeides i "nær dialog" med styresmakter, grunneiere, rettshavere og andre brukere av områdene.²⁷ Jeg vil i denne analysen være opptatt av hva forutsetningene for en slik dialog er, i de to konkrete eksemplene som utgjør grunnlaget for min forskning. Det ligger noen forutsetninger til grunn for at dialog mellom aktører, skal være oppfylt. Aktørene må både ha en viss vilje og være i stand til å redegjøre for og oversette egne interesser og kunnskaper inn i et felles kunnskapsfelt for at en dialog kan utspille seg. Tord Larsen (2009) argumenterer for at aktører må ha en tolkningskjema som er en forutsetning for samhandling. Disse tolkningskjemaene, eller ontologien, består av både språkliggjorte men og av taus eller kroppsliggjort kunnskap. Videre argumenterer han for at symmetri er en premiss dialogen. Asymmetri oppstår når den ene parten må bruke den andre part sin tolkningskjema i dialogen. Dette kan oppstå ved oversettelse av språk, eller ved hvilken argumentasjoner blir betegnet som meningsfulle (2009). Reindrifta og forvaltningen kunnskapsgrunnlag kan i denne forstand ses som å komme fra to ulike ontologier eller kunnskapstradisjoner, tradisjonell kunnskap og vitenskapskunnskap, der oversettelsesarbeid er en forutsetning for at en "nær dialog" skal kunne skje. Disse kunnskapstradisjonene er på mange måter

²⁷ Miljødepartementet budsjett for år 2010

ulike, samtidig som at oversettelsesarbeid mellom disse har skjedd i de kontaktflater som har vært mellom reindrifta og forvaltning i flere hundre år. Dermed vil jeg argumentere for at selv om de, på mange måter er forskjellige, så er det mulig å skape mer forståelse mellom dem da de har visse likheter som gjør dialog mulig.

6.1 Ulike kunnskapstradisjoner – ulike landskap

Møtet mellom reindrift og forvaltning er komplisert, og det er mange forhold som påvirker dialog og samhandling. En del av denne kompleksiteten kan analyseres med kunnskapstradisjonene partene tilhører. Reindrift og norsk statlig forvaltning har mer eller mindre hatt kontakt i flere hundre år. Den kunnskap som forvaltningsprinsippene bygger på kommer delvis fra mange og ulike relasjoner til både reindrifta og andre relevante lokale aktører. Samtidig er det fremdeles noen ulikheter som kan identifiseres. Jeg vil argumentere for at disse først og fremst henger sammen med ulikheter i ontologi, som måten man tenker om og praktiserer natur på og måten man kommuniserer på.

Verneforskriftene og vernet blir argumentert frem som grunnlagt på vitenskapelig kunnskap og metoder. I de senere årene, med den nye forvaltningsmodellen, er det mer anerkjent at annen kunnskap, som erfarings basert kunnskap eller tradisjonell kunnskap, også skal legges til grunn i forvaltningen. Forvaltningen av naturen, vernede områder og annet forvaltning som berører naturmangfoldloven skal “så langt det er rimelig bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand, samt effekten av påvirkninger.” Videre skal det legges “vekt på kunnskap som er basert på generasjoners erfaringer gjennom bruk av og samspill med naturen, herunder slik samisk bruk, og som kan bidra til bærekraftig bruk og vern av naturmangfoldet. “ (Naturmangfoldloven §8). Selv om man ser viktigheten av lokal, eller tradisjonell kunnskap, er det fortsatt den vitenskapelige tankemåten og kunnskapens som får avgjørende betydning i konkrete saker der det er motstridende interesser som blir avgjort i konkrete forvaltningsbeslutninger. Forvaltningen skal ta beslutninger på grunnlag av nasjonalparkforskriftene, og dette nevnes ofte av aktører i forvaltningen. I formålsparagrafen i verneforskriftene til nasjonalparkene beskriver områdene som vakre, og tilnærmet urørte eller fri for tekniske inngrep. Plante- og dyreliv, geologi og biologisk mangfold med økosystemer fokuseres. Bevaring og målsetningen om å gi allmenheten adgang til friluftsliv er noen av formålene med vernene (Verneforskriftene Reisa nasjonalpark, Verneforskriftene Stabbursdalen).

Dette er en veldig typisk norsk forståelse av natur. Marianne Gullestad (1990) skriver om naturens

betydning i det norske samfunnet, hvo hun argumenterer for at naturen er skilt ut fra og blir brukt som en motsetning til samfunn. Det er i naturen kan man hente seg nye krefter, herder kropp og sjel. Det er knyttet opp mot skjønnhet, harmoni og helhet. Samtidig er den mektig, vill og farlig, i motsetning til hjemmet som har orden og trygghet. Naturen står for ro, renhet og uberørhet, og derfor har den ”uberørte natur” stor verdi.

Aktørene i reindrifta beskriver landskapet ganske forskjellig fra forvaltningens beskrivelser fra offentlige dokumenter. Dette nevnes også fra reindrifta, særlig om at naturen beskrives som forholdvis urørt. Forskjellene kan best illustreres med eksempler. I det første eksempelet leser vi hvordan forvaltningen, mer spesifikt Direktoratet for naturforvaltningen, beskriver Reisadalen. Reisadalen er sentral i nasjonalparkforvaltningen, den beskrives blant annet som ”selve livsnerven i nasjonalparken”.²⁸

“Reisaelva har i løpet av årtusener skåret seg ned i fjellvidda og dannet den langstrakte Reisadalen. Mektige fosser pryder dalsidene – Mollis er med sitt fall på 269 m særlig imponerende, og i den mektige Imofossen styrter to elver utfor loddrette granittvegger og møtes i et trangt elvegjel med tallrike jettegryter. Nord for Imo stiger fjellssidene bratt opp og former dalen til en stor canyon. I bergveggene langs Reisaelva kan du lese de siste 2 milliarder års geologiske historie. Nederst ligger grunnfjellet med granitt og gneis. Oppå et 200 m tykt glidelag av sand og leire (dividalsgruppen) ble ulike bergarter skjøvet på plass for 400 millioner år siden.”²⁹

Reisadalen nevnes også av reindrifta, og beskrives mest som et område hvor rovdyr oppholder seg. Derimot er det et annet område som nevnes som viktig og sentral i distriktet. Området er også innenfor nasjonalparken og ligger mer opp i høyden. Slik beskriver en reindriftssame området:

”Her, i Geatkevuopmi. Her planla dem å lage demninger. (...) Og dem skulle demne Geatkevuopmi og Čarájávriid. Og vi var sjokkerte over at dem skulle legge hele vuopmien³⁰ under vann. Det er det beste området i hele distriktet våres, i det området oppholder flokken seg. Og disse er også

²⁸ Om styrene. <http://www.nasjonalparkstyre.no/Reisa-nasjonalpark/Om-nasjonalparken/> (03.04.13)

²⁹ Direktoratet for naturforvaltning 2012. <http://www.dirnat.no/content/1406/Reisa-nasjonalpark> (09.03.13)

³⁰ Vuopmi – skoglan (i motsetning til det skogløse høyfjell), også flatvoren dalstrekning (med elv) med småskog, stykkevis uten skog. Konrad Nielsen - Lappisk (samisk) ordbok

kalvingsområder. (...) Og dem skulle lage demning her, og demne hele dette området. Og legge demningen der, og ta vekk alle disse fine *guolbaniid*³¹. De områdene er de beste områdene i distriktet. (...) De guolbanat som ligger her er veldig store, de er flere kilometer lange, og flate. Og de er spesiell fine, og vuopmien og. Og så har vi rođut³² og her, mye rođut. (...) Selv om vi har stor reinflokk, på det meste 12 000 rein. Og noen ganger kan det være slik at vi ikke ser den (flokken) en gang når den er der, men vi vet at den er der.”

Hvis vi ser på hvordan et sted beskrives av forvaltningen og reineierne, får vi også forskjellige beskrivelser. Her ser vi på beskrivelse av furuskogen i Stabbursdalen nasjonalpark:

“Her vokser verdens nordligste furuskog med opptil 500 år gamle trær. Furuskogen er nordligste utpost for flere fuglearter, og er en sårbar naturperle i et karrig landskap.” “Furuskogen er åpen med lave, buskete trær. Trærne vokser langsomt her nord, og er utsatt for frost- og vindskader. Tørt og karrig jordsmonn gir lite næring til plantelivet og bidrar til en fattig undervegetasjon av lav og lyng.”³³

Slik beskriver en reineier området:

“Som her, her ser du Binjalvárri. Vet du hva Binjal er?” Jeg svarer at nei, det vet jeg ikke. “Binjal er furu, men den er veldig kort, og veldig krokete. Og det tar veldig lang tid å vokse. Og det gjør at den er veldig god materiale, som dem brukte for i tiden. Dem brukte det til blant annet for å lage ski.” “Og som du ser, ikke sant, så er havet her (Binjalvárri er området i dsitriktet som er nærmest sjøen). Så snøen smelter tildig her, så om våren har vi oksereinen her. Og i tillegg går stien vår her, sykkelstien.”

Beskrivelsene har klart ulike formål, hvor forvaltningen beskriver områdene for folk som er helt fremmede for området og som muligens er friluftsmennesker. Reindrifta beskriver områdene til en annen reindriftssame og forsker, med fokuset på hvordan områdene blir brukt av reindrifta. Likevel illustrerer beskrivelsene interessante forskjeller, som også kommer tydelig fram i intervjuene og dokumentanalysen. I befaringen med blant annet nasjonalparkforvalteren i Reisadalen, ble områdene snakket om som friluftststeder. Det snakket at det er synd at man ikke har mer fri, slik at

³¹ Guolbba – tørr slette i skogregionen med reinlav eller lyng (med eller uten skog); lav tørrlendt haug (med eller uten skog), flat ovenpå. Konrad Nielsen - Lappisk (samisk) ordbok

³² Rohttu – krattskog av vidje og/eller hovedsakelig bjørk Konrad Nielsen - Lappisk (samisk) ordbok

³³ Direktoratet for naturforvaltning 2012. Stabbursdalen nasjonalpark <http://www.dirnat.no/content/500041044/Stabbursdalen-nasjonalpark> (13.03.13)

man kunne ha vært ute i naturen mer. Nasjonalparken blir på den måten et sted som skal nytes og nesten som et feriested, og ikke et arbeidsområde. Forvaltning reklamerer også nasjonalparkene som friluftsområder i blant annet nettsidene deres.³⁴

Forvaltningen fokuserer på områdene som inngrepsfrie, og det er nettopp dette som gir det verneverdi. I motsetning til dette fokuserer reindrifta på at områdene er brukt av reindrifta, og at det er derfor det er viktig å verne dem. Videre vektlegger forvaltningen geologi, biologi og dyrearter, som er begreper mye brukt i naturvitenskapen. Bortsett fra kulturminner, blir menneskelig aktivitet ikke nevnt. Dette er ofte argumentert for å være et typisk forskjell på vitenskapskunnskap og tradisjonell kunnskap, hvor tradisjonell kunnskap ikke skiller mennesket fra naturen i like stor grad som i vitenskapskunnskap (Berkes 2012:123). Gro Ween (2009) bruker Helen Verran sitt begrepet branding for å legge fokuset på hvordan forvaltningen skaper steder gjennom offentlige dokumenter, høringsnotater og profesjonelle trykksaker. Gjennom etableringsprosesser blir stedet bekreftet og videreført som et bestemt "folk/sted". Dette produserte stedet, og disse prosedyrer er delvis forskjellig fra og ikke nødvendigvis i overensstemmelse med reindriftas ontologi og måter de lager nasjonalparken som et sted. Reindriftas bruk av stedet kan bli en utfordring for dette produserte stedet, og reindrifta kan dermed bli "out of place" (Holloway & Hubbard 2001:214 med referanse til Cresswell 1996).

6.2 Reineiernes beskrivelse av områdene

Til tross for prinsippet om medforvaltning er forvaltningens offisielle beskrivelser av områdene er preget av det naturvitenskapelige natursynet. Det legges vekt på biologi, geologi og det som er verneverdig. Dette synet skiller seg i stor grad til reineiernes måter å beskrive de samme områdene på. Reineierne jobber til daglig og tar i bruk et stort omfang av områder i nasjonalparken, som fremgår av deres beskrivelser. Det fortelles om 1) kvaliteter til stedene; 2) hvem som vandrer i et område, alt fra turister, jegere og reineiere men og dyr som rein, gaupe, ørn og andre dyr; 3) historier om stedene; 4) og til en viss grad hvor det er vernet.

1) Områdets kvalifikasjoner

Når det snakkes om områdene fortelles det også hva slags kvalifikasjoner områdene har, dette spesielt i forhold til beite og føre og hvordan terrenget er å ferdes i. Dette er ikke bare en betydelig kontrast til forvaltningens syn på områdene som verneverdige, men viser også at kunnskapen er kontekstbundet og praksisrettet. Det fortelles hvordan beiteforholdene er der, hvordan reinen

³⁴ <http://reisa-nasjonalpark.no/>, <http://www.stabbursnes.no/index.htm>

oppfører seg i områdene og når reinen oppholder seg der. Det er også forskjell på områdene. For eksempel forklarer reineier i Cohkolat at flokken kan oppholde seg lenge i vuopmi, mens reineier i Láhtin forteller at dere flokken deres ikke er så modig med å oppholde seg i vuopmi fordi dem har mye rovdyr der. Dette kan forklares med at flokkens bevegelser forklares av terreng, årstid og vær. Sara (2009:149) forklarer at det er en vis orden på hvordan flokken beveger seg, men at den er avhengig av hvordan terrenget, vind og årstid påvirker hverandre, og innvirkning av andre faktorer. Dermed er det avgjørende for en reindriftssame å kjenne områdene den gjeter reinen i, og som igjen gjør denne typen tradisjonell kunnskap kontekst bundet.

2) Hvem vandres der

Reindriftsutøverne har oversikt over dyr og mennesker som vandres i områdene. Det fortelles hvor SNO vandrer, hvor fotturister og andre turister vandrer, hva de vandrer med, hvor reindriftsutøverne selv vandrer og hvor rein og andre dyr oppholder seg. Spesielt blir det lagt vekt på hvor rovdyrene – ørn, jerv og gaupe – vandrer og oppholder seg. Dette blir fortalt i forhold til flokken. For eksempel sier en av aktørene at flokken deres ikke er så mye i vuopmi fordi de er redd for rovdyr. Hvor turister vandrer blir også fortalt på samme måte, i forhold til flokken – der hvor det vandres mye, der blir reinen skremt bort. De forteller hvor de selv har sine kjøre spor, og hvor de kjører når de reparerer gjerder, samler, leter etter rovdyr og andre aktiviteter knyttet til næringsvirksomheten.

3) Historier om stedene

Når områdene beskrives fortelles det gjerne hendelser som de intervjuede selv har opplevd eller noen de kjenner har opplevd. Det fortelles om hvem de har møtt der, om spesielle dyr dem har sett i områdene og andre hverdagslige hendelser. Videre forteller aktørene hvor de eldre generasjonene har hatt sine boplasser, kalvingsområder eller gjerder. Område blir også omtalt som ”våre” av reindriftsamene. Slik sett er områdene sterkt knyttet til tilhørighet og identitet. Kramvig har argumentert for at sted og landskap er viktige i identitetsdannelse i samiske områder (Kramvig 2009:33). Denne identitetsdannelsen knyttet til sted og landskap blir i de områder som jeg har gjort undersøkelsen forsterket gjennom de slektskapsrelasjoner som har betydning for hvordan de tar i bruk et område og som samtidig er særdeles viktig i det samiske samfunnet (Kramvig 2005). En viktig bærebjelke i samers selvforståelse er, i følge mine informanter, forholdet til landskapet som deres slektninger tidligere har livnært seg i. Dette landskapet representerer en kilde til å forstå slektens historie, som er nedfelt i stedsnavn, kulturminner, sedvaner og muntlig tradisjon. Men landskapet representerer også en nødvendig kontekst for formidling av ferdigheter og forståelser av dynamikker mellom mennesker, dyr og natur, som var grunnleggende i den gamle livsformen.

(Jernsletten 2001:107). Det er også gjort undersøkelser som viser at reindriftssamer at 95 % av reindriftssamer har en oppfatning på at bruksretten til et bestemt område tilhører reindriftssamer, siida eller slekt (Ravna & Olli 2011). Dette viser hvor viktig slekts tilhørighet eller siida tilhørighet er i samisk reindrift.

4) Vern

De fleste aktørene forteller også hvor områdene er vernet, og hva som er spesielt med det vernede området. Om det er falker, eller spesielle trær som det må tas særlige hensyn til. Dette indikerer at forvaltningen og reindrifta deler oppfatning av at noen områder og arter trenger en spesiell beskyttelse. Samtidig er det vanskelig å vite om dette verneprinsippet ligger i den samiske vernepraksiser eller om de er påvirket av nasjonalparkens måte å betrakte områdene på.

Nasjonalparkens fokus på blant annet furuskogen i Stabbursdalen og Reisadalen i Reisa har påvirket reindriftas syn på områdene også. Det er et fenomen ikke bare skjer i reindrifta. I befaringen med nasjonalparken, snakket det også om hvor reindrifta vandret.

6.3 Forskjeller i andre begrepsforståelser

Et eksempel på dette ser vi gjennom begrepsbruken. Forvaltning på samisk er *hálddašeapmi*. Ordet er ikke tradisjonelt brukt i det samiske språket, men er laget for å møte de norske naturforvaltningspraksiser og er direkte oversatt fra det norske ordet. Begrepet blir ikke brukt i reindriftsnæringen når de snakker om områdene. Dette kan komme av at *reineiere forhandler* med naturen mer enn de *forvalter* den. Berkes (2012:40) poengterer også dette poenget om at forvaltning ikke passer samsvarer med språket eller tenkemåten til urfolk. De har et avhengighetsforhold til naturen og flokken. Dette er tydelig i samtale med *reineierne*, hvor det blant annet fortelles av *reineierne* i Láhtin, at de har satt reingjerdene i et spesifikt plass i distriktet fordi *reinen* går *naturlig* ditover om høsten. *Reineierne* i Cohkolat forteller at de ofte samler den delen av flokken som blir igjen i vårbeiteområdet på den tiden når det kommer mye mygg. Dette tyder også på at reindrifta har et avhengighetsforhold til naturen.

“Det er slik at hvis det blir mye mygg, da samles flokken på de høyeste fjellene. Da er det veldig lett å hente dem. Det er slik at vi er veldig avhengige av at det kommer mygg, ellers er flokken så spredt at vi ikke klarer å samle dem” (intervju mann Cohkolat)

Et annet poeng er hvordan partene oppfatter hva reindrift er. I forskriftene til nasjonalparkene er det fastsatt at reindriftsnæringen kan kjøre under samling, flyttekorridorene, til hyttene sine, og ved

merking av rein. Videre står det at det kan gis tillatelser i henhold til reindriftsloven (Verneforskrift til Stabbursdalen). I verneforskriftene til Reisa nasjonalpark står det nesten det samme. Det gis tillatelser eller kan gis tillatelse til oppfølging og vedlikehold av eksisterende bygninger og anlegg til reindriftnæringen, bruk av brensel og trevirke i reindriften, bruk av beltekjøretøy på vinter føre til reindriftnæringen, og bruk av luftfartøy og barmarkskjøring etter eksisterende kjøretøy til reindriftnæringen. Også her skal tillatelsene gis i henhold til reindriftsloven (verneforskrift Reisa nasjonalpark). Reineierne ser ut til å ha en bredere definisjon på hva reindrift er. I begge områdene viser reineierne lite forståelse for at de ikke får kjøre til fiskevann får å fiske. De påpeker at de trenger å hente seg mat på fjellet, og at det blir for tungvint å gå dit. Reineierne i Låhtin sier at de ikke har lov til å se etter reinkadavre i området hvor det er mye rovdyr. Dette gjør at de ikke kan dokumentere tap og dette går ut over erstatningene de får for tap av rein til rovdyr. Mange sier at reindriften er en næring, og at de ikke får ”utvikle sin næring” på grunn av nasjonalparken. Samtidig sier en annen at det er en livsform, altså noe mer enn bare en næring. Måten reineierne snakker om reindriften tyder på at de oppfatter reindrift som noe mer. Det fortelles om barn som er med i arbeidet, om forfedrenes bruk av områder. Og det fortelles om reineiere, som ikke er med i den daglige driften, som kommer til områdene for å delta på arbeidet eller være på fjellet. Og det fortelles om verdder³⁵. Slik sett virker det som om reindriften er både en næring, men også en livsform. I reindriften er både næringen, levebrød, tilhørighet, etnisitet, relasjoner med verdder, kunnskap og ontologi, og disse er mer eller mindre vevd inn i selve reindriften.

Forståelsen på bruk og vern er ikke sammenfallende hos forvaltningen og næringen. Mens forvaltningen betrakter barmarkskjøringen noe som ødelegger vegetasjonen, og prøver å innskrenke det så mye som mulig, betrakter ikke reindriftnæringen kjøringen som like skadelig for naturen de ferdes i. De poengterer at kjøringen skjer på faste kjørespor og mener at den ikke er så ødeleggende som forvaltningen vil ha det til. I en samtale med en av reineierne spurte jeg om hvorfor de ikke kan tilpasse seg forvaltningen. Svaret jeg fikk virket grundig gjennomtenkt og det var tydelig at han hadde fått lignende spørsmål tidligere.

“Det spørsmålet passer ikke inn i vår måte å snakke på, reindriftenes måte å snakke på. [...] Det norske(dázza)-samfunnet kunne spurt oss hvorfor dere ikke kan tilpasse dere reglene. For det første så hadde jeg gitt det norskesamfunnet noen krav. Okei, da må du, det norskesamfunnet, styre været. Slik at hvis vi skal begynne å samle flokken når vi skal (...). Vi kan ikke ha skodde, og ikke regn. Og det andre kravet vi da gir dere er at dere styrer dagslyset, slik at vi har lys når vi skal ha rein i

³⁵ Verdde – dreng, en som hjelper til, som regel noen utenfor reindriftnæringen.

gjerdet. Hvis dere vil styre de to tingene, været og lyset, ja da kan vi si at vi skal ha rein i gjerdet,[...] ja la oss si i uke 38.”

Kjøring setter spor i terrenget. Disse sporene ses ulikt av de ulike aktørene. De blir sett som å høre til i området av reindrifta mens forvaltningen ser spor som skader på den naturen de forvalter og som de søker å kontrollere. Det er også uenighet i hvor skadelig kjøringen er. Mens forvaltningen behandler barmarkskjøring som veldig skadelig, mener reineierne at den ikke ødelegger så mye som forvaltningen vil ha det til. Samtidig er det jeg prøver å argumentere for i denne oppgaven, at forskjellen mellom forvaltningen og næringen ligger på et ontologisk nivå, og ikke er et vanlig bruk – vern dilemma.

Intervjuene med reindriftssamene var gjort som tidligere nevnt på samisk. Derimot var det i noen sammenhenger brukt mange norske ord. Spesielt ble det brukt mange norske ord når det var snakk om forvaltningen av nasjonalparken, rettrammeverket eller byråkratiet. Vanlige norske begreper som ble brukt var forvaltning, verneforskrifter, nasjonalpark og møter. Det ble brukt norske ord til tross for at det finnes samiske ord for begrepene. Dette kan tyde på at disse ordene er nye i språket til reindriftssamene, og at dette dermed er lånte ord og ikke brukt i tradisjonell reindriftssamisk språk. Mikkel Nils Sara (2011) viser at når reineierne blir påtrent et nytt begrepsapparat, med lånte ord og begreper, kan forvaltningen bli mislykket.

6.4 Ulike måter å kommunisere på

Kommunikasjonsmåtene til dagens forvaltning går mye gjennom telefonkontakt mellom aktørene, møter mellom partene og brevveksling. Noen saker mellom nasjonalpark forvaltningen og reindrifta har havnet på media. Eksempel på slike saker er når en reineier hadde tatt en buss opp til landskapsvernområdet i Nordreisa kommune, og brukt det som en gjeterhytte.³⁶ Slike saker har blitt diskutert i lokalavisene, og nevnes både av aktørene i forvaltningen og i reindrifta. Også i Stabbursdalen/Láhtin har saker vært oppe i lokale medier, og senest i mai 2013 ble fem personer påstått tatt for ulovlig kjøring i nasjonalparken, deriblant en reineier og en i nasjonalparkstyret.³⁷

³⁶ Solvang, O. 2009. “«Mobil gjeterhytte»” i Nordlys. 11.03.09
<http://www.nordlys.no/nyheter/Innenriks/article4185439.ece?service=print> (15.05.13),
Buljo, A. I. & Sara, K. A. “Buss som gjeterhytte” I NRK 11.03.09
http://www.nrk.no/kanal/nrk_sapmi/1.6520111 (15.05.13)

³⁷ Eliassen, S. 2013. “Anmeldes for ulovlig kjøring i egen nasjonalpark”. 08.05.13
<http://www.finnmarkdagblad.no/nyheter/article6647419.ece> (15.05.13)

Planlegging er en sentral i forvaltningen av naturressurser og er også sentral i den nye forvaltningsmodeller. Å fortelle åpent om drifta og langsiktig planlegging er to aspekter som tradisjonelt ikke har vært vanlig i samisk kommunikasjonsmåter. Robert Paine (1970) har gjort en studie om reindriftssamer i Kautokeino, og deres måter å ta beslutninger på. Han har noen interessante funn som sier noe om den tradisjonelle samiske måten å kommunisere på. Blant annet viser han hvordan informasjon om driften bare blir gitt til dem som har rein i samme flokk. Det er altså ikke vanlig å gi ut informasjon til alle, og man har en type mistenksomhet til folk:

”[...] Lapp etiquette does not oblige hosts to ”make conversation” with a guest. It is assumed that the visitor has come to acquire information, probably of a kind that is materially important to him” (Paine 1979:60)

En av informantene i reindrifta forteller også om en prosess hvor han og kona prøvde å få tillatelse til å bygge ute bod til hytta som ligger i nasjonalparken. Forvaltningen hadde bedt om å få vite hva dem skulle oppbevare i boden. Denne informasjonen hadde de gitt til dem. Derimot hadde en lokalavis funnet denne søknaden, og trykket den i avisa. I notisen ble det skrevet detaljert hva som skulle oppbevares i boden, og hva den skulle brukes til. Brevene mellom forvaltningen og reineiere er jo gjerne offentlige, og dermed kan slik informasjon komme i avisene eller andre medier. Reineieren synes dette var ubehagelig, og så ikke nødvendigheten med å gi slik informasjon til forvaltningen for å få bygge et bod til hytta.

Paine skriver videre at i det samiske samfunnet han har studert er det viktig å unngå å fornærme folk (1970:60). Samer er gjerne forsiktige med å si ting rett ut, og det snakkes mye rundt grøten. Det norske ordtaket ”Den som tier, samtykker”, stemmer dermed ikke i det hele tatt i det samiske samfunnet. Det er heller motsatt. Hvis folk er uenige i det som sies, blir det gjerne stille rundt bordet. Man sier sjeldent direkte at man er uenig. Er man uenig kan man gjerne tie, eller til og med si seg delvis enig. I stedet for å si at man er uenig, kan en person si ”Jo, det er jo en løsning, men kanskje det er bedre hvis vi gjør det på en annen måte.”. Gjerne argumenterer man med at tredje personer. Eksempel på dette kan være at man begrunner sitt forslag med å si ”*dem* pleier å si at det funker bra å gjøre det på den måten”. Å argumenter på grunnlag av hva andre sier, er muligens en naturlig måte å bygge opp sin argumentasjon på, når kunnskapsgrunnlaget (den tradisjonelle kunnskapen) overføres muntlig. Nils Oskal (1998) kommer igjen inn på nettopp dette når han beskriver en nomades måte å argumentere på. Han skriver at nomaden angriper ingen med sine argumenter, og argumenterer aldri direkte mot noen. Han beveger seg og bytter ståsted ofte. En

nomade er alltid i bevegelse og er innforstått med at saken alltid kan ses på flere perspektiver. Med andre ord, så argumenterer nomaden nomadisk.

Man skal også være forsiktig med å gi ut for mye informasjon, og som Nils Oskal skriver overfor ”plapre ut”. Sist har Paine et viktig poeng med at aktørene man forhandler med er likestilte og at partnerskap er viktig i forhandlingene. Aktørene er mer eller mindre avhengige av hverandre og tillit blir dermed også viktig (Ibid: 57,59-60). Slik jeg ser det er dette et viktig aspekt i reindriftnæringen at man ikke kan bytte arbeidsplass, eller beiteområder. Dermed blir det viktig å kunne samhandle med alle typer mennesker, alle de siidaene som man grenses mot og med alle siidafolkene i egen siida. Hvis det oppstår en konflikt må man uansett samhandle med den eller de personene, og man er uansett avhengige av de personene.

Det er viktig å ha kunnskap om landskapet, flokken, naturen og været, men det er også viktig å kjenne folk og slekter. Dette er noe man gjerne gjør i reindriften, alle kjenner til de fleste som har tilhørighet til reindriften, og folk i nærmiljøet. Dette er noe Oskal også poenterer:

”Det er viktig å kjenne folk, d.v.s. ikke kun som individer, men kjenne slekten og deres driftsforhold generelt, tolke situasjoner fort, kunne samhandle med alle og enhver uten å forestille seg (guoktilaš – være todelt), men heller ikke plapre ut med alt mulig (njuolggoočoolat – utstrakt tarm uten sperrer).” (Oskal1995:138)

Det å kjenne til folk, vite om deres siida, om flokken deres, om deres mulige planer, deres partnerskap og potensielle partnerskap er noe Paine (1970:58) skriver kan gi suksess for en reineier. Forutsetningen for all dialog er som nevnt et felles fundament. Fuolkkastallat³⁸ er svært vanlig blant samer. Å være bevist på egne slekter, og gjerne fremheve noen slektskapsrelasjoner, er en måte å skape dialog på. Slektskap har gjerne en utvidet betydning, ved at man kan betrakte noen inngiftets familie som sin slekt, eller at mine gudforeldres barn blir kalt for gudsøstre/gudbrødre. Klassevenner fra skolen blir kalt for skolebrødre/søstre. En annen måte er å joike noen joiker i slekta di, eller fortelle historier om dine foreldre eller andre slekter. Slektskapsystemet er bilateralt hos samene. (Paine 1970:56). Slektskap blir på en måte et forsøk på å ”strekke ut hånden” til den andre aktøren og slik sett prøve å skape en dialog. Med dette i bakhodet vil jeg vise til en samtale mellom en fra nasjonalparkstyret og en fra reindriftnæringen. Dette utspant seg i en åpningssammenkomst i nasjonalparken.

³⁸ Fuolkkastallat – være bevist på hvem man er i slekt med, og trekke dette fram ved møter med den/de personene.

”Reineieren går rundt å hilser på folk. Han kommer da bort til meg, vi utveksler noen ord, før han går videre til nasjonalparklederen. Han hilser på henne på samisk, og begynner å snakke samisk med henne. Hun blir tydelig ubekvem og sier at hun ikke kan snakke samisk så bra. Hun ler litt smånervøst, mens han også ler og sier at han vet at hun er samisk. Hun sier ikke stort til det, men snur samtalen over på norsk. Da sier hun at de har møttes før, og samtalen fortsetter rundt det temaet.” (fra feltdagbok)

Reineieren kan på denne måten ha prøvd å ”strekke ut en hånd”, ved å si at vi er begge samer. Nasjonalparklederen på den andre siden, kan føle at det ligger noen forventninger til at hun må kunne snakke samisk for å kunne kalle seg samisk, og hun ikke klarte å oppfylle disse kravene. Dette kan ha gjort henne ubekvem. Dermed tolkes situasjonen på ulike måter av aktørene.

Det er derimot viktig å huske på at hvordan man kommuniserer med andre, varierer imidlertid fra sted til sted, men også fra slekt til slekt. Innenfor et geografisk lite avgrenset område, kan ulike slekter ha ulike måter å kommunisere på, snakke eller å oppføre seg på. Derfor blir det vanskelig å beskrive en generell samisk måte å kommunisere på, samtidig som det poengterer Oskal sitt poeng med at det er viktig å kjenne folk og slekter. Ved å kjenne hvordan noen slekter vanligvis oppfører seg, snakker eller handler, kan man forutsi deres handlinger og dermed også vite hvordan man skal forholde seg til dem.

6.5 Utfordringer for medforvaltning

Reindriftsnæringen er i utgangspunktet generelt skeptiske til forvaltningsnivået. Den manglende gjennomslagskraft reindriften har hatt i møte med myndighetsutøvere i århundre på grunn av tidligere kolonialpolitikk gjør at reindriften i dagens forsøk på mer forsonende og åpen dialogbaserte forvaltningsprinsipper møtes med en fordomsfull holdning til all statlig forvaltningsorganer. Denne avventende holdningen blir det opp til forvaltningsorganer å overkomme. Da det i utgangspunktet fører til en at reindriften i begge feltene har en viss mistillit til forvaltningen. De bruker gjerne eksempler fra tidligere erfaringer med forvaltningen, for å bygge opp poenget med at de ikke nødvendigvis er til å stole på. Reineierne forteller om episoder hvor de er blitt truet med å bli anmeldt eller blitt anmeldt i episoder hvor de har brutt forskriftene. Selv om disse episodene har skjedd en tid tilbake, påvirker de fortsatt hvordan reindriften går i møte med dagens nye forvaltningsorganer. Episoder med andre myndigheter, som kommunen eller SNO, blir også fortalt og brukt som eksempel på at forvaltningen ikke er til å stole på. At tidligere erfaringer med

offentlige instanser påvirker forholdet mellom næring og forvaltning er vist i andre studier som blant fjordfisket i Ravsbotn, som er gjort av Svanhild Andersen (2001). Andersen argumenterer for at slike negative erfaringer med offentlige instanser kan resultere i at forvaltningens legitimitet blir svekket. Videre konkluderer hun med at legitimiteten til forvaltningsforordningene i Revsbotn ikke nødvendigvis er sosialt legitime. Med dette mener hun at folk følger reglene og forordningene, men at de ikke mener de er hensiktsmessige og rettferdige av den grunn (Andersen. 2001:51). Selv om det er lagt opp til medforvaltning eller medvirkning, betyr ikke det nødvendigvis at brukerne opplever at de blir tatt hensyn til og dette kan føre til at brukerne trekker seg fra prosessene. I Blåfjella –Skjækerfjella/Låarte – Skæhkere nasjonalpark skjedde det samme. Reindrifta i området følte at de ikke ble hørt i prosessen av opprettelsen av nasjonalparken. Dette førte til at de valgte å ikke delta i forsøket på lokalforvaltningsstyre (Falleth, Holvik & Sandström 2008). Samtidig viser flere av eksemplene at i saker der det er en etablert relasjon mellom aktørene i reindrifta og forvaltningen med relasjoner som går over tid og som involverer flere roller enn forvaltningen-reindrifta så er forutsetningene for tillitten i større grad til stede. Dette vises i Reisa/Cohkolat, hvor reieneierne og folk fra forvaltningen har møttes i møter, i rådgivende utvalg og andre forhandlingsarenaer. Både aktørene i forvaltningen og aktørene i reindrifta viser mer forståelse for hverandre arbeid, og har like stor mistenksomhet til den andre parten. Tillit etableres i disse sammenhengene over tid og gjennom å gi aktørene tilgang på flere og mer mangfoldige samhandlingsarenaer.

Reieneierne etterlyser samtidig å være mer aktiv med i forvaltningen, spesielt i Láhtin, og de påpeker samtidig at det er forvaltningsnivået som må ta initiativet til dette steget. De har som nevnt krevd å få plass til styret, uten å få medhold. Når vi sammenligner nasjonalparkene er det ulikheter i hvem Sametinget har oppnevnt som sine representanter. I nasjonalparkstyret i Stabbursdalen er det oppnevnt en representant fra lokalbefolkningen, men som ikke har bakgrunn fra reindrifta. I nasjonalparkstyret i Reisa/Cohkolat & Biertavárri har Sametinget oppnevnt en som er fra reindrifta i området. Denne forskjellen gjør at reieneiere i Stabbursdalen/Láhtin føler at de ikke er tatt med i forvaltningen, mens reieneierne i Reisa/Cohkolat & Biertavárri ikke gir uttrykk for det samme. Representasjonen i styret er i dette tilfellet mer ”territoriell”, enn ”funksjonell” (Jentoft et al 2003), hvor representantene er valgt ut fra territorielle betingelser som kommune- og fylkesgrenser. Brukerne er representert i de rådgivende utvalgene, men her har de en annerledes rolle enn de som sitter i styrene. Styremedlemmene har en deltagende(participating) (Jentoft et al. 2003) rolle, hvor de deltar om forvaltningen, mens de som sitter i de rådgivende utvalgene er representert i forvaltningen, men utover det har de ikke formelt myndighetsrett.

Her ser vi at de lovmessige prinsippene for forvaltningen er lik, forvaltes disse ulikt som kan utgjøre avgjørende forskjeller i både forvaltningspraksiser og legge grunnlag for dialog og tillitt. Styresammensetningen består i dag av representanter fra de to kommunene hvor nasjonalparken ligger, samt representant fra Fylkeskommunen og Sametinget. Forskjellen på feltene er at i Reisa har Sametinget oppnevnt en som har tilhørighet fra reindriften til styret, mens til nasjonalparkstyret i Stabbursdalen er det oppnevnt en som ikke har tilhørighet til reindriften. Begge to nasjonalparkene skal oppnevne et rådgivende utvalg, hvor reindriften skal være representert. Reindriften i Stabbursdalen/Láhtin mener selv at de får lite informasjon fra forvaltningen og gir uttrykk for misnøye med at ingen i deres distrikt eller siida er med i forvaltningsstyret. Samtidig har de lite kjennskap til verneforskriftene i sammenligning med reindriftsutøverne i Cohkolat. De har en viss kjennskap til hvor de har lov til å kjøre, men utover det vet de ikke hva reglene gjelder for blant annet fiskegarn. De har heller ikke stort kjennskap til den nye forvaltningsmodellen, og heller hvem som sitter i det nye styret. De kjenner ikke til mye til forvaltningsplanen. Stabbursdalen/Láhtin er et forholdsvis stort reinbeitedistrikt, som kan ha betydning for og kan bidra til utfordringer for å realisere en nær dialog mellom distriktsstyret og siidaene³⁹. En viktig forskjell på Stabbursdalen/Láhtin og Reisa/Cohkolat er at i forvaltningen i Reisa/Cohkolat har laget arenaer eller det Berkes (2007) kalles institusjonsbygging, hvor det er mulig å etablere dialog og løse konflikter. En slik arena kan være det rådgivendeutvalget som Reisa nasjonalpark opprettet tidlig etter at nasjonalparken ble etablert.

Selv om aktørene i Reisa/Cohkolat har større forståelse for hverandres virksomhet og har en større tillit til hverandre, uttrykker reieneierne også en del mistillit til forvaltningen. De mener nasjonalparken hindrer utviklingen til næringen deres, ved blant annet restriksjoner på motorferdselen til blant annet fiskevann. De uttrykker også redsel for innskrenkninger som følge av den nye forvaltningsplanen, og kommer med eksempler fra erfaringer fra tidligere forvaltningspraksiser for å poengtere at forvaltningen ikke er til å stole på. Likevel har de en viss forståelse for vernet og kjenner forskriftene veldig detaljert. De kjenner også til menneskene i forvaltningen, og det merkes at de har møtt hverandre. Det samme gjelder forvaltningen, både fra Fylkesmannen og nasjonalparkstyret vet hvem mange av reieneierne er i distriktet. I Láhtin kjenner de ikke menneskene i like stor grad. Noen av reieneierne kjenner til forvalteren, men videre nevnes ikke noen i forvaltningen ved navn. Noen kjenner til den tidligere styrelederen i nasjonalparken.

³⁹ I et brevveksling mellom Vuorje-siida og Fylkesmannen i Finnmark "Vedrørende reindriften sin interesse i forvaltningsplan for Stabbursdalen nasjonalpark" kommer det frem om en invitasjon til møtet er sendt ut til distrikt 16, men ikke kommet frem til siidaene. Brev datert 20.01.2006 fra Fylkesmannen i Finnmark.

Likevel virker det ikke som om de har snakket med henne personlig, men heller diskutert gjennom media. Forvaltningen i Stabbursdalen kjenner til lederen i Reinbeitedistriktet, men fra Láhtin siida nevnes ingen. Dette tyder på at aktørene i Stabbursdalen/Láhtin ikke har møtt hverandre i like stor grad som i Reisa/Cohkolat.

Reineierne gir ikke bare uttrykk for at det skal være medforvaltning i dagens forvaltning, men at det ikke har vært det i prosessen av opprettelsen av nasjonalparkene. I dette tilfellet nevnes ofte at de ikke har kunne medvirke i utviklingen av verneforskriftene eller vedtektene og at dette er en av grunnene til at samhandlingen med nasjonalparken blir problematisk. Reineierne forteller at ikke har mulighet til å utvikle næringen deres i takt med samfunnsutviklingen. Begge distriktene slakter når de har kommet til vinterbeite. Dette påvirker slaktevektene, i og med at reinene ikke blir slaktet når de er på det tyngste. Landbruksdepartementet bruker disse tallene for å argumentere for lavere reintall i distriktene. Láhtin siida har også prøvd å se hva slags muligheter dem har for å bygge infrastruktur eller slakteanlegg i sommerbeiteområdene. De fikk svar fra Fylkesmannen om at det ikke er åpent for bygging av vei i nasjonalparken eller landskapsvernområdet, men at de kunne gi tillatelse til mindre reindriftnlegg fra eksisterende vei. De har foretatt formelle henvendelser for å gjøre disse synspunktene synlige. I brev fra Fylkesmannen i Finnmark⁴⁰ poengteres det også at et slikt feltslakteri vil kreve systemer for ivaretagelse av slakteavfall og parkeringsplasser. Videre sies det at hvis de vil søke om bygging av vei i landskapsvernområdet på det beskrives detaljert hva som skal hor, i kart, arbeidstegninger med angivelige høyder og lengder. I forskriftene er det fastslått at reindriftnæringen skal kunne drifte næringen slik den har gjort før, men en fremtidig utvikling av næringen diskuteres ikke, og blir dermed ikke noe som det legges til rette for at man kan diskutere. Dette er noe som poengteres ofte av reineierne selv. Begge distriktene vil blant annet ønske om å slakte om høsten. Dette er ikke mulig så lenge de ikke har godkjente gjerdeanlegg, hvor de kan frakte slakteflokkene til slakteri, eller ha et eget feltslakteri. Også reineierne i Cohkolat uttrykker ønske om å kunne få slakte i sommerbeitedistriktet.

Her kan det se ut som at de to lovverkene virker mot hverandre. Mens forskriftene i nasjonalparker hindrer distriktene i å slakte om høsten, blir de igjen straffet for lave vekter på rein siden de først får slakte i desember – januar. Dermed kan det argumenteres for at ingen av lovverkene er tilpasset lokale forhold, ved at det ikke er tatt hensyn til nasjonalparken i reindriftsloven, og nasjonalparkforskriftene ikke har tatt hensyn til organiseringen av reindriften. Ressursregnskapet for reindriften blir basert på slaktevektene i slakteriene. Dette medfører at de som får slakte om høsten,

⁴⁰ Mail datert den 10.08.11 fra Fylkesmannen i Finnmark.

når reinen er på sitt feteste, får dokumentert høye slaktevekter, mens de som slakter først i mørketiden, får lavere slaktevekter på grunn av at reinen blir tynnere under brunsten og flyttingen. Disse slaktevektene, som kommer fra slakteriene, blir blant annet brukt i argumentasjonen om redusering av reintall i hver enkelt distrikt. Siden reindriften i begge nasjonalparkene ikke får slaktet om høsten når reinen er på sitt tyngste, vil dette føre til at distriktene og siidaene får lavere slaktevekter enn de distriktene som får slaktet om høsten. Dette påvirker i tillegg omdømmet til reindriften i de områdene, ved at det gis inntrykk av at de har gjennomsnittlig lavere slaktevekt enn de standarder som er satt, og dermed både har for mye rein i forhold til beitets beskaffenhet, og at denne siidaene ikke driver etter bærekraftige prinsipper., eller holder dyrevelferd som et viktig driftsprinsipp. Samtidig påvirker dette reintallstilpasningen, som staten har satt i gang får å redusere en del av reinflokkene i Finnmark, hvor høyeste lovlig reintall blir regnet på grunnlag av slaktevektene i slakteriene.

Aktørene i forvaltningen er stort sett beviste på at samhandlingen og dialogen mellom forvaltningen og reindriften kan forbedres. Noen kommer inn på at måten dialogen har vært tidligere ikke har vært så bra, og at det må jobbes for å få en bedre dialog med næringen. Mange påpeker at hendelser hvor for eksempel næringen er blitt hindret i sitt arbeid, eller saker om uenighet/brudd på verneforskrifter, er uheldige for dialogen mellom partene. Slike saker har oppstått. Blant annet det nevnte bobussen i Reisa nasjonalpark, hvor Fylkesmannen ville ha bobussen fjernet, mens reindriften ville ha det i området over sommeren. I Láhtin var det en hendelse hvor det var lavflyging i området hvor reiene holdt på å samle flokken. Flokken ble skremt og spredte seg utover området, og reingjeterne måtte samle flokken på nytt. Selv om dette ikke var nasjonalparkforvaltningen sitt skyld, er hendelsen uheldig i den form at det skaper skepsis og mistenksomhet mellom partene.

Reiene Láhtin forteller at de har prøvd å kreve å få plass i nasjonalparkstyret. De prøvde også å stoppe utvidelsen av nasjonalparken, uten at de lyktes. De har en innstilling på at det ikke nytter å påvirke, og dermed mener de at det er forvaltningen som må gi dem mer påvirkningsmyndighet. Forvaltningen i Stabbursdalen nasjonalpark fokuserer på muntlig dialog, ved å blant annet ringe hverandre. Forvalteren vil delta på distriktets årsmøter, får å ”vise et ansikt, hvem jeg er og hvem jeg representerer.” (intervju). Det poengteres viktigheten av å bli kjent med hverandre, få en samforståelse og gjøre terskelen får og ta kontakt mindre. Kunnskapsformidling og jobbing mot fordommer nevnes også viktige i arbeidet med å få en god dialog mellom forvaltningen og brukerne av området. Poenget med medforvaltningen er å få mest mulig likestilte partnere. Dermed er en slik

jobb viktig, for å få bort autoritetsstempelen myndighetene har fått gjennom den tidligere forvaltningspraksisen.

I Reisa fokuserer forvaltningen på ting som åpenhet, tillit, liten terskel for å ringe og ta kontakt og forståelse for hverandre er noen av faktorene som nevnes i samtalen hvor dialog blir tatt opp. Den intervjuede i fylkesmannen i Troms sier at tillit, respekt og åpenhet er viktige i en god dialog. Hun skiller mellom en dialog hvor man kan påvise møter og samarbeid, og på dialog som fungerer. Videre sier hun at man må ha en forståelse for hverandre, alle får komme til ordet. Hun sier videre at dialogen ikke har fungert så veldig bra tidligere, og viser til blant annet at den tidligere forvaltningsplanen ikke er blitt vedtatt blant annet på grunn av reindrifta.

”Generelt i samfunnet, det er mye som har endret seg gjennom tid. [...] Ordene man brukte, holdningene, politikken, det er mye som har endret seg. Og det har vært en fordel på en måte, at det har gjort det.” (Kvinne, Tromsø fylkesmann)

Mange, både i forvaltningen og reindrifta, sier at det er bedre å ha en dialog underveis i en planprosess, slik at man unngår klager, etter at saken er vedtatt. Dette er også en viktig prinsipp og forutsetning for medforvaltning. Ostrom (1990:93) diskuterer medforvaltning og argumenterer for at hvis de lokale er med i forvaltningen, som direkte kjenner andre i nærmiljøet, gjør at reglene kan tilpasses bedre til det spesifikke lokale området.

Muligens som forventet er det delte forventninger til den nye forvaltningsmodellen.

Styremedlemmene og nasjonalparkforvalteren trekker fram det positive i en slik styringsform. Det som nevnes oftest er at det er lokale aktører som sitter i styrene. De har kjennskap til områdene på lokalt nivå. Mange kjenner til lokale forhold og de ulike bruksformene i områdene. De referer til historie som de har lest i lokale historiebøker og forteller selverfarte erfaringer i lokalsamfunnet, eller andre historier fra lokalsamfunnet de har hørt. De kjenner også til reindrifta, og gjerne også noen reindriftssamer. En informant i Reisa nasjonalparkstyret forteller om rein som kommer ned for å beite om våren. Han forteller at de gamle sier at de har opplevd dette før. Han er glad for at de ikke har hatt konflikter med skyting av rein og slike konflikter i Nordreisa.

I noen intervjuer, slik som med reindriftsnæringen kommer det frem fordommer. I slike samtaler blir ofte begreper som ”samer”, ”nordmenn”, ”myndigheter” og ”staten” brukt i bred forstand. De etniske grensene kommer også frem ved at reieierne bruker begreper som ”dáža/rivgu”, mens folk i forvaltningen kan bruke begreper som samer. Aktørene har en oppfatning om hvordan dáža/rivgu

og samer er. Det samme gjelder “myndigheter”, som også er et begrep som kommer opp i intervjuene hos reindriftssamene. Mange historier som fortelles og gjenfortelles om misforståelser og sammenbrudd i samarbeid med forvaltningen, staten eller andre byråkratiinstanser blir brukt som en argumentasjon om at ”de” (myndighetene) ikke er til å stole på. I intervjuene kommer det også frem at aktørene på begge parter kjenner til noen av dem som sitter i styrene fra før av, eller til reindriftsnæringen. Styrelederen i Stabbursdalen nasjonalpark sier han kjenner distriktslederen i distrikt 16, likeledes kjenner mange av styremedlemmene til reindriftsnæringen i området fra før av. Noen av reieierne kjenner også til personene som sitter i styrene, noe som ikke er rart siden dem er lokalpolitikere. Personlig kjennskap og vennskap til aktørene i styret, bryter opp og bryter med den andregjøring som bruk av de generelle og periodevis fordomsfulle kategoriene gir betingelsene for. Dette er en form for å konstruere identiteten av seg selv, som ofte gjøres vel å lage en skille mellom *the other*, eller de andre, og seg selv. Identitet skapes gjennom likheter og ulikheter. Dermed er ”de andre” viktige for å få en forståelse av seg selv eller sin gruppe (Riggins 1997:4-5). Det at man har “de andre” gjør at man kan definere hvem “vi” eller “jeg” er. Forskjellene, eller de konstruerte forskjellene, man har på nordmenn og samer gjør det mulig å plasserer seg selv i en av gruppene og dermed definerer sin egen tilhørighet og identitet.

De fleste aktørene i forvaltningen gir uttrykk for at forvalterens rolle er viktig i å skape dialog med brukere, også indirekte reindriftsnæringen. Mange påpeker også at hans rolle vil være å innhente kunnskap i de sakene hvor det behøves. Han skal også ha den daglige kontakten med brukerne. Det fremheves som positivt at han har kontorsted lokalt. Aktørene i fylkesmennene påpeker også det positive at det er et lokalstyre. Dermed er det lettere å få til en dialog med brukerne. Det at det er eget styre og et eget nasjonalparkforvalter, i motsetning til fylkesmannen, som hadde bare en eller to personer som jobbet med forvaltningen, gjør at det er flere ressurser som jobber med forvaltningen av nasjonalparken. Fra Fylkesmannen side blir det sett på som en utfordring at det er lokale politikere som sitter i styrene, i og med at de må klare å skille politiker rollen fra styrevervene og om det er de faglige argumentene som blir avgjørende i nasjonalparkstyrene.

I dette kapittelet har jeg redegjort for hvordan forvaltningen og reindrifta beskriver de samme områdene forskjellig. Gjennom bruken, historien, flokken og vernet beskriver reindrifta områdene, mens forvaltningens fokus er verneverdi i form av naturvitenskapelig kunnskap. Videre har jeg redegjort for reindriftas kommunikasjonsmåter i forhold til forvaltningssystemets. Funnene mine viser at det er ulike oppfatninger av hvordan samhandlingen og dialogen mellom forvaltningen og reindrifta er mellom partene. Videre har jeg kommet med eksempler på hvordan begreper som natur, forvaltning, reindrift og vern, forstås og praktiseres ulikt av aktørene. Gjennom forskriftene

er begrep som reindrift definert, og er ikke i samsvar med reindriftnas forståelse av begrepet. Forskriftene for begge nasjonalparkene har ikke blitt endret siden opprettelsene, og de definisjonene av begrepene som ble gjort da gjelder fortsatt. Selv om dagens forvaltning legger til grunn for mer innflytelse av lokalbefolkningen er forvaltningssystemet såpass nytt at ingen av informantene kan si noe om hvordan den fungerer. Det er derimot merkelig at noen i reindriftnæringen gir uttrykk for at de ikke kjenner til den nye forvaltningsmodellen i det hele tatt, og at mange av disse informantene ikke skiller stort mellom SNO og nasjonalparkforvaltningen. Dette er spesielt i det ene feltet, Stabbursdalen/Láhtin. Tolkningsskjemet som blir brukt i dialogen er forvaltningens måter for kunnskapsinnhenting i, dette ser vi i eksempelet med rovdrysdokumentasjonene i Stabbursdalen/Láhtin. Videre blir det norske språket brukt i både den muntlige og skriftlige dialogen mellom partene. Måten å føre dialog på, er heller ikke i samsvar med den tradisjonelle samiske måten, og dermed kan man argumentere for at det i begge feltene er assymetri (Larsen 2009) i dialogen. Videre kan det argumenteres for at gjennom postkoloniale øyeblikk (Verran 2002) kommer kan partene komme nærmere en forståelse for hverandre, og dette er også et skritt mot mer symmetri i dialogen mellom partene. Det er viktig å poengtere at selv om det er stor skepsis og mistillit til forvaltningen poengterer flesteparten av reineierne også vernets positive sider, det vil si sjansen for inngrep i form av gruvedrift, vindmøller og slikt er begrenset. Innskrenkingen til andres kjøring området er også positivt for reindriftna, slik at reinen får være mer i fred.

Det er betydelige forskjeller på hvordan aktørene i de to områdene snakker om forvaltningen og mellom forvaltningen og reindriftna. I Reisa/Cohkolat & Biertavárri er mer forståelse og kjennskap mellom forvaltningen og reindriftna enn det er i Stabbursdalen/Láhtin. I Stabbursdalen/Láhtin er det også mer mistenksomhet og skepsis mot forvaltning hos reineiere. Dette tyder på at tidligere forvaltningspraksis også har betydning for dialogen og samhandlingen mellom partene. I neste kapittel skal jeg se mer på hvordan forvaltningspraksisen har utviklet seg i de to områdene, og argumentere for at dette har effekt på dagens forvaltning.

7.0 Forvaltningspraksisene i nasjonalparkene

Frem til 2009 var nasjonalparkene statlig styrt og forvaltningsmyndighet var lagt til fylkesmannen. Sentralt i prosessene som løp i forkant av den nye forvaltningsmodellen var en erkjennelse av viktigheten av lokal kunnskap og medvirkning av brukerne av områdene. Fra 2001 blir det igangsatt fire pilotprosjekt for lokal forvaltning av nasjonalparker etter at behovet for bedre forvaltningsmodeller er påpekt både av Riksrevisjonen i 2006 og av en ekstern evaluering av

Norges politikk for en bærekraftig utvikling i 2007 (Prop. 1 S (2009–2010)). To av forsøkene har blitt evaluert av NIBR(Prop. 1 S (2009–2010)) som fant at disse lokale forvaltningsstyrene i all hovedsak tok vare på de formelle kravene og oppgavene som lå i mandatet deres. Samtidig viste Riksrevisjonens rapport⁴¹ store svakheter ved forvaltningen av vernede områder, og pekte på at rundt 30 prosent av disse er truet og avdekte behov for styrking av forvaltningen av nasjonalparkene. Med erkjennelsen om at statlige forvaltningsoppgaver løses best ved kjennskap til lokale forhold, hvor lokale aktører er med i forvaltningen, og at lokal kunnskap vil styrke forvaltningen kunnskapsgrunnlag og legitimitet, ble kommuner invitert med i forvaltningen ved brev fra Miljøvernminister Erik Solheim i desember i 2009.⁴²

Resultatet av disse evalueringene blir introduksjon av en ny forvaltningsmodell som ble satt i gang i 2010. Det opprettes som nevnt interkommunale nasjonalparkstyret med nasjonalparkforvalter i nasjonalparkene. Videre anbefales det å oppnevne et faglig rådgivende utvalg (Prop. 1 S (2009–2010)). Det faglig rådgivende utvalg skal bestå av ulike brukerinteresser som grunneiere, andre særlig berørte offentlige organer, næringsliv, fjellstyret, frivillige organisasjoner, og samiske interesser der hvor det er relevant.⁴³ Et av målene, i tillegg til å gi større grad av lokal medbestemmelse er å forene vitenskapelige og lokale kunnskaper, eller det jeg i oppgaven vil definere som tradisjonell kunnskap. En forutsetning for dette er samhandling og dialog mellom aktører. Dette fremheves også i den nye modellen hvor forvalteren skal ha god kontakt med lokalsamfunnet samtidig som forvalteren skal ha kunnskap om lokalmiljøet. Nasjonalparkstyret skal også samarbeide med det faglig rådgivende utvalget og skal dermed ha årlige dialogmøter med utvalget (Prop. 1 S (2009–2010)).

Rammeverkene, i form av lovverk og styringsprinsipp, for forvaltningen på nasjonalparker er like. Begge hadde samme styringsform, hvor Fylkesmannen hadde forvaltningsmyndighet. Samtidig er forskriftene for nasjonalparkene ganske like og forvaltningen av nasjonalparkene skal skje i henhold til naturmangfoldloven. Likevel er det forskjeller på hvordan forvaltningen har utspilt seg tidligere og hvordan det utspiller seg i dag. Jeg skal i dette kapitlet redegjøre for ulikhetene på

⁴¹ Dokument nr. 3:12 (2005-2006) Tilgjengelig på:
http://www.riksrevisjonen.no/SiteCollectionDocuments/Dokumentbasen/Dokument3/2009-2010/Dokument%203%201/Dok3-1_Dok3-12%2020052006.pdf

⁴² Miljøverndepartementet 2009. Tilgjengelig fra:

http://www.regjeringen.no/nb/dep/md/dok/andre/brev/utvalgte_brev/2009/etablering-av-ny-modell-for-forvaltning-.html?id=588506

⁴³ Brev datert 14.12.2009 fra Miljøverndepartementet

forvaltningen mellom Stabbursdalen/Láhtin og Reisa/Cohkolat & Biertavárri. Nasjonalparkene er opprettet i forskjellige tidsrom og det er omtrent 15 år mellom opprettelsen av nasjonalparkene. På de 15 årene skjedde det mye når det gjelder samisk politikk, og det er dermed ikke overraskende at det er forskjell på opprettelses prosessene. Etter å ha redegjort for opprettelsen av nasjonalparkene går jeg videre med å drøfte forholdet mellom vern og bruk. Disse konfliktene kommer spesielt frem når det gjelder reindriftas barmarkskjøring i nasjonalparken. I prosesser der det forhandles om reindriftas barmarkskjøring kommer det tydelig frem ulikheter i forvaltningspraksisene mellom aktørene som er involvert. Dette er et viktig funn, som indikerer at det må ses like mye på de ulike praksisene til forvaltningen som lovverk. Det som i tillegg blir synlig i dette materialet er at forvaltningen og reindrifta har ulike perspektiver og praksiser knyttet til landskapet og naturen, som jeg har diskutert i kapittel 6. Den nye forvaltningsmodellen krever at det lages forvaltningsplaner eller skjøtselsplaner for å få en mer helhetlig forvaltning (Prop. 1 S (2009–2010)). Arbeidet med forvaltningsplanen går jeg gjennom i nest siste del av kapittelet og her kommer også frem hvordan forvaltningen i Reisa/Cohkolat har jobbet for å oppnå god dialog og samarbeid med brukerne i nasjonalparken. Til slutt i dette kapittelet skal jeg så på hva slag forventninger aktørene har til den nye forvaltningsmodellen. Her ser vi at aktørene i forvaltningen er mye mer forventningsfulle til den nye forvaltningsmodellen, mens reindrifta er mer skeptiske.

7.1. To ulike nasjonalparker og forvaltningsmodeller blir til

I denne delen skal jeg redegjøre hvordan forvaltningspraksisen i de to nasjonalparkene har vært tidligere. Forvaltningspraksisen har vært preget av de verdimessige grunnlag og forståelse av vern i tidsperiodene de inngår i. Da prosessene med etableringen av nasjonalparkene ble lansert, var det en periode der vern av uberørte naturområder var en målsetning (Ween 2009). Dette gjorde at medforvaltning og medvirkning heller ikke var etablerte begreper innenfor norsk naturforvaltning. I tillegg var dette en periode hvor de samiske rettighetene ikke var lovmessig implementert eller praktisert i forvaltningsapparatet og i tillegg i en tid der de eksisterende samiske interesseorganisasjonene ikke hadde samme innflytelse på politiske prosesser som det de har i dag.

Prosessene med å opprette vern i Stabbursdalen begynte tidlig i 1960-tallet. Allerede mellom 1959 og 1961 brevveksles det mellom Vest-Finnmark Skogforvaltning, Jordsalgsformannen i Finnmark og Direktoratet for statens skoger om mulig vern av deler av Stabbursdalen. Når det gjelder reindrift så diskuteres det i dette ordskiftet om det skal vernes mot reinbeite, eller hvorvidt de skal tillate de eksisterende inngjerdingen innenfor fredningsområdet. Det kommer fram at de har hentet uttalelse fra lappfogden om vern av områdene blir vesentlige hinder for utøvelse av reindrifta. Lappfogden

er imot fredning mot reinbeite. Det blir foreslått en befaringskomité hvor representanter fra naturverninspektøren, jordsalgsformannen og lappfogden deltar.⁴⁴ Denne befaringskomitéen tar sted i 1963, hvor det blant annet diskuteres hvor grensene for nasjonalparken skal gå.⁴⁵ Den 6. februar 1970 opprettes Stabbursdalen nasjonalpark. Det blir ikke fredning mot reinbeite i området og reindrift får rett til bruk av motorkjøretøy på vinterføre under utøving av "lovlig reindrift".⁴⁶ Bortsett fra et krav av en reineier om å få beholde et gjerde i fredningsområdet blir det ikke nevnt om det er ønskelig med noe videre kontaktpunkter med reineierne i nasjonalparkstyret. Det har imidlertid vært kontakt med Lappfogden, som i den tiden ble sett til å svare for kontakten mellom reindriften og forvaltningen.

15 år etter prosessen med opprettelsen av Stabbursdalen nasjonalpark, starter arbeidet med å opprette Reisa nasjonalpark. På de 15 årene har både forvaltningspraksis blitt endret gjennom å legge til rette for lokal medbestemmelse anbefalt av Kommisjonen for miljø og utvikling (1987) og Agenda 21. I tillegg til at urfolksrettigheter er til en viss grad implementert gjennom blant annet norsk ratifisering av ILO konvensjon nr. 169 (1988). Sametinget blir også opprettet i denne tiden (1989), opprettelsen av Sametinget har styrket rettsgrunnlaget for de tradisjonelle samiske næringer og historisk bruksrettigheter av områder. Disse endrede rammebetingelser blir synlig i den prosessen som forløp i forkant av opprettelsen av nasjonalparken. Brevveksling er fortsatt en viktig kommunikasjonsmåte, men i denne prosessen blir flere parter tatt med i høringsprosessen. I 1984 viser et brev at det blir hentet uttalelse fra Reindriftskontoret i Vest-Finnmark og berørte reinbeitedistrikter.⁴⁷ Ingen av reinbeitedistriktene er imot fredningen, og i høringsuttalelsene foreslås foretrukket grenser og justeringer i verneforskriftene.⁴⁸ En reineier forteller at de var glad for at det kom vern fordi det var blitt foreslått vassdragsutbygging i blant annet Saraelv og Puntaelv. Reisa nasjonalpark var en av de første nasjonalparkene i Norge som opprettet et rådgivende utvalg. Formålet med et slik organ var å "gi lokalsamfunnet og brukerne av områdene bedre innflytelse over forvaltningen av nasjonalparken". Videre poengteres det at et slikt organ vil kunne gi forvaltningsmyndigheten "viktig informasjon og ellers være til praktisk nytte". I dette rådet var det to representanter fra reindriften i tillegg til representanter fra kommunen, Statens skoger og ulike friluftsansjoner som jeger- og fiskelag og turlag.⁴⁹

⁴⁴ Brev datert 11.05.1959, fra Vest-Finnmark Skogforvaltning, brev datert 26.mai.1961, fra Vest-Finnmark Skogforvaltning, Brev datert den 16.06.61, fra Jordsalgsformannen i Finnmark.

⁴⁵ Referat fra befaringskomité i Stabbursdalen, Porsanger. 13. juni 1963

⁴⁶ Brev datert 16.02.1970 fra Kommunal- og arbeidsdepartementet.

⁴⁷ Brev datert 26.11.84, fra Reindriftskontoret for Vest-Finnmark

⁴⁸ Forslag til Reisa nasjonalpark. Sammendrag av innkomne uttalelser pr. 1. april 1985.

⁴⁹ Brev datert den 01.10.85 fra Fylkesmannen i Troms.

I senere brev (1996) fra reindriften blir det referert til møte med miljøvernavdelingen i Troms den 27. januar 1984, hvor det ifølge reineierne ble sagt at opprettelsen av nasjonalparken ikke skulle være til hinder for reindriften. Det blir videre sagt i brevet at reinbeitedistrikt 36 (Cohkolat & Biertavarri) har tidligere fremmet sitt syn angående verneområdene uten at de er blitt tatt hensyn til.⁵⁰ Reisa nasjonalpark var en av de første nasjonalparkene i Norge som opprettet et rådgivende utvalg. Formålet med et slik organ var å “gi lokalsamfunnet og brukerne av områdene bedre innflytelse over forvaltningen av nasjonalparken”. Videre poengteres det at et slikt organ vil kunne gi forvaltningsmyndigheten “viktig informasjon og ellers være til praktisk nytte”. I dette rådet var det to representanter fra reindriften i tillegg til representanter fra kommunen, Statensskoger og ulike friluftsansjoner som jeger- og fiskelag og turlag.⁵¹

Dette viser at forvaltningspraksisen har endret seg litt i de 15 årene mellom opprettelsene av de to parkene som utgjør mine undersøkelsesområder, hvor det i opprettelsen av Reisa nasjonalpark ble tatt kontakt og ført forhandlinger med både reinbeitedistriktet, i tillegg til Reindriftsadministrasjonen. Det ble også holdt i alle fall et møte med reindriften i forkant av at retningslinjene for forvaltningen av nasjonalparken ble besluttet. I høringsuttalelsene kommer det frem at reinbeitedistriktet Cohkolat går inn for vern av områdene.⁵² Paradoksalt nok, peker funn i mitt materiale på at reineiere som bruker disse områdene, opplevde at det kom negative konsekvenser for reindriften selv om det ble lovet at det ikke skulle komme noen. Dette gjelder spesielt restriksjoner i motorferdselen som vil bli diskutert nærmere i punkt 7.2.

Proessen med opprettelsene av nasjonalparkene må ses i sammenheng med forvaltningspraksisene på den tiden opprettelsene skjedde. På 60-tallet, når prosessen med opprettelsen av Stabbursdalen nasjonalpark kom i gang, ble ikke reinbeitedistriktene kontaktet. Det ble heller ikke holdt møter med de berørte reineierne, og det faktum at de vurderte å frede områdene for reinbeite viser samfunnets holdninger og den manglende rettsikkerheten reindriften hadde på den tiden. Det ble tatt kontakt med Lappefogden, men hvorvidt Lappefogden har hatt kontakt med de berørte reinbeitedistriktene er vanskelig å finne informasjon om. Likevel kan det konkluderes med at de enkelte reinbeitedistriktene hadde lite påvirkningsmulighet i opprettelsen av nasjonalparken. I Reisa ble de enkelte reinbeitedistriktene kontaktet i tillegg til reindriftsforvaltningen. Det ble også holdt møte med reindriften. Reindriften kom med høringsuttalelser, men det ble ikke tatt hensyn til dem i saker som motorferdsel. Prosessene med opprettelsen huskes i reindriften. Enten har de intervjuede

⁵⁰ Brev datert 30.09.96 fra Reinbeitedistrikt Cohkolat & Biertavarri

⁵¹ Brev datert den 01.10.85 fra Fylkesmannen i Troms.

⁵² Brev datert 30.01.85 fra Reinbeitedistrikt 36 Cåkolat

reineierne selv vært med i de prosessene, eller så har de hørt om prosessen fra den eldre generasjonen. Dette skaper skeptisk og gjør at oppbygging av tillit for forvaltningen, som er en forutsetning for at medforvaltning skal bli vellykket, blir mer utfordrende. Den manglende muligheten til å påvirke verneforskriftene gjør at disse ikke kan kalles å være i samsvar med lokale forhold, som er et av kravene for god medforvaltning i følge Orstom (1990). Motorferdsel er et tema ble forhandlet mye i begge feltene og den prosessen skal jeg redegjøre i neste del. Dagens forvaltning av vernede områder har bærekraftig utvikling, med bruk gjennom vern og medbestemmelse viktige forvaltningsprinsipper. All nasjonalparkforvaltning har likt rammeverk, men likevel viser mine funn at forvaltningen praktiseres ulikt. Dette vil også bli diskutert nærmere i senere i kapitlet.

7.2. Når vern står mot bruk

I denne delen vil jeg redegjøre den tidligere forhandlingen om barmarkskjøringen til reindrifta i feltene. I diskusjonen med barmarkskjøringen vil jeg også gå inn på argumentasjonen mellom partene og hvilke argumentasjoner som har gjennomslagskraft. Reindrifta bruker motorkjøretøy i barmark i forbindelse med samling, reparering av reingjerder, kjøring til gjeterhytter og andre aktiviteter tilknyttet drifta. I og med at flokken trenger tilsyn stort sett hele sommerhalvåret, er behovet for motorferdsel i barmark stort i reindrifta i områdene. Dette er helt klart en utfordring i nasjonalparkene, i og med at nasjonalparken vil innskrenke barmarkskjøring. Dette kommer frem i begge feltene. Mens reindriftnæringen gjerne vil bruke alle soner i nasjonalparken uten restriksjoner, har nasjonalparken et mål om vern fra og dermed restriksjoner knyttet til barmarkskjøringen. Hovedbegrunnelsen som artikuleres fra forvaltningen, for å legge restriksjoner på motorferdsel i alle soner innenfor nasjonalparken er at dette sliter ned vegetasjon.

Hovedbegrunnelsen som reindrifta benytter er at de har behov for motorferdsel. Måter disse utfordringene forsøkes å løses på mellom reindrifta og forvaltningen, utgjør en viktig forskjell på Stabbursdalen/Láhtin og Reisa/Cohkolat & Biertavárri.

I Reisa nasjonalpark har det siden opprettelsen vært forhandlinger mellom reindrifta og forvaltningen på motorferdsel i nasjonalparken. Allerede i høringsprosessen av opprettelsen av nasjonalparken diskutert motorferdselen og reinbeitedistriktet foreslår at reindrifta ikke skal trenge å søke om tillatelse til å bruk av motorkjøretøy, men heller motsatt.⁵³ Det har vært møter mellom partene angående dette helt siden opprettelsen av nasjonalparken. I 1987 ble fire reineiere anmeldt av politiet for å ha brutt vernereguleringene, og etter denne hendelsen har partene gjennomført en rekke

⁵³ Brev datert 30.01.85 fra Reinbeitedistrikt 36 Cåkolat

møter hvor de arbeidet med å utarbeide kjøreplaner som kan godtas av begge partene. I et møtereferat fra 1990 kommer det frem at Cohkolat & Biertavárri reinbeitedistrikt hadde egne forslag til motorferdsel til nasjonalparken, hvor det kom frem distriktets bruk av nasjonalparken men denne le ikke tatt hensyn til.⁵⁴ Etter flere runder med kontinuerlige forhandlinger klarte partene å bli enige om kjøreplan for distriktet, som skulle være gjeldende i tre år om gangen. Kjøreplanen skal ha ”fungert” i følge reieneierne selv. Også det rådgivende organ har uttrykt, i følge et møtereferat, at dersom det ikke kommer mer informasjon vil reinbeitedistriktet få en lignende dispensasjon i fremtiden.⁵⁵

I Stabbursdalen/Láhtin har også reindriftas barmarkskjøring blitt diskutert fra starten av. Siden Láhtin siida ikke ble påvirket av nasjonalparken før utvidelsen, har ikke de ikke deltatt i forhandlingen med forvaltningen før etter utvidelsen. Andre reinbeitedistrikt, som distrikt 16a siidaer i Kárášjoga Oarjjabealli, har derimot brevvekslet med Fylkesmannen om denne saken. De søkte i 1987 om fast dispensasjon på vedlikehold av gjerder, men en fast dispensasjon fra vernereglene fikk de ikke. Distrikt 16C Njeaiddan-siida fikk derimot i 1994, på bakgrunn av søknad dispensasjon på å kjøre snøskoter i Stabbursdalen nasjonalpark så lenge snøfåret varte. Dette protesterte de i mot, på grunnlag av at styret i distrikt 16C ikke hadde søkt om dette. De presiserer i brevet at

”distriktsstyret er helt bestemt av de oppfatning at verken distriktet eller distriktets reieneiere skal behøve å søke om tillatelse til å flytte inn, ferdes, utøve nødvendig kjøring eller utøve annen arbeidsaktiviteter i tilknytning til sitt ordinære reindriftsarbeid innenfor gjeldende reinbeiteområder, dette gjelder også innenfor området for Stabbursdalen nasjonalpark.”⁵⁶

Det kommer tydelig frem at distriktet mener de ikke skal trenge å søke om dispensasjon. Det argumenteres videre i brevet med at områdene i Finnmark, også i Stabbursdalen nasjonalpark, er samisk reinbeiteområder og at disse er brukt i generasjoner, og reindriftssamene har arvet disse områdene av sine forfedre. Det presiseres også at de ikke fra distriktets side har søkt om dispensasjon, men ser muligheten for at enkeltpersoner i distriktet har gjort det.

Etter at nasjonalparken blir utvidet i 2002, blir det holdt blant annet møte for å avklare motorferdselen i reindrifta. Møtet blir holdt i mai måned 2003, og alle reinbeitedistriktene som blir

⁵⁴ Refferat fra møte i Alta om barmarkskjøring i Reisa nasjonalpar, den 22.08.90

⁵⁵ Møtereferat rådsmøte september 1995

⁵⁶ Brev datert 01.06.94 fra Distrikt 16C

berørt av nasjonalparken er invitert. På grunnlag av det møtet og senere telefonsamtaler, gir Fylkesmannen Láhtin siida dispensasjon til bruk av 4- og 6- hjulinger for alle områder innenfor nasjonalparken. Denne dispensasjonen skal gjelde i to år, og dersom forvaltningsplanen ikke er ferdig før den tid, kan det bli aktuelt å erstatte den med en ny. Selv om det er gitt dispensasjon til bruk av motorferdsel i områdene, og selv om det har vært møter mellom forvaltningen og reindriften i denne saken, uttrykker aktørene i Láhtin siida misnøye over motorferdsel restriksjonene. Det sies blant annet at reindriften ikke får kjøre for å se etter kadaver i områder hvor det er mye rovdyr. Dette gjør at de igjen kan tape på rovdyrserstatninger siden det kreves mye dokumentasjon på tapene. En av de intervjuede forteller også at han har snakket med SNO om dette, og prøvd å forklare behovet for å kjøre og lete etter kadaver. I forbindelse med utvidelsen av Stabbursdalen nasjonalpark krevde reindriften en konsekvensutredning, blant annet for å fram hvilke ulemper utvidelsen kan få for reindriften.⁵⁷

Forvaltningen i Reisa nasjonalpark virker å ha jobbet mye mer med å etablere ambisjon i forvaltningsplan om å ha en nær dialog og gjennom dette, løse mulige konflikter som oppstår på grunn av motorferdsel. De har hatt kontinuerlige møter med reindriften fra nasjonalparken ble opprettet, og temaet virker å være diskutert detaljert. Likevel har det ikke vært har de ikke i alle saker klart å realisere et prinsipp om dialog rundt forvaltningsutfordringer i Reisa. Reisa nasjonalpark hadde utarbeidet et forvaltningsplan som etter planen skulle bli vedtatt i 1996. Reindriften gikk sterkt i mot dette, med blant annet motorferdsel som argument. Forvaltningsplanen ble ikke vedtatt.

Slik det kommer frem i denne delen av oppgaven står bruk av motorferdsel mot vern i nasjonalparken. Mens det i forvaltningen argumenteres at barmarkskjøringen skaper slitasje i vegetasjonen argumenteres det i reindriften for at barmarkskjøringen ikke skaper så mye slitasje som antatt. Den ulike oppfatningen av barmarkskjøring er et av funnene mine. I begge feltene har reindriften i en periode nektet å godta restriksjonene på motorferdsel. Dette kan tyde på at reindriften har en annen rettsoppfatning på eiendomsretten til områdene. Det at reieierne kaller områdene for "våre" kan også tolkes som at de oppfatter områdene som deres. Selv om begge nasjonalparkene har kommet frem til en løsning på utfordringene med barmarkskjøringen er det forskjell på reindriften syn på disse løsningene. I Reisa/Cohkolat sies reieierne at motorferdselen har fungert hittil. Dette er i motsetning til reindriften i Stabbursdalen/Láhtin hvor reindriften uttrykker misnøye med

⁵⁷ Brev datert 11.08.95 fra Fylkesmannen i Finnmark, Miljøvern avdelingen.

løsningen. Det virker også uklart for dem hvor de faktisk har lov til å kjøre, og de innrømmer at de ikke følger reglene så nøye.

7.3. Medforvaltning i arbeidet med forvaltningsplanen

De siste årene har verdiskapning i nasjonalparkene vært sentralt. Dette kommer frem blant annet i Stortinget Soria-Moria erklæringen fra 2005-2009 regjeringen vil legge handlingsplan for bærekraftig bruk og skjøtsel i nasjonalparkene (s.54). Samtidig er det lagt opp til at brukere skal få mer innflytelse med lokal forvaltning av nasjonalparker. Derimot peker mine funn på at det er begrenset på hvor mye reindrifta kan påvirke og i hvilken grad. Disse begrensningene kommer først og fremst av verneforskrifter og rammeverket som allerede er satt av forvaltningsmyndigheten. I arbeidet med forvaltningsplanen er det lagt opp til direkte medforvaltning mellom brukere og myndighetene. Reindriftas medforvaltning er også sikret gjennom en avtale mellom miljøverndepartementet og Sametinget, hvor det står retningslinjer som skal sikre konsultasjoner med Sametinget/samiske interesseorganisasjoner/samiske rettighetshavere i forvaltningsplan arbeidet.

Forarbeidet og utviklingen av forvaltningsplanen har vært svært detaljert i Reisa nasjonalpark. Selv om de politiske forvaltningsmessige retningslinjene rundt arbeidet med forvaltningsplanen har vært det samme, har arbeidet i Reisa nasjonalpark tatt 5 år, mens arbeidet med forvaltningsplanen i Stabbursdalen har vart i 3 år. Begge Fylkesmennene opprettet et arbeidsutvalg som skulle jobbe med forvaltningsplanen. I utvalget var ulike interesser representert. Arbeidsgruppen i Reisa var det en representant fra Fylkesmannen i Troms, en fra Nordreisa kommune, en fra Statskog, en fra Cohkolat reinbeitedistrikt, en fra Beahccegealli reinbeitedistrikt, en fra gjennomflyttende distrikt og en som representerte lokale bruker interesser.⁵⁸ Fylkesmannen i Finnmark utarbeidet forvaltningsplanen i Stabbursdalen nasjonalpark i samarbeid med arbeidsgruppe. Arbeidsgruppen bestod av representant fra Porsanger kommune, Fellesorganisasjonen for reiselivsbedriftene i Porsanger kommune, reinbeitedistrikt 16, Láhtin siida, Stabbursdalen bygdelag, Lakselvdalen bygdelag, Sjøsamisk kompetansesenter, Stabbursdalen elveirelag og Stabbursdalen grunneierforening, Stabbursdalen Naturhus og museum.⁵⁹ Arbeidsutvalget på begge stedene har jobbet seg fram til en utkast som nå er til godkjenning hos Direktoratet for naturforvaltning (DN). Deretter skal nasjonalparkstyrene godkjenne forvaltningsplanen. Forvaltningsplanen skal så til DN

⁵⁸ Om arbeidet med forvaltningsplanen. Tilgjengelig fra:

<http://www.naturvernprosesser.no/hoved.aspx?m=46973&amid=2217821>

⁵⁹ Høringsdokument: *Forvaltningsplan for Stabbursdalen nasjonalpark g Stabbursdalen landskapsvernområde*, oktober 2010

for endelig godkjenning. Arbeidsutvalgene ble oppnevnt av Fylkesmennene. Berørte parter ble invitert til å sitte i utvalgene og oppnevne representanter. I arbeidsutvalget i Stabbursdalen var det to representanter fra reindrifta, en fra distriktet og en fra Láhtin siida. I Reisa var reindrifta også representert med to personer, en fra distriktet og en som skulle representere de reinbeitedistriktene som flyttet gjennom nasjonalparken. Begge arbeidsgruppene hadde møter med reindriftnæringen utenom arbeidsgruppa.

Arbeidet med forvaltningsplanen i Reisa har vært ressurskrevende og lang. I 1996 hadde Fylkesmannen utarbeidet et utkast til forvaltningsplanen, men den ble aldri vedtatt. En av grunnene til dette var at reindrifta gikk imot den.⁶⁰ Lederen i arbeidsgruppa som jobbet med forvaltningsplanen forteller hvordan de jobbet med forvaltningsplanen og hva slags tanker de hadde for å få et best mulig resultat. Fylkesmannen har blant annet hatt åpen kontor, både i Nordreisa og i Kautokeino. Målet var å gjøre Fylkesmannen lettere tilgjengelig. I Nordreisa var idèen med åpen kontor vellykket, men i Kautokeino var det ingen av lokalbefolkningen som kom innom kontoret. Lederen i arbeidsgruppen mente grunnen til dette var at det ikke var folk i Kautokeino ikke ville bli sett i samme kontor som Fylkesmannen, spesielt ikke hvis dem gikk dit frivillig. Dette var noe hun var blitt fortalt av lokalbefolkningen i Kautokeino. Lederen i arbeidsgruppen hadde også ringt opp folk på forhånd av de åpne møtene. Da hadde hun påminnet om møtet, spurt om dem kom til å komme og allerede i de telefonsamtalene hadde hun lagt inn tid til å diskutere saken og fått ulike synspunkter fra folk. Dette hadde hun også gjort. Dette ble også gjort når det var åpent kontor, og da hadde lederen i arbeidsgruppa fått direkte svar fra folk om at de ikke kom til å komme til kontoret. I et av møtene med reindriftnæringen var det lite oppmøte på grunn av hektisk tid i næringen. Siden det var så lite oppmøte avholdt et til arbeidsgruppa et møte med reindrifta. Et annet fordel med dette var at det kom ulike folk på møtene, og da fikk de fram ulike synspunkter. Hun reflekterte i intervjuet over om disse synspunktene muligens ikke ville kommet frem på et felles møte hvor sosiale relasjoner, som knistringer mellom siidaer, ville lagd sperrer for folk, og hva de kunne si høyt. Dette utsagnet fra lederen i arbeidsgruppa forteller ikke bare hvor grundig de har jobbet for å ha prosedyrer for å få til en god dialog mellom de ulike interessepartnere, og lagt til rette for å få fram alle synspunkter i forvaltningsplansprosessen, men det forteller også at hun har hatt forståelse for mangfoldet internt i reindrifta og har respekt for, og lagt til rette for de utfordringene som dette mangfoldet utgjør når interessen motsetninger skal gis rom og synlighet. Arbeidsgruppen i Reisa lagde også nettside, hvor folk kunne følge med i prosessarbeidet med

⁶⁰ Brev datert 30.09.96 fra Reinbeitedistrikt 36 Cohkolat biertavarri

forvaltningsplanen. Målet var hele tiden å sikre at ulike lokale synspunkter, interesser og kunnskaper ble hørt, og at målsetning om å sikre en god dialog i høringsprosessen ble prioritert.

Fra dokumenter i arkivene⁶¹ kommer det fram at, Vuorje-siida og Skáiddeduottar-siidai ved oppstartet av prosessen sendte en skriftlig henvendelse til Fylkesmannen der de ba om å bli vurdert som interessenter, og gitt en plass i arbeidsutvalget. I Fylkesmannens svar⁶² til Vuorje-siidas henvendelse var den ble avvist og det blir argumentert med at dette ville gjøre arbeidsutvalgets størrelse uhåndterlig og dermed får ikke siidaen plass i arbeidsgruppa. De anbefalte dem å gjøre sine henvendelser gjennom den person fra reindrifta som allerede var gitt en plass i styret. Dette ble opplevd som en avvisning og det ble i tillegg sett som et uttrykk for at fylkesmannen ikke så at det intern i reindrifta, også i et område vil være ulike interesser og for å skape en god dialog er det viktig å ha prosesser som sikrer at alle parter får tillit til at de blir hørt og ivaretatt. Uansett så kan dette hatt betydning for prosessen og etablering av en god dialog med reindrifta. Som nevnt har Fylkesmannen i Finnmark har også hatt mye utskiftning av personell som har jobbet med Stabbursdalen nasjonalpark. Dette har ikke bare gjort feltarbeidet mitt vanskeligere, men det kan også hatt betydning for forholdet mellom reindrift og nasjonalparkforvaltningen. Det var dermed ikke mulig å få en like detaljert beskrivelse av arbeidet med forvaltningsplanen. Bortsett fra at de har jobbet med forvaltningsplanen i to år, og ikke fem som i Reisa, er det vanskelig å si hvordan dette arbeidet har foregått. På bakgrunn av intervjuene med reindrifta kan det konkluderes med at reindriftsnæringen ikke har like god kjennskap til forvaltningsplanen som i Cohkolat & Biertavárri. De som jobber med forvaltningen kjenner ikke menneskene i reindrifta så godt, og reindrifta må også forholde seg til stadighet til nye personer fra forvaltningen. Arkivsøkene fra Fylkesmannen i Finnmark viser at det har vært en del møter mellom nasjonalparken og reinbeitedistriktet, både angående forvaltningsplanen og barmarkskjøring. Siden det har vært store utskiftninger i Fylkesmannen i Finnmark, har jeg ikke funnet noen der som kunne fortalt meg mer detaljert hvordan denne dialogen er lagt opp, hvordan den har fungert osv. Det jeg derimot kan fastslå er at Stabbursdalen nasjonalpark ble utvidet først i 2002, da ble også store deler av reinbeite områdene, spesielt i Lahtin siida, gjort til verneområder. Dermed har prosessen med å få til en god dialog og samarbeid ikke vart så lenge som i Reisa nasjonalpark.

⁶¹ Brev datert 21.11.2005 fra VUORJE-siida, Mail fra Vuorje-siida i Reinbeitedistrikt 16 Karasjok vest, datert den 13.03.2006, Brev datert 22.03.2005 fra Skáiddeduottarsiida , Protokoll fra møtet med reidrifta i Stabbursdalen nasjonalpark og Stabbursdalen landskapsvernområde, 11.02.2008,

⁶² Brev datert 20.02.2006, fra Fylkesmannen i Finnmark.

7.4 Den nye forvaltningsmodellen

Den nye forvaltningsmodellen har som målsetning å realisere medforvaltning. Forvaltningen deles mellom representanter fra kommunene, fra Fylkeskommunen og der hvor det er relevant, representanter fra Sametinget. Dermed er denne medforvaltningsmodellen det tredje nivået i Carlsson & Berkes (2004) modell, hvor forvaltningen ligger hos brukere, i dette tilfellet representert av lokale politikere, men hvor staten likevel har de legale rettighetene. Dette medfører at staten, i form av Fylkesmannen, kan gripe inn hvis forvaltningen ikke skjer i tråd med regelverket. Jeg skal i denne delen se på aktørenes forventninger til den nye forvaltningsmodellen. Forventninger til den nye forvaltningsmodellen varierer mellom aktørene. Aktørene i reindrifta uttrykker i utgangspunktet skepsis til den nye forvaltningsmodellen. I Cohkolat & Biertavárri, hvor de intervjuede kjenner godt til forvaltningsplanen, uttrykker de redsel for innskrenkinger på bruken av nasjonalparkområdene. Som den ene av reineierne sa ”Jeg må si det på denne måten, det er nesten bedre at det kommer en gruvedrift dit, enn det at Fylkesmannen begynner intensiv gjeting av oss.” Denne skepsisen til forvaltningen finnes til tross for at partene i Reisa/Cohkolat & Biertavárri har hatt ganske god dialog tidligere, og reindrifta har vært involvert i forvaltningsplanprosessen. Reindrifta i Stabbursdalen/Láhtin har lite kjennskap til forvaltningsplanen, og vet ikke hva den inneholder. Når jeg snakket med dem om forvaltningsplanen var de først og fremst skeptiske, uten at de viste noe nevneverdig om den nye forvaltningsmodellen eller forvaltningsplanen. Ingen av reineierne i Láhtin jeg snakket med der hadde vært med i arbeidet med forvaltningsplanen, men selv de reineierne i Cohkolat & Biertavárri som ikke hadde vært med, hadde kjennskap til planprosessen.

Aktørene i forvaltningen av nasjonalparkene er mer positive til den nye forvaltningsmodellen. De ser dette som et godt grunnlag for å skape bedre samhandling og dialog mellom forvaltningen og reindrifta. I begge nasjonalparkene jobber forvaltningen med å bedre dialogen mellom reindrifta og forvaltningen. Styrelederen i nasjonalparkstyret i Reisa forteller at de gjerne er litt fleksible for å få til en god dialog med reindriftnæringen.

“Ja det var en fra reindriftnæringen som søkte om disp[ensasjon] for å kjøre inn til hytta si. Og han skulle også ha med seg to hjelpere da, som ikke var fra reindriftnæringen. Og da strekte vi oss veldig langt, og som han selv også sa, han har jo, i veien skulle han samtidig se til dyrene sine, og han trenger jo ikke å søke om disp for å gjøre det da. Men hvis formålet kun var å kjøre å reparere (...), så skal han gjøre det. Og siden han skulle ha med seg 2 hjelpere. Og vi strekte oss ganske langt og han søkte og det var ikke skriftlig. Og det kom, og han ønsket gjerne svar der og da, midt i ferie tiden. Så, jeg ringte rundt til styret mitt og fylkesmannen da, som også var på ferie. Og vi gjorde det vi kunne og behandlet den søknaden på ordentlig vis, til tross for ferie tiden. Kanskje

man må legge til grunn at man ikke kan forvente svar på samme dag. Men vi var hele tiden innen forstått med at vi satte veldig pris på at han (...) kontakt med han.”

Det kommer frem at styret var glade for at han hadde søkt om dispensasjon, i og med at han kunne bare ha kjørt til hytta si, og sagt at han skal se etter reinene sine samtidig. Da hadde han nemlig hatt lov til å kjøre. Folke et. Al. (2002) argumenterer for at fleksibilitet i naturressursforvaltning skaper en forvaltning som kan lære, generere kunnskap og tilpasse seg usikkerhet og overraskelser i forvaltningen. Slik type fleksibilitet som eksemplifisert ovenfor skaper også tillit og forståelse mellom forvaltning og reindrift, og gjør kunnskapsformidling mellom partene lettere. Sosial læring er også et av poengene til Berkes (2009).

Nasjonalparkforvalteren i Stabbursdalen medgir at de har lang vei å gå for å oppnå god dialog med reindriften. Dette vil ta tid, poengterer han, men han jobber for å oppnå kontakt og forståelse mellom partene. Dette gjør han ved å ta kontakt med dem og han har også spurt om å få komme på reinbeitedistriktenes årsmøter. Samtidig forteller siidalederen i Láhtin siida at hun nå får mer informasjon om hva nasjonalparkforvaltningen holder på med, blant annet forteller hun at nasjonalparkforvalteren både ringer henne og sender ut sakspapirer. Disse nye rutinene ble iverksatt blant annet etter en sak der NGO hadde fremmet planer om lavflygning. Dette gikk de imot og kontaktet dem og argumenterte for at lavflygingen vil være forstyrrende for reinflokken. Den nyansatte nasjonalparkforvalteren håndterte denne saken, og reindriften synspunkt ble tatt med i helthetsvurderingen. NGU fikk ikke tillatelse til lavflyging. I ettertid hadde de fått tilsendt og blitt informert om alle saker som berørte dem.

Den nye styresammensetningen er et tema som opptar flere. Det diskuteres om den nye sammensetningen av representanter sikrer en tilstrekkelig faglig forvaltning. Den intervjuede fra Troms fylkesmann poengterer også at de ikke har den byråkratiske bakgrunnen som de fra fylkesmennene har. Hun poengterer at det er alltid noen på jobb i Fylkesmannen, også om sommeren, og at nasjonalparkstyret må prøve å få til en ordning hvor de er tilgjengelige i feriene og. Det faglig rådgivende utvalget forventes å supplere nasjonalparkstyret. De skal komme med uttalelser, og styret og forvalteren skal kunne bruke det faglig rådgivende utvalget for å innhente kunnskap eller mer informasjon i saker hvor det trengs. Representanter fra fylkesmannen i Troms påpeker at det er viktig hvordan man legger opp dette arbeidet. Om man har bare det ene møtet som kreves i året, eller om man bruker rådet aktivt og åpenheten til rådet.

Disse forvaltningspraksisene har innvirkning på dagens forvaltning i ulik grad. Opprettelsen av nasjonalparkene blir tatt frem i reindriftsnæringen og det sies at “det ikke ble spurt om lov fra oss” og at “det ble lovet at den ikke skulle være til hinder for oss”. Opprettelsen av nasjonalparken huskes av reineierne eller så har de fått fortalt om den av de eldre som husker den. Reineierne i Láhtin er spesielt skeptiske til nasjonalparken. De sier at utvidelsen av nasjonalparken i 2002 kom, selv om de hadde gått imot den. Videre mener de at de har hatt for lite påvirkningskraft i forhold til vernereglene og forvaltningen. Mange av reindriftsutøverne gir også uttrykk på at forvaltningen kan endre og forvalte nasjonalparken som de vil, uten at reindriftsnæringen har noe å si. Blant annet sier en av de intervjuede: “Vi prøvde enda å hindre [utvidelsen av nasjonalparken], men det nyttet ikke, den kom allikevel.”. Kramvig og Førde (2012) skriver om kombinasjonsbonden i Lyngen som utfordrer deres syn på hva som er foranderlig og hva som er stabilt. I han perspektiv er natur noe som kan bearbeides og forandres, mens byråkratiet er mer fastslått. Dette synet har reineierne i Láhtin også, hvor de snakker om byråkratiet, reglene og forskriftene som noe som, på mange måter lever sitt eget liv uten at de kan gjøre noe med det. En av informantene forteller allikevel at hun har klart å påvirke en sak om lavflygning i nasjonalparken. Dette krevde en innsats fra henne, og resulterte i følge henne at hun nå får mer informasjon fra forvalteren om hva som skjer i forvaltningen av nasjonalparken.

Det virker uklart for reindriftsnæringen Láhtin når, hvor og hvor mye de får kjøre. De innrømmer også at de ikke spør om tillatelse. Tidligere forskning viser at hvis lovverket eller forvaltningen ikke samsvarer med de tradisjonelle vanene til lokalbefolkningen så vil lovverket i mindre grad bli fulgt av aktørene (Helander 2001, 2004, Riseth & Vatn 2009) Samtidig kan dette være en type protest mot vernet, og en forståelse av at området er deres, i likhet med Svartskogsaken hvor lokalbefolkningen brukte områdene selv om de ikke hadde lov til det (Bjerkli 2005).

“Det at vi ikke fikk være med på begynnelsen av prosessene, det har gjort, hvordan skal jeg si det? At vi ikke bryr oss om dem. Jeg må si at jeg personlig ikke bryr meg. Dem får bare anmelde meg, eller oss, også så ser vi hva som skjer. Vi gjør akkurat slik vi har gjort det tidligere.” (intervju kvinne nasjonalpark Stabbursdalen).

Som nevnt tidligere kommer forskjellen mellom nasjonalparkene mest fram i intervjuene med reindrifta. Nå er alle intervjuene med reineierne, betydelig mer omfattende og lengre enn de fleste intervjuene med forvaltningen. I disse samtalene virket det som om jeg åpnet et boks hvor mye frustrasjon hadde samlet seg opp. Jeg oppnådde raskt tillit av reineierne, og samtalene med dem varte i flere timer. Noen sa at nasjonalparken var et inngrep, som kom inn gjennom bakdøra. Selv

om det var få som sa det så dirkete, fikk jeg inntrykk av at alle i reindriften følte opprettelsen og forvaltningen av nasjonalparken var et inngrep og et overgrep mot reindriften. I mange av brevene som er vekslet mellom forvaltningen og reindriften kommer det også frem at reindriften mener de ikke skal trenge å søke om dispensasjon. Argumentet som blir brukt i begge reinbeiteområdene er at reindriften har rett til bruken av områdene. Mange i forvaltningen i Stabbursdalen ser det som en mulig løsning å kunne bruke systemet med distrikt- og bruksplaner, som allerede finnes i reindriften, som i spørsmålet om barmarkskjøring. Distrikt- og bruksplaner er to dokumenter som reinbeitedistriktene må levere til reindriftsforvaltningen, og i disse dokumentene må de redegjøre for blant annet bruken av områdene. Disse kan brukes som verketøy eller søknader til barmarkskjøring.

Selv om det i Reisa har vært uenigheter mellom forvaltningen og reindriften så viser aktørene i reindriften en viss forståelse for vernet. Dette kommer blant annet frem i dilemmaet med barmarkskjøring.

”Her er det hauger (buolžžat⁶³), sandhauger (sáttobuolžžat), de går sånn. Og vi har laget firehjulingstrasè oppå dem, for det er så jevnt der. [...] Så forklarer fylkesmannen meg at de haugene har stor verneverdi, og spør om vi kan flytte sporet. Jeg spurte hva slags verneverdi kan vel de haugene ha? Og da fortalte han at de haugene er slike som man kan måle isen med, istiden. Og det forstår jeg jo. [...] Han spurte da meg om vi kan flytte sporene, og det kunne vi selvfølgelig.”

Dette viser at partene i Reisa/Cohkolat & Biertavárri har etablert en arena og prosedyrer for dialog som gjør forståelse for hverandres handlinger og arbeid mulig, selv om de ikke nødvendigvis er enige om alle måter som bruk og vern gjennomføres på. Likeledes har forvaltningen, i forvaltningsplanarbeidet kjennskap til sosiale relasjoner innad i reindriften, og tilrettelagt møter for å nå ut til alle sammen.

Erfaringer og møter med Statens naturoppsyn (SNO) kommer også frem i mange av intervjuene med reineierne. Erfaringene som blir fortalt er ikke nødvendigvis knyttet opp til forvaltningen av nasjonalparken, men like gjerne til andre arbeidsoppgaver SNO måtte ha. SNO har ofte vært de personene reineierne i Láhtin har møtt fra forvaltningens side, og disse møtene med SNO trekkes frem i argumentasjonen om at forvaltningen ikke tar hensyn til reindriften eller at de ikke er til å stole på. Slike episoder huskes av reineierne, og derfor påvirker slike episoder dagens forvaltning. I

⁶³ Buolžžat – små hauger, eller sandhauger.

møtene med SNO har reineierne opplevd å ikke bli trodd (når det gjelder rovdyrssaker), eller fått beskjeder som at de ikke har lov til å ferdes med motorkjøretøy i noen områdene i nasjonalparken. Reindriftssamene skiller nødvendigvis ikke tydelig mellom SNO og forvaltningen av nasjonalparken. En reineier forteller om de meldte om et reinkadaver som de mente bjørnen hadde tatt. Noen hadde meldt om et kadaver i området, og reineierne meldte dette videre til SNO. En representant fra SNO og to reineiere dro for å finne dette kadaveret. Informanten forteller at de hadde hørt fra en i nabo siidaen om at det skulle være bjørn i det området og at denne døde reine hadde blitt slått på ryggen av bjørnen. Når de fant kadaveret begynte representanten fra SNO å flå kadaveret for å dokumentere skaden:

”Men det var rart det der, den gang vi fant det [kadaveret], han flådde bare halvparten av ryggen, og tok skinnet. [...]Og vi [han og en annen reineier] sa at det holder ikke, du må flå helt til halebeinet, skaden begynner jo akkurat der. Ryggen var brukken akkurat der. Og vi to hadde ikke med oss fotoapparat. Men vi fant dekkplassen til bjørnen, den var ovenfor kadaveret. Der hadde den ligget.”

Min oversettelse

Reindriftssamen forteller videre at de fikk brev etterpå om at det mest sannsynlig ikke hadde vært bjørn eller rovdyr som hadde drept reinen. Beskjeden de fikk var at reinen mest sannsynligvis hadde falt. Dette synes reineierne var beklagelig, spesielt siden representanten fra SNO ikke hadde tatt bilde av når de to hadde flådd reinen helt bak, og ifølge dem, sett spor etter bjørnen. En annen episode som fortelles er om en hendelse når samme reineier var på tur til sommerboplassen som ligger i nasjonalparken. Han sett at det var flere ørn som fløy over en del av flokken, og vider så han at en av ørnen drepte en kalv. Han ringte til SNO for å få det dokumentert. Han hadde spurt om det holder hvis han tar bilde av det, slik at han ikke trengte å ta med den døde kalven. Da kunne han unngå at ørnen drepte en ny kalv for å erstatte den som nettopp var drept. Han fikk beskjed om at det holdt ikke å ta bilde, og han endte opp med å ta med kalven. Når representantene fra SNO kom, ble det diskusjon mellom de to personene fra SNO som var på befaring. De målte med linjal og den ene mente det var kråke som hadde stukket kalven, siden klørne merkene må være to centimeter lange, mens den ene mente det var ørn. Jeg spurte reineieren om han ikke hadde fortalt at han hadde sett ørnen ta kalven, men det hadde han. Han var irritert over at den ene i SNO tvilte på at det var ørn.

Reineierne i Stabbursdalen/Láhtin har også søkt om erstatningskrav for nasjonalparken, hvor begrunnelsen er de vernede områdene “representerer potensielle for ikke ubetydelige økonomiske

tap for enkelte reineier som utøver reindrift i det berørte området.”⁶⁴ Dette har ikke reneiere i Reisa/Cohkolat & Biertavárri ikke har gjort. Det at dem har søkt om erstatningskrav er en indikasjon at de mener nasjonalparken er et inngrep mot dem. Disse eksemplene forteller om skepsisen til kunnskapen og de prosedyrer for innhenting av kunnskap som forvaltningen legger til grunn for sine vedtak, blant reneierne. Den forteller også om hvordan man dokumenterer kunnskap ulikt i forvaltningen og hos reindriftssamene. I forvaltningen har de klare retningslinjer hvordan de dokumenterer rovdyr tap, hvor det legges vekt på å dokumentere og vurdere skader på selve kadaveret. Hos reneierne legges det vekt på en rekke flere forhold i selve observasjon, spor i naturen etter rovdyr rundt der kadaveret blir funnet, skadeomfanget på selve kadaveret, som i dette eksemplet vurderes ulikt og hva slags rovdyr som er observert av andre personer i området. Det at reneiernes observasjoner betviles og ikke tas inn i SNO’s endelige vurderinger føles som frustrerende for reneierne. Reneierne ser det slik at deres observasjoner ikke tas inn i forvaltningens konklusjoner, og disse legges igjen til grunn for avgjørelsen om reinen er drept av rovdyr eller ikke. Prosedyrene for innhenting av kunnskap er ulike i forvaltningen og i reindriften og dette betinger et oversettelsesarbeid mellom disse kunnskapstradisjonene som gjør dialogen krevende og reneierne fortviler seg over dette.

I Carlsson & Berkes (2004) modell er det som nevnt fire nivåer av medforvaltning. I det første nivået er det to separerte grupper, hvor forholdet mellom partene er preget av dominans og fraternisering. I dette nivået deles informasjon, goder og tjenester mellom partene. I det andre nivået overlapper sfærene hverandre for eksempel i form av samarbeidsgrupper. Likevel er gruppene klart adskilt. Den tidligere forvaltningen i Reisa nasjonalpark ligner mye på forvaltningsnivå to hvor partene er separerte sfærer, men hvor de har en overlappende samhandling arena. I Stabbursdalen/Láhtin har det vært brukt mer sentralstyrte prosedyrer, som gjør idealene om medforvaltning mer krevende. I det tredje nivået kan forvaltningsrollen blitt gitt til brukerne, men det er fortsatt staten som har de legale rettighetene. Den nye forvaltningsmodellen er et forsøk på nivå tre i Carlssons & Berkes(ibid) modell hvor det er satt opp grupper med en viss selvstendighet som skal forvalte områdene. Likevel er det staten som har de legale rettighetene og kan dermed også gripe inn i forvaltningspraksiser. Slik Berkes (2007) poengterer krever medforvaltning tillit. Denne tilliten skapes ikke over natten, men krever tid og sosial læring. I dette arbeidet er Reisa/Cohkolat & Biertavárri kommet lenger enn i Stabbursdalen/Láhtin, i og med at de har jobbet grundigere med forvaltningsplanen og har hatt rdgivende utvalg i lang tid. Dette har skapt mer tillit og forståelse mellom partene.

⁶⁴ Brev datert den 21.12.06, fra advokat Trond Biti

Maktfordeling er sentral i medforvaltning. Det kan argumenteres for at maktfordelingen i den nye forvaltningsmodellen ikke er jevnt mellom brukerne og myndighetene. Dette fordi det er de øverste myndighetene, legger rammene rundt forvaltningen i form av lovverk og fordi de kan gripe inn i vedtakene som gjøres av nasjonalparkstyret. Representantene i forvaltningsstyret er lokale politikere. Disse er gjerne representanter fra lokal befolkningen, og er i mange tilfeller også brukere av områdene. Reindrifta har ikke sikret plass i styrene, men Sametinget skal være representert i områder hvor det vil være relevant. Dette åpner opp for en mulighet for at Sametinget kan oppnevne reineiere som representanter inn i styret. Dette er gjort i Reisa/Cohkolat & Biertavárri, men ikke i Stabbursdalen/Láhtin. Lokale brukere og andre interesser er sikret medvirkning til forvaltningen gjennom rådgivende utvalg. Jobben med forvaltningsplanen hos forvaltningen er også en type medforvaltning ved at det har vært opprettet et arbeidsgruppe med brukerne av området og myndighetene. I arbeidsgruppa skal makten ha vært delt, og det er nasjonalparkstyrene og DN som skal godkjenne planene. I tillegg har det vært mulig for alle å medvirke denne prosessene, ved at det i tillegg til arbeidsgruppen er holdt møter med brukerne av området.

Medforvaltning skaper det Verran (2002) kaller for postkoloniale øyeblikk. Dette er øyeblikk hvor to ulike kunnskapstradisjoner møtes for å lære av hverandre. Selv om det er betydelige forskjeller mellom kunnskapsregimene argumenterer Verran for at postkoloniale øyeblikk er et skritt i positiv retning fordi det kan lære aktørene å respektere forskjellene og tenke nytt om dem. Deretter kan et felles "plattform", hvor tillit er et viktig stikkord, etableres og man kan begynne å komme til enighet i spørsmål. Kramvig (i Kramvig & Flemmen 2008) forslår dobbeltbegrepet møte:sammenstøt for å beskrive møter eller sammenstøt mellom ulike kunnskapstradisjoner. I begrepet ligger det et poeng om at forskjellighet like gjerne kan skape grobunn for konstruktive skapende situasjoner. Møter mellom nasjonalparkforvaltningen og reindrifta kan slik sett skape en åpning for forståelse og tillit mellom partene, selv med den historiske bakgrunnen og ulikhetene i kunnskapsregimene.

I dette kapittelet har jeg diskutert forvaltningspraksisene i de to nasjonalparkene som utgjør mitt undersøkelsesområdet. Sammenligning av disse har vist seg å synliggjøre at selv om det er like rammeverk for forvaltningen av områdene har opprettelsen av forvaltningsorganene skjedd ulikt. Det er ikke én men to ulike forvaltningspraksiser som vokser frem gjennom den avdekking av prosedyrer jeg har lagt vekt på. Dette illustrer et viktig teoretisk poeng, at selv om det jobbes grundig for å skape like rammeverk og lik forvaltningspraksis, vil det være rom for fleksibilitet. Dette kan føre til at det oppstår forskjellige forvaltningspraksiser. Og dette er en påminnelse om at

vi må også se på prosesser, mer en på regler og strukturer. I disse to områdene har disse forskjellene effekt for hvordan et nært samarbeid og en god dialog med reindrifta blir realisert. Og det har igjen som effekt hvilken legitimitet reindrifta i de to områdene gir nasjonalparkstyrene. I

Stabbursdalen/Láhtin gir reindrifta uttrykk for skeptiske og mistenksomme overfor både etableringen av nasjonalparken, og i møte med de retningslinjer for bruk og vern som legges inn i den fremtidig forvaltningen av nasjonalparken. De uttrykker misfornøyde med hvordan prosessene har vært gjennomført gjennom tidene og til de løsninger som har vært presentert og til sist ble lagt som prinsipper for fremtidig bruk. Barmarkskjøringen er et godt eksempel på dette, hvor reindrifta og forvaltningen har ulike synspunkter og er uenig om både omfanget av og de skadevirkninger som motorferdsel i barmark innebærer. Forvaltningen i Stabbursdalen/Láhtin har dermed ikke klart å etablere den tilstrekkelige tillit mellom reindrifta og forvaltningen som en nær dialog forutsetter. Samtidig huskes episoder mellom reindrifta og forvaltningen også av aktører hos forvaltningen. Deres historiske minne strekkes seg derimot bare tilbake i noen år. Allikevel kan hendelser møter/diskusjoner med reindrifta tidligere ha effekt på hvordan forvaltningen forholder seg til reindrifta. Slike hendelser huskes også av forvaltningen og det nevnes i noen intervjuer av aktørene. Derimot kommer det ikke frem om dette påvirker deres tillit eller oppfatninger av reineierne. Samtidig strekkes ikke hukommelsen til aktørene i forvaltningen i nærheten av like langt som hos reineierne. Hos forvaltningen er det gjerne snakk om episoder som har skjedd noen år tilbake, og ikke lenger. Tid er viktig faktor for å skape en god medforvaltning, da forhandlinger mellom ulike synspunkter og oversettelse mellom ulike kunnskapssystemer tar tid og i Stabbursdalen har et viktig spørsmål er om det har vært satt av nok tid og ressurser for å sikre denne målsetningen i arbeidet med forvaltningsplanen. Mine funn peker også på at det ikke er arbeidet frem tilstrekkelige prosedyrer og arenaer for dialog eller konfliktløsning i Stabbursdalen/Láhtin, i og med at reindrifta stort sett ikke kjenner til selve forvaltningen. Derimot kjenner de til SNO som de møter i det praktiske arbeidet i reindrifta. Stabbursdalen nasjonalpark har ikke tidligere hatt et rådgivende utvalg, men dette har blitt foreslått når parken ble utvidet i 2002. I følge nasjonalparkforvalteren er de i gang med å starte opp med møtene for å sikre at lokal kunnskap ivaretas i et slik rådgivende utvalg.

Reisa/Cohkolat & Biertavárri har jobbet grundig med forvaltningsplanen, og brukte 2 år lengre tid enn Stabbursdalen/Láhtin på å bli ferdig med høringsdokumentet. Representanter fra forvaltningen og reindrifta kjenner til hverandre og viser også en bedre forståelse for hverandres driftsmodeller og mandat. Aktørene i forvaltningen og reindrifta kjenner også til personene hos den andre parten. I nasjonalparkstyret sitter det i dag en person fra reindrifta og Reisa nasjonalpark har også hatt et rådgivende utvalg helt siden nasjonalparken har blitt opprettet i 1986. Aktørene i reindrifta er også

mer fornøyde med løsningene som er kommet frem i for eksempel med barmarkskjøring. Dette er viktige funn i oppgaven min, fordi det viser hvordan fleksibiliteten i forvaltningen kan avgjøre forvaltningspraksisen og dermed realiseringen av medforvaltning.

Et fellestrekk ved feltene er at tidligere erfaringen med forvaltningen, helt tilbake til opprettelsen av nasjonalparkene, påvirker dagens forvaltningspraksis. Reindriften er skeptiske siden de ikke fikk den innflytelsesmulighet de selv oppfattet de hadde behov for i opprettelsen av nasjonalparkene og har siden hatt en tilbaketrekning som gjør at de ikke opplever at deres interesser og rettigheter ble tilstrekkelig ivaretatt i de tidligere faser av opprettelsen. Dette gjør at reindriften fortsatt er skeptiske til forvaltningen. Maktfordeling i medforvaltning skal som nevnt være delt mellom brukere og staten. I den nye forvaltningsmodellen flyttes makta, i form av forvaltningsmyndighet, til de lokale nasjonalparkstyrene. Intervjuene med reineierne i begge feltene tyder på at de ikke opplever makta som delt. I arbeidet med forvaltningsplanen i Reisa/Cohkolat & Biertavárri uttrykker reineiere innskrenkninger i deres bruk, selv om de har vært med i arbeidet med hele forvaltningsplanen. Reineiere i Stabbursdalen/Láhtin snakker også om forvaltningen som noe de så vidt klarer å påvirke. Samtidig kan man stille spørsmål ved om makten er delt i den nye forvaltningsmodellen, siden det er Miljøverndepartementet som har øverste myndighet for nasjonalparkene.

Selv om det blir brukt mye tid for å løse opp konflikter i Reisa/Cohkolat & Biertavárri, og selv om det er skapt arenaer for konfliktbygging har ikke reindriften full tillit til forvaltningen. Aktørene er skeptiske til den nye forvaltningsmodellen, og uttrykker redsel for innstramminger i forbindelse med forvaltningsplanen. Maktfordelingen mellom reindriften og forvaltningen kan argumenteres for å ikke være likestilt i og med at reindriften ikke er sikret plass i nasjonalparkstyrene og siden Miljøverndepartementet er klageinstans, har lagt rammeverkene for forvaltningen og vedtatt forskriftene i nasjonalparkene. Til slutt har staten den øverste myndighet, slik de ser det. Dette, og tidligere erfaringen med forvaltningen, kan være en av årsakene til at reindriften ikke har full tillit til forvaltningen. Til slutt er det nevneverdig å poengtere at selv om Stabbursdalen nasjonalpark ble opprettet 16 år tidligere enn Reisa nasjonalpark, har Reisa nasjonalpark klart å lage en tettere dialog og samhandling mellom reindriften og nasjonalparken enn Stabbursdalen nasjonalpark. Dette til tross for at Stabbursdalen har hatt mye lengre tid til å jobbe for å opprette forståelse og tillit mellom partene. I begge nasjonalparkene har det vært, og er fortsatt en del tvister mellom forvaltningen og reindriften.

8.0 Avsluttende refleksjon

Samtidig som denne oppgaven blir trykket har Stortinget vedtatt å legge ned områdestyrene i reindrifta (Innst. 307 L (2012–2013)). Områdestyrene hadde 3-5 representanter fra Fylkesmannen og 2-3 representanter fra Sametinget. Områdestyrene hadde innsigelsesrett på inngrep og var en del av med forvaltningssystemet i forvaltningen av reindrifta. Hvor det i nasjonalparkforvaltningen har blitt snakket varmt om medforvaltning som styringsprinsipp, blir dette vedtaket av flere aktører i reindrifta oppfattet som at Stortinget en helt annen holdning til medforvaltning i reindriftnæringen. Det blir sagt at “nyere forskningsbaserte studier av reindriftsforvaltningen [viser] at systemet med stor grad av lokal medvirkning gjennom kollegiale styrer, også kan bidra til en rekke utilsiktede resultater.”(Innst. 307 L (2012–2013)). Videre blir det argumentert med at dette vil “forenkle og effektivisere forvaltningen av reindriften” (ibid). Sametinget har kritisert både vedtaket og måten prosessen har blitt ført. De mener konsultasjonsprosedyrene ikke er ført i denne saken, og påpeker “Departementet har heller ikke informert Sametinget på et tidlig stadium, men først etter at beslutningen var tatt” (ibid). Sametinget er heller ikke enig i konklusjonen departementet har tatt i argumentasjonen om å legge ned områdestyrene. Norske Reindriftsamers Landsforbund (NRL), er også kritiske til forslaget og er enige med Sametinget. Videre ber Sametinget departementet om å stanse saken, men dette blir ikke tatt hensyn til. I forvaltningen av nasjonalparkene blir det lagt vekt på at med medforvaltning blir både vitenskapelig og erfaringsbasert kunnskap lagt til grunn for forvaltningen og at denne type forvaltningsmodell vil sikre lokal demokratiet i forvaltningen (Rundskriv Nr.: T-3/99). Det fascinerende hvordan argumentene kan være så motstridende i disse sakene. Det hadde vært interessant å undersøke hva som er grunnen til at medforvaltning argumenteres som bra fordelaktig i forvaltningen av vernede områder, mens den betraktes som uegnet i forvaltningen av reindriftnæringen.

Jeg har argumentert for at selv om det blir lagt opp til en lik forvaltning av nasjonalparkene kan forvaltningspraksisen utspille seg ulikt i ulike nasjonalparker. Mine funn viser at forvaltningspraksisen i Stabbursdalen/Láhtin og Reisa/Cohkolat & Biertavárri, gjennom tidene har vært ulike. Det har vært tettere dialog i form av møter, brev og telefonsamtaler mellom forvaltningen og reindrifta i Reisa/Cohkolat & Biertavárri. Dette gjør at aktørene både forvaltningen og reindrifta har mer kjennskap til hverandres virksomhet. Reindrifta i Reisa/Cohkolat & Biertavárri møter forvaltninga ulikt enn det Stabbursdalen/ Láhtin gjør. Reineiere i Stabbursdalen/ Láhtin bruker eksempler fra tidligere forvaltning hvor de har følt at de er blitt oversett for å poengtere at forvaltningen ikke er til å stole på. Denne mistilliten er ikke like stor i Reisa/Cohkolat & Biertavárri, og det har jeg argumentert med at de har hatt tettere dialog mellom forvaltningen og

reindrifta. Man skulle tro at den tette dialogen mellom partene i Reisa/Cohkolat & Biertavárri hadde gjort at all mistillit til forvaltningen var borte, men mine funn viser det motsatte. Selv om det har vært god dialog mellom partene i dette feltet, og selv om noen aktører også fra reindrifta uttrykker at forvaltningen hittil har fungert, poengterer aktørene at forvaltningen fremdeles *kan* gjøre bestemmelser uten å ta hensyn til dem.

Medforvaltning som styringsprinsipp kan ses i sammenheng med dekoloniseringsprosessene som skjer i stater som har ratifisert ILO 169 konvensjonen og demokratisering av forvaltningen verden over. Forvaltningsstyresett med anerkjennelse av alternativ kunnskapstradisjoner og medvirkning eller medforvaltning er ikke særegne i samiske områder. Prosessene med etablering av medforvaltningen i disse områdene ligger i spenningsfeltet mellom lokalpolitikk og nasjonalpolitikk/internasjonalt politikk. Saken om NGU søknad om lavflyging ble tatt opp i Stortingets spørretime den 09.05.12, hvor stortingsrepresentant Jan-Henrik Fredriksen spurte miljøministeren Bård Vegar Solhjell om det er “regjeringens vedtatte politikk at kommuner som Porsanger skal blir fjernstyrt av nabokommuner, Sameting og fylkeskommunen i forvaltningen av sine egne arealer?”.⁶⁵ Merkverdig med dette spørsmålet er at Fredriksen mener at saken demonstrerer at Sametinget ikke lenger er et “rådgivende organ, uten utøvende eller besluttede makt”. Videre poengteres det at styrelederen, som er representant oppnevnt av Sametinget “Innvalgt i kraft av sin etnisitet”, var imot denne lavflygingen. Samtidig sies at den “store haken med det er jo at reindriftsnæringen går mot store statlige subsidier”.⁶⁶ Dette tyder på at prosessene handler både om etablering av ny forvaltningsmodell i lokalnivå, men de går også inn på temaet urfolk og urfolksrettigheter. Det har blitt forsket på styreformer og urbefolkningenes rolle i medforvaltning (Spak 2005, Ulvevadet 2012, Hersoug 2003, Eythórsson 2003). Blant annet er det gjort studier fra Canada hvor det er argumentert at urbefolkningen blir tatt med i forvaltningen fordi de har mye kunnskap som myndighetene kan dra nytte av, eller som et alternativet til fortsatt konfrontasjon mellom urbefolkning og staten, i kamp for større innflytelse i forvaltning og politikk (Spak 2005). Det er også gjort flere undersøkelser på forsøk på medforvaltning i områder med urbefolkning i andre steder i verden (se for eksempel Taiepa et al. 1997, Lu et al. 2012). Felles for mange av disse studiene er at de redegjør for utfordringene i medforvaltning hvor urfolk skal være representert, eller de argumenterer for at medforvaltningen ikke fungerer. Likevel er det også vist at medforvaltning kan fungere (se for eksempel Zurba et al. 2012).

⁶⁵ Stortinget, 08.05.12. Spørsmål nr. 1348.

⁶⁶ Stortinget, 08.05.12. Spørsmål nr. 1348.

Aktørene i forvaltningen er optimistiske til den pågående medforvaltningsforsøkene i nasjonalparkene, og det mangler ikke vilje fra aktørene til å få til mer demokratiske forvaltningsprinsipper. Denne viljen vil være avgjørende sett i sammenheng med den historiske situasjonen til samene har i Norge. Jeg har argumentert for at medforvaltning trenger tid, for å utvikle seg til en fungerende styringsprinsipp. Selv om medforvaltning er utfordrende, vil denne type forvaltningsform kunne skape postkoloniale øyeblikk som vil kunne føre til reell dialog og symmetri mellom ulike kunnskapstradisjoner. I slike øyeblikk kan forskjellighet anerkjennes og tilstrekkelig likhet etableres.

Gjennom å gjøre feltarbeid i to nasjonalparker som også er sommerbeiteområde for samisk reindrift har jeg argumentert for at de ulikheter som eksisterer mellom forvaltningen og reindriftas prosedyrer for kunnskapsinnhenting og praktisering av natur kan gi utfordringer i medforvaltning. Jeg har argumentert for at disse forskjellene har utgangspunkt i ulike ontologier, som gjør at aktørene i forvaltningen og reindrifta oppfatter natur og forvaltning ulikt. Mens det er selvfølgelig i de norske nasjonalparkforvaltningene at naturen bør forvaltes etter nedfelte prinsipper, er ikke dette en like selvfølgelig oppfatning blant de samiske reineierne. I det samiske språket skal man ikke forvalte naturen, men man *kommer til enighet med det (soabadit)*. Dette viser hvor viktig de ulike forståelsene og praksisene av natur er i forvaltningen av samiske reinbeite områder.

Et paradoks i nasjonalpark forvaltningen er at selv om naturen er “urørt”, og den skal brukes og bearbeides minst mulig, så skal den allikevel forvaltes. På den måten skal nasjonalparken både være “urørt”, i form av at skoghogst blant annet er forbudt, men allikevel skal den forvaltes med blant annet forvaltningsplaner hvor det står retningslinjer for “dispensasjonsbehandling, bruk, vedlikehold, informasjon, skjøtsel, eventuelle tilretteleggingstiltak og saksbehandlingsregler” (Prop. 1 S (2009–2010)). Tidligere forskning har vist at for å få en bedre medvirkning fra reindriftssamer må språkforskjeller bli tatt hensyn til. Å ta hensyn til språklige utfordringer er viktig, men som jeg har vist er også prosedyrer for kunnskapsinnhenting i forvaltningen og reindrifta like viktige.

Jeg har argumentert for at for å forstå mistilliten som reineierne uttrykker til forvaltningen, må dette ses i sammenheng med tidligere erfaringen med forvaltningen og hvordan forvaltningen har

tidligere har vært praktisert. Det at reindrifas innspill tidligere har blitt neglisjert av forvaltningen er blitt til fortellinger og implisitte forventninger man møter i forvaltningen med. Medforvaltning er heller ikke noe som blir til over natten, men må ses som en prosess. Dermed er tid viktig i opprettelsen av tillit og forståelse mellom partene. Selv om prinsippet om medforvaltning blir lagt til grunn for forvaltningen av nasjonalparkene i Norge i dag, har reindriftsnæringen formelt bare medvirkningsmulighet ved at de sitter i det rådgivende utvalget. De er ikke sikret plass i styrene, men de kan være i den situasjonen, som i Reisa/Cohkolat & Biertavárri, hvor Sametinget har oppnevnt en representant fra reindriften i området til styret. Likevel er samer som urbefolkning sikret plass i styret gjennom Sametinget. Det er derimot et spørsmål om dette er tilstrekkelig, eller om reindriften, som brukergruppe heller burde fått sikret plass i styret? Hvordan urbefolkning blir representert og ivarettatt i medvirknings og medforvaltningsprosesser er noe som kan utprøves, undersøkes og forsker mer på. Dette er tema som vesentlig for alle stater i verden hvor urfolk befinner seg. Det er også andre forskjeller mellom områdene jeg har studert. Reineiere i Cohkolat forteller at de har behov for hjelp av verdder. Kjøringen til verddene blir i den nye forvaltningsplanen diskutert, og det fortelles av reineiere at det jobbes for å finne en løsning på det så kalte verdde-kjøringen. Reineierne uttrykker redsel for at ordningen vil medføre at verddeordningen forsvinner, og at de dermed ikke kan få hjelp av verdder lengere. I Stabbursdalen har de ikke slik utfordring. Dette viser et viktig poeng, med at forvaltningen på skje i samsvar med lokaleforhold (Orstrom 1990), fordi disse kan variere fra sted til sted.

Jeg har videre argumentert får at i reineierne ser på naturen som noe man skal forhandle med, og dermed blir naturen mer et subjekt enn et objekt. Eksempelvis må man komme til enighet med et landskap når man skal finne en høvelig plass å bygge en hytte på. Jeg er derimot i tvil på om jeg vil si at naturen blir et subjekt i samme grad som mennesker. Aktøren kan forhandle med naturen, men naturen kommer ikke til å forhandle *med* aktøren. Naturen vil "handle" slik den gjør uansett om aktøren er på stedet eller ikke. Med andre ord vil snømengdene komme uansett om reineieren har bygd hytten sin i området eller ikke. Gjennom diiddat, som er ordtak, myter eller sagn, kan reineieren til en viss grad forhandle med naturen, men likevel ikke i så stor grad som med andre mennesker. Dermed vil det bli naturlig å stille spørsmål om verden er så svart – hvit at den består av bare objekt og subjekt. Eller om man kan forstå denne dikotomien som to ytterpunkter, hvor man kan plassere de ulike samiske forståelser av naturen, som varierer fra praksis til praksis, på ulike punkter mellom dem. I en slik skala ville jeg ha argumentert at reinen ville ha vært nærmere subjektet enn naturen, i og med at reinen, eller flokken, kan forventes å handle mot aktøren. Reinene og flokken kan være uenig eller uenig med reineier. Hvis reineieren under flytting prøver å stanse

flokken i noen barflekker, kan flokken være uenig og ikke stoppe, men heller prøve andre muligheter for å komme forbi reingjeteren. Da skjer det en forhandling hvor reingjeteren må vurdere om den vil la flokken gå videre til en annen barflekk, eller jage flokken tilbake til den første barflekken helt til den stanser der.

Dialog er en forutsetning for medforvaltningsprosesser. Denne dialogen kan komme i flere former. Jentoft og McCay (1995) beskriver tre alternativer for hvor bruker grupper er med i forvaltningen. En måte er at det finnes en enveis kommunikasjon mellom partene, hvor myndighetene informerer og fiskerne eller brukerne lytter. I det andre alternativet vil myndighetene ha konsultasjoner hvor målet er å få veiledning og råd fra brukerne. Selv om konsultasjoner har funnet sted kan myndighetene velge å ikke lytte til brukerne. Det tredje alternativet er medforvaltning, hvor maktfordeling er et stikkord. I planleggingsprosesser er det krevd at det skal legges til rette for medvirkning av aktører som bli berørt av partene. Dette er stadfestet blant annet i Plan- og Bygningsloven⁶⁷, også i ILO 169 konvensjonen stadfestet at urbefolkningen skal alltid konsulteres når det gjelder saker om områder som blir brukt av urbefolkningen.⁶⁸ Det står ikke noen videre retningslinjer om i hvilken grad denne konsultasjonen skal foregå, som betyr at den kan føres som en enveis kommunikasjon like gjerne som medforvaltning. Selv om fokuset på konsultasjoner er et stort framgang for reindrifta og den samiske befolkningen, kan konsultasjoner føles som prosesser som legitimerer inngrep. Så lenge det føres konsultasjoner, eller dialog, med reindrifta, Sametinget eller andre samiske organisasjoner er det da legitimt å bygge gruveanlegg eller vindmølleanlegg? Denne tendensen ser man også i den såkalt Nordområdestrategien, hvor en sentral del av satsningen er petroleumsutvinning og næringsutvikling i nordområdene. Denne satsningen er spådd å ha katastrofale konsekvenser for reindrifta, og satsningen i sum vil være uforenelig med dagens reindrift.⁶⁹ Også i Nordområdesatsingen blir dialog og konsultasjoner lovet med samiske interesser: ”Vi vil derfor involvere urfolk i nordområdespørsmål og vil ha jevnlig kontakt og dialog med Sametinget.”⁷⁰ Dermed kan det argumenteres for at det ikke holde med konsultasjoner, men medforvaltning hvor urbefolkning som brukere er invitert inn som reelle parter. Dilemmaet om deltagelse og involveringen reflekteres også av en de intervjuede i nasjonalparkstyret. Vedkommende foreslår at reindrifta kan ha mer påvirkningskraft hvis dem ikke er med i styret.

⁶⁷ Plan- og bygningsloven av 27.06.2008

⁶⁸ ILO-konvensjon nr. 169 om urfolk og stammefolk i selvstendige stater. Tilgjengelig i <http://www.regjeringen.no/nb/dep/fad/tema/samepolitikk/midtpalte/ilokonvensjon-nr-169-om-urbefolkninger-o.html?id=451312#DEL%20II.%20LANDRETTIGHETER>

⁶⁹ Se for eksempel Bjørklund, B. 25.02.13 Nordlys

<http://www.nordlys.no/kronikk/article6536485.ece> (19.05.13), og Hivand, P. 2012:2 Boazodoaluođđasat/Reindriftnytt.

⁷⁰ Utenriksdepartementet 2007: Regjeringens nordområdestrategi.

Som han sier: “hvis dem er med i styret, og styret gjør vedtak, da er dem med på det vedtaket”. Dette indikerer også studiet til Ween (2009) hvor reieneierne ikke ble tatt hensyn til i forvaltningsprosessene om Blåfjella-Skjækerfjell nasjonalpark, og valgte å trekke seg ut av prosessene. Dette fremsto dermed som “eneste motstandsmulighet” (2009:105). Jentoft & McCay (1995) argumenterer for at medforvaltning må skje i det nivået hvor beslutningene tas, og det er kanskje nettopp dette som gjør at medforvaltning i noen områder mislykkes.

VEDLEGG A

Navn:

Stilling:

Født:

Arbeidsgruppa for forvaltningsplanen.

Hvem er i denne gruppa?

Hvordan er de blitt valgt?

Når ble denne arbeidsgruppa etablert?

Hvor lenge kommer dere å jobbe med forvaltningsplanen?

Hvorfor tar det tid?

Hva tror du dere vil oppnå med forvaltningsplanen?

Er det noen spørsmål som tar mer tid enn andre?

Hvor lenge har du jobbet med Reisa/Stabbursdalen nasjonalpark? Stilling?

Sammarbeidet mellom nasjonalpark og reindrift.

Hvordan er dialogen mellom nasjonalparken og reindriften?

Har dere hatt regelmessige møter med reinæringen?

I hvilken saker tar dere kontakt med reindriftnæringen?

Hvem tar kontakt? Med hvem tar dere kontakt?

Kommer reindriftnæringer på møter?

Tar reindriften kontakt med dere?

Er det noen utfordringen med reindriftnæringen?

Barmarkskjøring?

Fisking?

Annen høsting?

Turisme?

Bussen til reindriftnæringen? Dispensasjon?

Den nye forvaltningsmodellen

Hva slags fordeler har den nye forvaltningsmodellen?

Hva slags utfordringer kan oppstå i den nye forvaltningsmodellen?

Hva er naturparkforvalterens rolle?

Hva er den største utfordringen styrene kommer til å ha?

Rådgivende utvalg

Hva er forutsetningen til at det skal fungere?

Hva slags rolle kommer dem til å ha?

Namma:

Ahkki:

Siidadoallu vai ii?

Álggahan diedut

Makkár eatnamat leat dis?

Mo geavahehttet daid eatnamiid?

-guotteteatnamat

-ragat eatnamat

-balggoseatnamat

Goas johtibehttet geasseorohakkii, ja goas olggos fas? Lea go seamma juohkejagi?

Goas mearkubehttet? Goal leat mearkungÁrddit? Mo cohkkebehttet?

Goas njuovvabehttet?

Gos leat ororhat hyttát?

Boares áiddit?

Mádiit?

Siiddat? Johtibehttet go oktanaga orohakkii sisa?

Nasjonalparka vuoddudeapmi

Muittat go mo dii beasaidet diehtit nasjonalparka birra?

Ledje go dis čoahkkimat?

Orui go buorre vuoi heittot dalle dat nasjonalparka?

Lea og dus ipmárdus manin ráfaiduhte dan guovllu?

Bohte go din oaivilat ovdán dan vuodđudeamis?

Nasjonalparka ja ealáhus

Mo dat vaikka dat nasjonalparka din bargguide?

Turisttat?

Meahcceeallit?

Murren?

Cegget hyttái dahje áiddiid? Ohccamusat?

Mohtorjohtolat?

Murjen?

Leat go makkarge kontrollat?

Deaivabehttet go nasjonalparka olbmuid meahccis?

Sisabahkkemat?

Nasjonalparka ja gulahallan

Lea og dis olmmoš stivrras?

Orrobehttet og beassamin váikkuhit?

Leat go dis coahkkimat nasjonalparkan? Mo dat lávejit doaibmat? Geat mielde dain čoahkkimiin?

Leat go dis álggu rájes leamaš dat čoahkkimat?

Ođđa hálddašanvuohki

Luohttamus dan ođđa stivri?

Forvaltningsplana, orro go dat buorre?

Jáhkát go mihkkege rievda dainna?

Litteratur

Alvard, M.S. 1993. "Testing the "Ecologically Noble Savage" Hypothesis – Interspecific Prey Choice by Piro Hunters og Amazonian Peru." I *Human ecology, an interdisciplinary journal*. Vol. 21, No. 4, 355-87

Alvesson, M. & Deetz S. 2000. *Doing Critical Managment Research*. London: Sage

Andersene, S. 2001. "Fjordfiske, forvaltning og legitimitet". I Schanche, A. (red.) *Naturressurser og miljøverdier i samiske områder. Dieđut 2/2001* Guovdageaidnu (Kautokeino), Sámi Instituhtta.

Arbeidsdepartementet 2000-2001. St.meld. nr. 55 (2000-2001) *Om Samepolitikken*.

Barret, M. J. 2013. "Enabling hybrid space: epistemological diversity in socio-ecological problem-solving" I *Policy Sci.* 10.1007/s11077-013-9178

Bay-Larsen, I. A. 2012a. "The conservationists' concerns: on national administration response to integrated use and protection planning". I Bay-Larsen, I. A. 2012. *Bureaucrats and Boundaries. The changing intersection between experts, local communities and environmental administration in nature protection*. Tromsø, Universitet i Tromsø

Bay-Larsen, I. A. 2012b. "The Premises and Promises of Trolls in Norwegian Biodiversity Preservation". I Bay-Larsen, I. A. 2012. *Bureaucrats and Boundaries. The changing intersection between experts, local communities and environmental administration in nature protection*. Tromsø, Universitet i Tromsø

Berkes, F. 2012. *Sacred ecology*. New York, Routledge

Berkes, F. 2009. "Evolution of co-management: Role of knowledge generation, bridging organizations and social learning" I *Journal of Enviromental Managment*, Vol. 90. Issue 5.

- Berkes, F. 2007. "Adaptive Co-management and Complexity: Exploring the many faces of co-management". I Armitage, D., Berkes, F. & Doubleday, N. 2007. *Adaptive Co-management: Collaborating, learning, and Multilevel governance*. Vancouver, UBC Press
- Bientie, B. 2001. "Det er landet som eier folket": et sørsamisk økoteologisk perspektiv". I Schorre, H. J. & Tomren, T. S. (red.) *Grønn postill : økoteologi og kirkehverdag*. Oslo, Verbum.
- Bjerkli, B & Selle, P. 2003a. "Samisk offentlighet og makt". I Bjerkli, B. & Selle, P. (red.) *Samer, makt og demokrati. Sametinget og den nye samiske offentligheten*. Trondheim, Gyldendal Norsk Forlag AS.
- Bjerkli, B & Selle, P. 2003b. "Sametinget – kjerneinstitusjonen innenfor den nye samiske offentligheten". I Bjerkli, B. & Selle, P. (red.) *Samer, makt og demokrati. Sametinget og den nye samiske offentligheten*. Trondheim, Gyldendal Norsk Forlag AS.
- Bjerkli, B. 2004. Svartskogen i Manndalen – samisk sedvanemessig bruk og forvaltning. *Nord-Troms museums skrifter; Nr. 1*.
- Bjørklund, B. 25.02.13 kronikk i *Nordlys*, tilgjengelig på:
<http://www.nordlys.no/kronikk/article6536485.ece>
- Bongo, M. A. 2012. "Reindriftas medvirkning i en kommuneplanprosess. En casestudie av planlegging i Alta kommune" Masteroppgave, Høgskulen i Volda.
- Brinkmann, S., Tanggaard, L. 2010. *Kvalitative metoder*. København: Hans Reitzels Forlag.
- Buljo, A. I. & Sara, K. A. "Buss som gjeterhytte" I NRK 11.03.09
http://www.nrk.no/kanal/nrk_sapmi/1.6520111 (15.05.13)
- Bull, K. S. 1997. *Studier i reindrifftsrett*. Otta: AiT Enger AS
- Carlsson, L. & Berkes, F 2005. "Co-management: concepts and methodological implications" I *Journal of Environmental Management*. Vol. 75: 67-76
- Castree, N. & Braun, B. 2011. *Social nature. Theory, Practice, and Politics*. Oxford: Blackwell
- Direktoratet for naturforvaltning. "Norges nasjonalparker". Tilgjengelig fra:
<http://www.nasjonalparkstyre.no/Om-styrene/> (20.01.13)
- Direktoratet for naturforvaltning 2012. "Stabbursdalen nasjonalpark". Tilgjengelig fra:
<http://www.dirnat.no/content/500041044/Stabbursdalen-nasjonalpark> (09.11.12)
- Direktoratet for naturforvaltning 2012. "Reisa nasjonalpark". Tilgjengelig fra:
<http://www.dirnat.no/content/1406/Reisa-nasjonalpark>. (09.11.12)
- Direktoratet for naturforvaltning 2013. "Vernet natur." Tilgjengelig fra:
<http://www.miljostatus.no/Tema/Naturmangfold/Vernet-natur/#A> (25.05.13)
- Eira, I. M. G., Magga, O. H. & Eira, N. I. 2010. "Muohatearpmaid sisdoallu ja geavahus". Prosanger, J. (red.), Guttorm, O., Kalstad, J. K. & Oskarsson, L. S. S. *Sámi dieđalaš áigečála*. Nr.2.
- Eliassen, S. 2013. "Anmeldes for ulovlig kjøring i egen nasjonalpark". Tilgjengelig fra:
<http://www.finnmarkdagblad.no/nyheter/article6647419.ece> (15.05.13)
- Eythórsson, E. 2001. "Tradisjonell kunnskap og forvaltningsutfordringer". I Audhild Schanche (red.) *Naturressurser og miljøverdier i samiske områder* Dieđut ; 2/2001. Guovdageaidnu [Kautokeino] : Sámi instituhtta.
- Eythórsson, E. 2003. "The coastal Sami: a 'Pariah Caste' of the Norwegian Fisheries? A reflection on Ethnicity and Power in Norwegian Resource Management". I Jentoft, S., Minde, H. & Nilsen, R (red.) *Indigenous peoples*. Eburon Academic Publishers, Deft.

- Falleth, E. I., Hovik, S. & Sandström, C. 2008. "Komplekse interesser og lokalt naturvern". I *UTMARK - tidsskrift for utmarksforskning*. 1:2008
- Folke, C., Carpenter, S., Elmqvist, T., Gunderson, L., Holling, C.S., Walker, B., et al., 2002. Resilience and sustainable development: building adaptive capacity in a world of transformations, International Council for Science, ICSU Series on Science for Sustainable Development No. 3.
- Forskrift om verneplan for Stabbursdalen 2002. *Forskrift om verneplan for Stabbursdalen vedlegg 1, vern av Stabbursdalen nasjonalpark/Rávttošvuomi Álbmotmeahcci, Porsanger og Kvalsund kommuner, Finnmark*. Tilgjengelig fra: <http://www.lovdata.no/cgi-wift/ldles?doc=/lf/lf/lf-20021220-1771.html>
- Forskrift om vern for Reisa nasjonalpark/Ráisa álbmotlas meahcci 1986. *Forskrift om vern for Reisa nasjonalpark/Ráisa álbmotlas meahcci Nordreisa kommune, Troms*. Tilgjengelig fra: <http://www.lovdata.no/cgi-wift/ldles?doc=/lf/lf/lf-19861128-2112.html>
- Fylkesmannen i Troms 2009. "Om arbeidet med forvaltningsplanen". Tilgjengelig fra: <http://www.naturvernprosesser.no/hoved.aspx?m=46973&amid=2217821>. Hentet den 07.10.2012.
- Førde, A. 1998. "Everyday life of farming households in Southern France and Northern Norway". I *MOST: Coping strategies in the North. Local practices in the context of global restructuring*. Nordic Council of Ministers.
- Gaup, K. E. 2005. *Silivávži. Landskap, opplevelser og fortellinger i et samisk-norsk område i Finnmark*. Guovdageaindu (Kautokeino): Sámi Instituhtta
- Geertz, C. 1973. "Thick description: Toward an interpretive theory of culture." Geertz C. *The interpretation of cultures*. New York: Basic Books
- Gullestad, M. 1990. "Naturen i norsk kultur". Frønes I. & Dechman-Sørensen, T. (red.) *Kulturanalyse*. Oslo: Gyldendal
- Goffman, E. 1992. *Vårt rollespill til daglig: en studie av hverdagslivets dramtikk*. Pax, Oslo.
- Halti nasjonalparksenter og Troms Reiseliv AS 2006. "Anbefalinger om turismehåndtering i Reisa nasjonalpark og Raisduottarhaldi landskapsvernområde inkludert randsoner." Tilgjengelig fra: <http://www.naturvernprosesser.no/hoved.aspx?m=46982&amid=3427734>
- Halti nasjonalparksenter AS 2008. "Lokal bruk av Reisa nasjonalpark / Raisa albmotlas meahcci og Raisduottarhaldi landskapsvernområde / Raisduottarhaldi suodjemeahcci". Tilgjengelig fra: <http://www.naturvernprosesser.no/hoved.aspx?m=46982&amid=2787467>
- Hansen, L. I. & Olsen, B. 2004. *Samisk historie: frem til 1750*. Oslo : J.W. Cappelens Forlag.
- Helander (2001) 2004 "Samiska rattsoppfatninger", Riseth & Vatn 2009 "Modernization and pasture degradation. A comparative study of two Sami reindeer pastutture regions in Norway", Riseth 2009 "Modernization and pasture degradation. A comparative study of two Sami reindeer pastutture regions in Norway",).
- Hersoug, B. 2003. "Maori fishing rights: Coping With the Arbooriginal Challenges". I Jentoft, S., Minde, H. & Nilsen, R (red.) *Indigenous peoples*. Eburon Academic Publishers, Deft.
- Hivand, P. 2012 Kronikk: "Hvor mye rein har du?" I Boazodoaluodđasat/Reindriftnytt 2012:2.
- Holloway, L. & Hubbard, P. 2001. *People and place the extraordinary geographies of everyday life*. Great Britain Henry Ling Limited
- ILO-konvensjon nr. 169 om urfolk og stammefolk i selvstendige stater. Tilgjengelig i

<http://www.regjeringen.no/nb/dep/fad/tema/samepolitikk/midtspalte/ilokonvensjon-nr-169-om-urbefolkninger-o.html?id=451312#DEL%20II.%20LANDRETTIGHETER>

- Ingold, Tim 2000: "From trust to domination: an alternative history of human-animal relations", kap 4. I T. Ingold, *The perception of the environment. Essays in livelihood, dwelling and skill*. Oxon, Routledge, Abingdon
- Jentof, S., McCay, 1995. "User participation in fisheries management". I *Marine Policy*, Vol. 19, No. 3, pp.227-246
- Jentoft, S. 1998. *Almenningens komedie. Medforvaltning i fiskeri og reindrift*. Oslo: Ad Notam Gyldendal
- Jentoft, S. 2003. "Co-management – the way forward". I Wilson, D. C., Nielsen, J. R. & Degnbol, P. (red.) *The fisheries Co-management Experience*. The Netherlands, Kluwer Academic Publisher
- Jentoft, S., Mikaelson, K. H. & Hernes, H. K. 2003. "Representation in fisheries co-management". I Wilson, D. C., Nielsen, J. R. & Degnbol, P. (red.) *The fisheries Co-management Experience*. The Netherlands, Kluwer Academic Publisher
- Jernsletten, J. 2010. *Bissie dajve : relasjoner mellom folk og landskap i Voengel-Njaarke sijte*. Tromsø, Universitetet I Tromsø
- Johannessen, A., Tufte, P. A. & Christoffersen, L. 2010. *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode*. Oslo: Abstrakt.
- Johannes R. E., & Hviding E. 2000. "Traditional knowledge possessed by the fishers of Marovo Lagoon, Solomon Islands, concerning fish aggregating behavior." *Traditional Marine Resource Management and Knowledge Bulletin*, No.12: 22-29. ISSN 1025-7497
- Joks, S., Magge, O. H., Mathiesen, S. & Henriksen, I. M. 2006: "Reintallet i Vest-Finnmark. Forskningsbasert vurdering av prosessen rundt fastsettelse av høyeste reintall i Vest-Finnmark" Tilgjengelig på:
http://www.regjeringen.no/upload/kilde/lmd/nyh/2006/1185/ddd/pdfv/302106-reintallet_i_vest-finnmark_131206.pdf (25.05.2013)
- Justis- og beredsskapsdepartementet 2012. *Kongeriget Norges Grundlov, given i Rigsforsamlingen paa Eidsvold den 17de Mai 1814*
- Kalland, A. 2000. "Indigenous Knowledge: Prospects and Limitations", (pp. 319-335). I R. Ellen, P. Parkes and A. Bicker (eds.), *Indigenous Environmental Knowledge and its Transformations: Critical Anthropological Perspectives*. Amsterdam: Harwood Academic Publishers.
- Kramvig, B. & Flemmen, A. B. 2008. "Møter:sammenstøt av verdier I samiske-norske verdagsliv". I Leirvik, O. (red.) & Røthing, Å. *Verdier*. Oslo, Universitetsforlaget.
- Kramvig, B. & Førde, A. 2013. "**Utforskning og improvisasjon** – hvordan studere stedlig innovasjon". I Førde, A. (red.) & Aure, M. *Å finne sted . metodologiske perspektiver i stedsanalyser*. Trondheim, Akademik forl.
- Krech, S. 2005. "Reflections on conservation, sustainability, and environmentalism in indigenous North America." I *American Anthropologist* Vol. 107, No. 1. 78-86
- Kvale, S., Brinkmann, S. 2010: *Det kvalitative forskningsintervju*. Gyldendal, Oslo
- Konrad Nielsen - Lappisk (samisk) ordbokUniversitetsforlaget.

- Landbruks- og matdepartementet 2007. LOV 2007-06-15 nr 40: Lov om reindrift (reindrifftsloven) http://www.regjeringen.no/nb/dok/lover_regler/lover/reindrifftsloven-2.html?id=475631
- Landbruks- og matdepartementet 2013. "Proposisjonen om Reindrifftsavtalen 2013-2014 – Oppfølging av fastsatt øvre reintall" Tilgjengelig på: <http://www.regjeringen.no/nb/dep/lmd/aktuelt/nyheter/2013/mars-13/reindrifftsavtalen-2013-2014/proposisjonen-om-reindrifftsavtalen-2013-.html?id=720625>. Hentet den 27.05.2013.
- Larsen, T. 2009. *Den globale samtalen : om dialogens muligheter*. Oslo, Skandinavia Academic Press
- Lindahl, K. B. 2008. *Frame analysis, place perceptions and the politics of natural resource management*. Uppsala: SLU Service/Repro
- Lorenz, E. 1981. *Samefolket i historien*. Oslo: Pax Forlag A/S.
- Lu, D.J., Chueh, H.C. & Kao, C.W. 2012. "Why They Cannot Work Together: A Study of the Co-Management of Natural Resources with Indigenous People in Taiwan". I *Society & Natural Resources: An International Journal*, Vol. 25, Issue 1.
- Magga, O. H., Mathisen, S. D., Corell, R. W., Oskal, A. (eds.) 2012. *Reindeer herding, traditional knowledge and adaptation to climate change and loss of grazing land*. Guovdageaidnu (Kautokeino): International Centre for Reindeer Husbandry
- Medby, I. A. 2011. "Historisk FN rapport om samer" i www.fn.no. Tilgjengelig fra: <http://www.fn.no/Aktuelt/Nyheter/Nyhetsarkiv/Urfolk/Historisk-FN-rapport-om-samer> (22.04.13)
- Miljøverndepartementet 1991. St.meld. nr. 62 (1991-92), *Ny landsplan for nasjonalparker og andre større verneområder*.
- Miljøverndepartementet 1992. St.Meld. Nr. 13 (1992-1993) *FN- konferansen om miljø og utvikling i Rio de Janeiro*.
- Miljøverndepartementet 1997: St.meld. nr. 58 (1996-1997) *Miljøvernpolitikk for en bærekraftig utvikling*
- Miljøverndepartementet 1999: Rundskriv Naturvernloven Nr.: T-3/99. Tilgjengelig fra: <http://www.regjeringen.no/nb/dep/md/dok/rundskriv/1999/t-399-naturvernloven.html?id=425437> (15.05.13)
- Miljøverndepartementet 2003: St.meld. nr. 25 (2002-2003) *Regjeringens miljøvernpolitikk og rikets miljøtilstand*
- Miljøverndepartementet 2007. Avtale mellom Sametinget og Miljøverndepartementet om retningslinjer for verneplanarbeid etter naturvernloven i samiske områder. Tilgjengelig i: http://www.regjeringen.no/nb/dep/md/dok/lover_regler/retningslinjer/2007/avtale-mellom-sametinget-og-miljoverndep.html?id=481195 (02.04.13)
- Miljøverndepartementet 2009. Etablering av ny modell for forvaltning av verneområder – invitasjon til å delta i nasjonalpark-/verneområdestyrer [Online]. Tilgjengelig fra: http://www.regjeringen.no/nb/dep/md/dok/andre/brev/utvalgte_brev/2009/etablering-av-ny-modell-for-forvaltning-.html?id=588506 (06.03.13)
- Miljøverndepartementet 2009: Pressemelding. Tilgjengelig fra: <http://www.regjeringen.no/nb/dep/md/pressemelder/pressemeldinger/2009/verne-omradene-skal-forvaltes-lokalt.html?id=570928> (06.03.13)

- Miljøverndepartementets 2009. Prop. 1 S (2009–2010) FOR BUDSJETTÅRET 2010. Tilgjengelig på: <http://www.regjeringen.no/nb/dep/md/dok/regpubl/prop/2009-2010/prop-1-s-20092010.html?id=581125>
- Miljøverndepartementet 2009: *Etablering av ny modell for forvaltning av verneområder – invitasjon til å delta i nasjonalpark-/verneområdestyrer*. Tilgjengelig fra: http://www.regjeringen.no/nb/dep/md/dok/andre/brev/utvalgte_brev/2009/etablering-av-ny-modell-for-forvaltning-.html?id=588506
- Miljøverndepartementet 2010: *LOV 2009-06-19 nr 100: Lov om forvaltning av naturens mangfold. (Naturmangfoldloven)*
- Miljøverndepartementet 2010: *LOV 2008-06-27 nr 71: Lov om planlegging og byggesaksbehandling (Plan- og bygningsloven)*
- Minde, H 2003. ”Urfolksoffensiv, folkerettsfokus og styringskrise: kampen for en ny samepolitikk 1960-1990”. I Bjerkli, B. & P.Selle (red.) *Samer, makt og demokrati*. Oslo: Gyldendal Akademiske Forlag
- Minde, H. 2005. ”Sápmelaččaid dáruiduhttin – manne, movt ha makkár váikkuhusaid buvttii?” *Gáldu čála* Nr 3, Guovdageaidnu
- Norges nasjonalparker 2012. “Om styrene”. Tilgjengelig fra: <http://www.nasjonalparkstyre.no/Om-styrene/>. (17.04.13)
- Norges nasjonalparker 2012: ”Reisa og Ráisduottarháldi. Nasjonalpark og landskapsvernstyre”*. Tilgjengelig fra: <http://www.nasjonalparkstyre.no/Reisa-nasjonalpark/Om-nasjonalparken/> (02.02.13)
- Norges vassdrags- og energidirektorat. “Vindkraft” [http://www.nve.no/no/Konsesjoner/Konsesjonssaker/Vindkraft/\(03.04.13\)](http://www.nve.no/no/Konsesjoner/Konsesjonssaker/Vindkraft/(03.04.13))
- Næringskomiteen 2013. “Innstilling fra næringskomiteen om endringer i reindriftsloven mv. (avvikling av områdestyrene)”* Innst. 307 L (2012–2013). Tilgjengelig fra: <http://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Publikasjoner/Innstillinger/Stortinget/2012-2013/inns-201213-307/?lvl=0>. (28.05.13)
- Orström, E. 1990. *Coverning the commons. The evolution of Institutions for Collective Action*. New York, Cambridge University press.
- Oskal N. 1998. “NOMADEN – TENKNING OM NOMADER OG NOMADETENKNING”. I *Reindriftsnytt/Boazodoallu ođđasat*, 1998 nr.2. Alta: Reindriftsforvaltningen.
- Oskal, N. 1995. *Det rette, det gode og reinlykken*. Tromsø : Universitetet i Tromsø, Institutt for samfunnsvitenskap, Filosofiseksjonen
- Otterlei, J. B. & Sande, A. 2010. “Styring av norsk og svensk miljø- og naturforvaltning”. I *Tidsskrift for samfunnsforskning*. 03/2010
- Paine, R. 1970
- Paulgaard, G. 2006. ”Feltarbeid i egen kultur – innenfra, utenfra eller begge deler?” I E. Fossåskaret, O. L. Fuglestad & T. H. Aase (red.). *Metodisk feltarbeid. Produksjon og tolkning av kvalitative data*. Universitetsforlaget,
- Porsanger, J. & Guttorm, G. 2011. *Working with Traditional Knowledge: Communities, Institutions, Information Systems, Law and Ethics*. Dieđut 1/2011.

- Reindriftsforvaltningen 2010: Ressursregnskap for reindriftsnæringen 2009
Reindriftsforvaltningen 2012: Ressursregnskap for reindriftsnæringen 2011.
Reindriftsforvaltningen 2012: Totalregnskap for reindriftsnæringen 2011
- Reisa og Ráisdjuottarháldi. Nasjonalpark og landskapsvernstyre 2012. "Om nasjonalparken".
Tilgjengelig fra: <http://www.dirnat.no/content/500041044/Stabbursdalen-nasjonalpark>
(11.04.13)
- Reisa-Nasjonalpark. *Hovedside*. Tilgjengelig fra: <http://reisa-nasjonalpark.no/> (30.05.13)
- Ressursutvalget for Finnmarksvidda (NOU 1978:18)
- Riggings, S.H. 1997. "The Language and Politics of Exclusion". I *Communication and Human Values*. California: Sage publications, Inc.
- Riksrevisjonen 2011. "Riksrevisjonens undersøkelse av bærekraftig reindrift i Finnmark".
Dokument 3:14 (2011–2012). Tilgjengelig på:
http://www.riksrevisjonen.no/Rapporter/Documents/2011-2012/Dokumentbase_3_14_2011_2012.pdf. (29.05.2013)
- Rikrevisjonen 2005. Dokument nr. 3:12 (2005–2006) Tilgjengelig på:
http://www.riksrevisjonen.no/SiteCollectionDocuments/Dokumentbasen/Dokument3/2009-2010/Dokument%203%201/Dok3-1_Dok3-12%2020052006.pdf (16.05.13)
- Stor samisk – Norsk ordbok. 1.utgave. Davvi Girji OS
- Sande, A. 2010. *Villmark i grenseland. Samens hjemland, nasjonalpark eller verdensarvområde i Lapponia*. Unipub As
- Sara, M. N. 2001: "Siidadannelser og slektskapsnettverk. Kontinuitet og diskontinuitet". Bull, K. S., Oskal, N., Nils Sara, M., N. *Reindriften i Finnmark : rettshistorie 1852-1960*. Oslo: Cappelen Akademisk
- Sara, M. N. 2009. "Siida and Traditional Sámi Reindeer Herding Knowledge. I *The Northern Review* 30
- Semb, A. J. 2003. "Normenes makt". I Bjerkli, Bjørn & Per Selle (red.) *Samer, makt og demokrati*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS.
- Setten, G. 2013. "Til fots – et metodeblikk på landskap og praksis". Førde, A. (red.), Kramvig, B., Berg, N. G. & Dale, B. *Å finne sted: metodologiske perspektiver i stedsanalyser*. Trondheim: Akademika forl.
- Solvang, O. 2009. "«Mobil gjeterhytte»" i Nordlys.
<http://www.nordlys.no/nyheter/Innenriks/article4185439.ece?service=print>
(10.04.13)
- Spak. S. 2005. "The Position of Indigenous Knowledge in Canadian Co-management Organisations". I *Anthropologica* Vol. 47 No.2
- Stabbursnes naturhus og museum 2013. *Hovedside*. Tilgjengelig på:
<http://www.stabbursnes.no/index.htm> (13.05.13)
- Spradley, James P. 1980: *Partisipant observation*. New York, Holt, Rinehart and Winston.
- Statsministerens kontor 2005: *Politisk plattform for en flertalsregjering 2005-2009*. Såkalt "Soria-Moria erklæring"

- Strang, V. 2003. "An appropriate question? The propriety of anthropological analysis in the Australian political arena." I Caplan, Pat (ed.): *the ethics of antropological of anthropology: debates and dilemmas*. London & New York, Routlegde.
- Sveen, S. B. & Mikalsen, R. J. A 2011. RAPPORT FOR REGISTRERINGSPROSJEKTET 2007-2008. Registrering av kulturminner og kulturmiljø. Sámediggi/Sametinget. Tilgjengelig fra: [http://www.naturvernprosesser.no/Kulturminner_Reisa - red_XRQc5.pdf.file](http://www.naturvernprosesser.no/Kulturminner_Reisa_-_red_XRQc5.pdf.file)
- Sørensen, S. A., Høystad, O. M., Bjurström, E., Vike, H. & Nordgård, Y. 2008. *Nye kulturstudier : en innføring*. Oslo, SAP
- Taiepa, T., Lyver, P., Horsley, P., Davis, J., Bragg, M. & Moller, H. 1997. "Co-management of New Zealand's conservation estate by Maori and Pakeha: a review". I *Environmental Conservation* 24(3): 236-250
- Utenriksdepartementet 2007: Regjeringens nordområdestrategi. Tilgjengelig fra http://www.regjeringen.no/nb/dep/ud/dok/rapporter_planer/planer/2006/regjeringens-nordomradestrategi.html?id=448697 (05.05.13)
- Ulvevadet, B. 2012. *The governance of Sami reindeer husbandry in Norway : institutional challenges of co-management*. Tromsø, Universitetet i Tromsø
- Verran, H. 2002. "A Postkolonial Moment in Science Studies: Alternative Firing Regimes of Environmental Scientist and Aboriginal Landowners". I *Social Studies of Science*, Vol. 32, No. 5/6
- Ween, G. 2009: "Blåfjella-Skjækerfjell nasjonalpark: Naturforvaltning som produksjon av natur/sted. *Norsk antropologisk tidsskrift*. Vol. 20, nr. 1., s. 95-108. Universitetsforlaget
- Zorgdrager, N. 1997. *De rettferdiges strid*. Norge: Østlands- Postens Boktrykkeri as.
- Zurba, M., Ross, H., Izurieta, A., Rist, P., Bock, E. & Berkes, F. 2012. "Building Co-Management as a Process: Problem Solving Through Partnerships in Aboriginal Country, Australia". I *Environmental Management*, Vol. 49, [Issue 6](#), pp 1130-1142

Andre dokumenter

- Brev datert 11.05.1959, fra Vest-Finnmark Skogforvaltning
- Brev datert 26.05.1961, fra Vest-Finnmark Skogforvaltning
- Brev datert den 16.06.61, fra Jordsalgsformannen i Finnmark
- Brev fra Statens naturverninspektør 1962
- Brev fra Statens naturverninspektør 1962
- Referat fra befarung i Stabbursdalen, Porsanger. 13. juni 1963
- Brev datert 16.02.1970 fra Kommunal- og arbeidsdepartementet.
- Forslag til Reisadalen nasjonalpark Fylkesmannen i Troms, Miljøvernavdelingen. Mars 1984.
- Brev datert 26.11.84, fra Rein driftskontoret for Vest-Finnmark
- Brev datert 30.01.85 fra Reinbeitedistrikt 36 Cåkolat
- Forslag til Reisadalen nasjonalpark. Sammendrag av innkomne uttalelser pr. 1. april 1985.
- Brev datert den 01.10.85 fra Fylkesmannen i Troms.
- Referat fra møte i Alta om barmarkskjøring i Reisa nasjonalpar, den 22.08.90
- Brev datert 01.06.94 fra Distrikt 16C
- Brev datert 11.08.95 fra Fylkesmannen i Finnmark, Miljøvernavdelingen.
- Møtoreferat rådsmøte september 1995
- Brev datert 30.09.96 fra Reinbeitedistrikt 36 Cohkolat & Biertavarri
- Brev datert 22.03.2005 fra Skáiddeduottarsiida ,
- Brev datert 21.11.2005 fra VUORJE-siida,
- Brev datert 20.01.2006 fra Fylkesmannen i Finnmark
- Høringsdokument: *Forvaltningsplan for Stabbursdalen nasjonalpark og Stabbursdalen landskapsvernområde*, oktober 2010
- Brev datert 20.02.2006, fra Fylkesmannen i Finnmark

Mail datert den 13.03.2006 fra Vuorje-siida i Reinbeitedistrikt 16 Karasjok vest
Brev datert den 21.12.06, fra advokat Trond Biti
Protokoll fra møtet med reindriften i Stabbursdalen nasjonalpark og Stabbursdalen
landskapsvernområde, 11.02.2008
Brev datert 22.06.2011 fra Fylkesmannen i Finnmark.
Mail datert den 10.08.11 fra Fylkesmannen i Finnmark
Stortinget, 08.05.12. Spørsmål fra Jan-Henrik Fredriksen, nr. 1348.
Mail datert den 16.11.12 fra Reindriftsforvaltningen.
[Mail den 05.04.13 fra Direktoratet for naturforvaltning](#)

Liste over intervjuede

- [Mann – Nasjonalparkforvalter i Stabbursdalen nasjonalpark](#)
- [Mann – Styremedlem Stabbursdalen nasjonalpark](#)
- [Kvinne – Fylkesmannen i Finnmark](#)
- [Kvinne – Styremedlem i Reisa nasjonalpark](#)
- [Mann – Styremedlem i Reisa nasjonalpark](#)
- [Kvinne – Fylkesmannen i Troms](#)
- [Kvinne – Láhtin siida](#)
- [Kvinne – Láhtin siida](#)
- [Mann - Láhtin siida](#)
- [Mann – Cohkolat & Biertavárri reinebeitedistrikt](#)
- [Mann – Cohkolat & Biertavárri reinebeitedistrikt](#)
- [Mann – Cohkolat & Biertavárri reinebeitedistrikt](#)